יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 30 גראשען

היינט 20 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 41 | Łódź, Piątek 16 lutego 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, א׳ אדר ת״רצד | № 41

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פאנצער-אויטאס און הארמאטען

אין קאמף מיט די עסטרייכישע רעוואלוציאנערן

סאציאליסטען צוריק פערנומען דאס מארקס-הויז און פראנץ-יאזעף-וואקזאל. — שוצבונד מארשירט אין צענטער פון ווינ. — קאמפען אין דער גאנצער פראווינץ. — רעגירונגס-קאמוניקאטען וועגן בעהערשן די לאגע. — 40.000 מאן זאלן קומען צו הילף די סאציאליסטן

אינטערווענץ פון דיפלאמאטישען קארפוס ביים קאנצלער דאלפוס

רעגירונגס-מיטטיילונג פון קאמפס-פלאץ

ווינ, 15. (ספ. טעל.) לויט רעגירונגס-מיטטיילונגען איז די מיליטערישע סיטואציע געסטערן אווענד געווען פאלגענדע: דער שוץ-בונד צו-לויפט זיך, א בעדייטענדער טייל האט זיך אונטערגעגעבן. נישט גרויסע אפטיילונגען פרובען זיך נאך צו פערטיידיגען, דער ווידערשטאנד איז אבער נאר א פערצווייפלונגס-אקט.

אין סימערינג האט זיך דער שוץ-בונד געהאלטען זייער צווי טעג אויפ׳ן בארג לאאבערג, נעכטען זענען די שוץ-בונדיסטען ארויסגעשטויסען געווארען פון דער דאזיגער פאזיציע דורך הארמאטען-פייער.

די סאציאליסטען האבען זיך פערבאריקאדירט אויפ׳ן צענטראלען בית-עולם

וואו סיזענען היינט וואהרשיינליך פארגעקומען די גענעראל-שלאכטן. שוין פון דער פריה אן האט מען די קוילען-וואַרפערס. אין די נעסטיגע קאמפען וועלען לאמבערג זענען געפאלען 17 מיטגלידער פון דער היימוועהר.

אין פלאריסדארף זענען די קאמפען אויך פאר-געקומען ביז שפעט אין אווענד. די ארטילעריע האט רעמאלירט דעם שטאטישען בנין „געטעהאף“, דאס דאזיגע הויז איז ביינאסט פערברענט געווארען.

אין מיידלינג האט זיך דער שוץ-בונד פער-שאנצט אין „בעבעלהאף“, מיהאט געווארפען אויף דער פאליציי האנד-גראנאטען, און די קאמפען האבען אויך אנטיילגענומען פרויען.

נעכטען איז צום מיניסטער קאראווינסקי געקומען אן אנפיהרער פון 6 שוץ-בונד אפטיילונגען. קאר-בעל און האט זיך אונטערגעגעבן, ער קלערענדיג גלייכ-צייטיג, אז ער טרעט ארויס פון דער סאציאל-דעמא-קראטישער פארטיי.

די פאליציי-רעווירען האבען בעוויזען, אז דער שוץ-בונד האט דיספאנירט מיט גרויסע וועפען-צא-פארן. אין די טראמוואי-ווארשטאטען האט מען גע-פינען 20 מאשין-געוועהרען און זעהר פיל אמוניציע, געפאנגענע האט דאס מיליטער נעכטען גענומען 2000 סאציאליסטען.

פאריז, 15. (ספ. טעל.) די „זיד-אסט“ אגענ-טור מעלדעט, אז אין לאאמבערג, אויף דרום פון ווינ האט זיך צונויפגעזאמעלט אן אפטיילונג פון 2000 מיטגלידער פון שוץ-בונד די אפטיילונג האט א גרויסע צאהל געוועהר און אמוניציע. די סאציא-ליסטען פערשפרייטען פלוג-בלעטער, אין וועלכע זיי פאדערען אויף צו שטעלען דעם פערביסענסטען ווידערשטאנד און פערזיכערן, אז סיוועט א ליאדע שעה קומען

הילף פון 40 טויזענד מאן

וועלכע וועלען נעהמען אן אקטיווען אנטייל אין קאמף בעגען דער דאלפוס-רעגירונג.

ווינ, 15. (ספ. טעל.) לויט די לעצטע ידיעות האט דאס רעגירונגס-מיליטער גענומען און געפאנגען שאפט 2000 מיטגלידער פון שוץ-בונד, די קרייזען וואס זענען נאהענט צו דער רעגירונג שטעלען פעסט, אז דער שוץ-בונד פראיעקטירט א מאזראנגריף. צוזו-שען די הערהרגעטע געפינען זיך פיל פרויען. די

פרויען האבען גענומען אן אקטיווען אנטייל אין די קאמפען

נויען, 15. (ספ. טעל.) די אינסטיטוציעס פון דער רעגירונג און פון די אינדוסטריעלער מעלדען, אז די ארבייט אין אלע פאבריקען האט זיך ווידער אנגעהויבען מחוץ אין די פאבריקען, וועלכע געפינען זיך אין די געגענדען, וואו סיקומען פאר די קאמפען, אין שטייער-מארק דויערט ווייטער דער גענעראל-שטרייק.

אין נידער-עסטרייך זענען געפאסלט געווארען 4121 סאציאל - דעמאקראטישע ראטמענער, 150 שטאט-ראטען זענען פונאנדערגעלאזען געווארען, די דאלפוס רעגירונג וויל באלד פסלען אלע סאציאליסטי-שע מאנדאטען צום פארלאמענט ענדערען די קאנסטי-טוציע אויף א פארלאמענטארען אופן.

ווינ, 15. (ספ. טעל.) נעכטען איז איבער עסטרייך געפלויגען א עראפלאן, וועלכער האט פונאנדערגעווארפען אויפרופען, פון וואנען דער עראפלאן שטאמט איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען. די דייטשע ראדיא-סטאנציע אין מינכען האט ער-קלערט, אז דער עראפלאן האט פונאנדערגעווארפען נאציאנאל-סאציאליסטישע אויפרופען.

זייט נעכטען האט מען בעמערקט א

א נייע טאקטיק ביי די דייטשע נאציאנאל-סאציאליסטען

בנוגע דער עסטרייכישער רעגירונג, בעת זיי האבען זיך ביז איצט געהאלטען אין רעזערוו, האבען זיי נעכ-טען שוין אנגעהויבען אן אקציע געגען דער דאלפוס רעגירונג, אין די עסטרייכישע קרייזען האלט מען, אז אין די נאהענטסטע טעג וועט קומען אויך צו גרוי-סע קאמפען מיט די נאציאנאל-סאציאליסטען.

ווינ, 15. (ספ. טעל.) טראץ אלע בערוהיגענ-דע רעגירונגס-ידיעות, קען מען בשום אופן נישט האלטען, די סאציאליסטישע רעוואלוציע פאר ליק-ווידירט. סיקומען אויף די פארשטעט פאר פער-ביסענע קאמפען.

אין די קעלערן פון די הייזער, וועלכע זענען אויסגעבויט געווארען דורכ׳ן סאציאליסטישן מאגי-סטראט געפינען זיך גרויסע מאסען געוועהר, אמו-ניציע און אויפרייס-מאטעריאלען, יעדעס הויז אזעל כעס איז א פעסטונג, וועלכע דאס רעגירונגס-מיליטער דארף נעהמען מיט הארמאטען און קוילענווארפערס. די לאקאטארען פון די הייזער שיסען אויף דער פא-ליציי פון די פענסטער די סאציאליסטען, וועלכע האבען געקעמפט אין „געטעהאף“, האט נישט גע-וואלט פערלאזען דאס הויז, הגם דער גאנצער בנין

איז שוין געשאסען און פלאמען דורך הארמאטער קוילען.

אין פערשידענע פונקטען

אין פלארידסדארף קומען ווייטער פאר בלוטיגע קאמפען

דער גרויסער לאגער פון רעוואלוציאנער׳ען אין מייד-לינג אין דעם אזוי גערופענעם „מאנדעלען-האף“ איז גענומען געווארען ערשט נאך א פערביסענעם קאמף.

איינע פון די מאראלישע קלעפ פאר די קעמפענ-דע שוץ-בונדיסטען האט געזאלט זיין די ערקלערונג פון וויצע-קאנצלער פעי, אז די סאציאליסטישע פיה-רער דויטש און אטא באואר זענען ענטלאפען קיין טשעכיען, באואר און דויטש געפינען זיך אבער ווייטער אין עסטרייך.

ווינ, 15. (ספ. טעל.) אין דער פראנצויזישער געזאנדשאפט איז נעכטען פארגעקומען א

קאנפערענץ פון דיפלאמא-טישען קארפוס

מיט׳ן אנטייל פון אלע דיפלאמאטישע פארשטעהער, וועלכע זענען אקרעדיטירט ביי דער עסטרייכישער רעגירונג.

די פערזאמעלטע דיפלאמאטען האבען איינשטי-מיג בעשלאסען צו שיקען צום קאנצלער דאלפוס א מעמאריאל מיט א ביטע אנצווענדען אלע מיטלען, מיט וועלכע די רעגירונג דיספאנירט, אז סיזאל גע-מאכט ווערען א סוף צו דער מערדערליכער מלחמה און דער אומנויטיגער בלוט-פערגיסונג.

ווינ, 15. (ספ. טעל.) פון דעם סאציאליסטי-שען הויפט-שטאב מעלדעט מען: א גרויסע אפטיי-לונג שוץ-בונדיסטען האט זיך איינגעגעבען אדורכ-צורייסען די קייט, מיט וועלכער דאס מיליטער און פאליציי האט ארומגערינגעלט דעם צענטער פון דער שטאט ווינ.

שוץ-בונדיסטען מארשירען איצט מיט געוועהר אויפ׳ן צענטער פון ווינ

ווינ, 15. (ספ. טעל.) די לעצטע ידיעות פון ווינ ווייזען, אז די לאגע איז בשום אופן נישט בע-הערשט דורך דער רעגירונג. אמת אלו זאגען נעכ-טיגען אויפרוף פון דאלפוסען האבען היינט ביז 12 א זייגער ביינאכט פיל שוץ-בונדיסטען איבערגע-געבען זייער געוועהר דער רעגירונג, אזוי זאגען, לויט רעגירונגס-ידיעות, איבערגעגעבען געווארען 1000 ביקסען, 40 טויזענד קוילען, 40 קוילען-ווארפערס, 3000 גראנאטען און פיל אנדערער מאטע-ריאל. נישט קוקענדיג אבער דערויף איז דער ווידער-שטאנד פון די סאציאליסטען נישט געבראכען גע-ווארען, היינט האט זיך די סאציאליסטען איבערגע-בען, ביים בענוצען קוילען-ווארפער׳ס

צוריק צו פערנעהמען דאס מארקס-הויז און דעם פראנץ יאזעף-וואקזאל

די רעגירונגס-אפטיילונגען שטורמען מיט דער הילף פון פאנצער-אויטאס, אויך אין פאראראט אטאקירענ-דויערט דער קאמף. אין סימערינג איז אין דער נאכט פון מיטוואך אויף דאנערשטאג געפאלען 200 הארמאטען-שאסען. אין פלארידסדארף און אין די דרום-מזרח-טיילען פון דער שטאט האבען די שוץ-בונדיסטען זיך אריינגעוועצט אין אקאציע, אטאקירענדיג דאס רעגירונגס-מיליטער, אין סט׳ פייטער איז קאגראן דויערען די קאמפען, די סאציאליסטען שי-סען פון די דעכער און באריקאדען צום מיליטער, אין לאמענבערג קעמפט מען כמעט ביטערט, די רעגירונג ברענגט אפטיילונגען פון היימוועהר פון דער פראווינץ קיין ווינ. אין שטייערמארק האט די רעגירונג בעהערשט די לאגע, אין האלך-קאמער גוט איז די לאגע פון רעגירונגס-מיליטער זעהר נישט פרייליך.

ווינ, 15. (ספ. טעל.) היינט זענען דורכגע-שטאנד-געריכט ארויסגעטראגען געווארען

נאך 2 טויט-אורטיילען

געגען סאציאליסטען, די פערמשפטע זענען אנ׳אר-בייטער קאהלער און אנ׳איינבינדער באלאב.

לינץ, 15. (ספ. טעל.) די שטאט עקערוועג גע-פינט זיך אינגאנצען אין די הענד פון די סאציא-ליסטען. אלע רעגירונגס-בנינים זענען בעזעצט גע-ווארען. מיליטער מארשירט אויף עקערוועג.

ארום די עסטרייכישע געשעהענישען

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) פון ביו-יארק מעל-דעט מען, אז פאר׳ן בנין פון עסטרייכישען קאנסו-לאט זענען פארגעקומען שטורמישע מאניפעסטאציעס, וועלכע זענען איינגעארדענט געווארען דורך די סא-ציאליסטען און קאמוניסטען.

דער גענעראל-קאנסול האט אויפגענומען א דעלעגאציע פון די דעמאנסטראנטען, וועלכע האבען איהם איבערגעגעבען א פראטעסט געגען די לעצטע געשעהענישען אין עסטרייך.

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) לויט ידיעות וועל-כע זענען דא אנגעקומען, האט די איטאליענישע מי-ליטערישע אנפיהרונג קאנצענטרירט, אין צוזאמענ-האנג מיט די לעצטע געשעהענישען אין עסטרייך, צוויי קארפוסען אויף דער עסטרייך-איטאליענישער גרענעץ.

פאריז, 15. (ספ. טעל.) די פראנצויזישע סאצי-יאליסטען האבען ארויסגעלאזען אן אויפרוף, אין וועלכען זיי דריקען אויס אנערקענונג און סימפאטיע דעם עסטרייכישען פראלעטאריאט אין זיין העלדישען קאמף.

ס׳איז צונויפגערופען געווארען א מיטינג אונ-טער׳ן לאזונג „צו הילף דעם ארבייטער-עסטרייך“.

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) די צייטונגען גיבען איבער, אז דער עסטרייכישער געזאנדטער האט איבער-געגעבען דעם אויסערן-מיניסטער סימאן, אז עסט-רייך וויל נישט אין איצטיגען מאמענט, אז דער קאנפליקט מיט דייטשלאנד זאל איבערגעהן אין דער פעלקער-ליגע, זי וואלט זיך בעגנוגענט מיט דער ערקלערונג פון ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען וועגען עסטרייכס אומאפהענגיקייט.

יודישע דעמאקראטישע פאלקס-פארטיי. ●●● זאל „פילהארמאניע“, 20 נארוטאוויטשא 20.

דינסטאג, דעם 20-טען פעברואר ד. י. 8.30 אווענט, וועט

אדוו. נח פרילוצקי

האלטען א רעפעראט אויף דער טעמע

1926-1934

בילעטען צום פרייז פון 25 גר. ביז 1.09 שויז צו בעקומען: זשעלאזנא 10a, שניידער-צעך – פיעטריקאווער 20, מאגאזין-שניידער-פעראיין – פל. וואלנאשטשי 7, געזעל. „נותן-לחם“, סאלגא 7, צענטר. קליינהענדלער-פארבאנד – פאמארסקא 15, צענטר. ראד-פערקעהר – פילסודסקיעגא 48 און אין אלע פאלקיסטישע צעכען און פעראיינען.

בעקאנטמאכונג.

A. RUBIN, Fabryka Sukna w Bielsku

מאכט בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום, אז דער לאגער איז געווארען איבערגעטראגען פון פיעטריקאווער 21 אויף

24 פיעטריקאווער 24, פראנט-געוועלב

און איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל הערען- און מיליטער-שטאפען פון די נייעסטע מוסטערן.

גענויע פאבריקס-פרייזען! גענויע פאבריקס-פרייזען!

8 אגראדאווא 8

יודען לאזט אייך נישט נארען!

אזוי ווי איינינע יונגלעך פון געשעפטען רעקלאמירען זיך אין דער צייטונג, אז זיי זענען געווען די ווערק-פיהרער, געשעפטס-פיהרער פון דער פירמע חיים מענדראווסקי אגראדאווא 8 און דאס געשעפט איז געווארען ליקווידירט, ערקלער איך, אז עס איז א ליגען, עס איז זאגאר געווארען פערבעסערט און פערגרעסערט.

איך בעזיץ א ריזען-לאגער פון

יודישע לאנגע מלבושים

ווי אויך קורצע אנציגער פון די בעסטע שטאפען זיידענע יופיצעס, אלפאגענע רעק ווי אויך מארינארקעס, זומער- און ווינטער-פאלטענס, געהאקטע אנציגער, שלאפרעק, פיזשאמעס – זומער און ווינטער ווי אויך בעזיץ איך א גרויסען אויסוואהל פון קינדער-זאכען ווי אויך א גאנצען אויסשטייער פאר 100 זל.

בעמערקונג 1) א ספעציעלער ראבאט פאר רביים, רבנים, חורש-פוחרים און שטיבעל-בחורים. 2) זער קונדען פון פראווינץ ווערט ארפגערעכענט פאר א האלבע הוצאה. 3) אמגעגע ווערקשטעל אויפ'ן ארט און אויפן פער-לאנג ווערט אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 24 שעה.

מיכל שאלדאיעווסקי

8 אגראדאווא 8.

דאנקזאגונג.

דעם הארציגסטען און אויפריכטיגסטען דאנק דריק איך אויס דעם געלעהרטען פארשער

ד"ר מעד. שמעון גרינבערג

פילסודסקיעגא 55 פאר זיין באמת'ע איבערגעגעבענהייט און פאר'ן אויסקורירען מיין ליבע פרוי פון א געפעהר-ליכער הארץ, לונגען, טיפוס און קוואטאק קראנקהייט, איך ווינש דעם געלעהרטען דאקטאר ווייטערדיגען ערפאלג אויפ'ן מעדיצינישען געביט. מיט אכטונג

MICHUEL GERTLER

גלייכצייטיג דאנק איך הערצליך די קראנקען-שוועסטערן פריילינס ריפינא כאז (פאמארסקא 49) און העלענא לעוו-קאוויטש (ציגעל-גאס 25 פאר זייער מיטהילף בעת'ן אויסקו-רירען מיין ל. פרוי און ווינש זיי ערפא"ר.

MICHUEL GERTLER

ערשטקלאסיגע שוועדישע

האנד-שטריק-מאשינען

צום פאבריצירען סוועטערס, פולאוועס א.א.וו.

צו ביליגע פרייזען סמפפעהלט

אינזש. ג. פראשקער

לאדז, 16a זאוואדזקא 16a

טעלעפאן 127-52.

צו אלע יודישע בעקערס!

ווארנונג פון ראבינאט!

צוליב'ן חילול שבת, וואס קומט פאר לעצטענס אין געוויסע יודישע בעקערייען ביים צוגרייטען „זויערס“ און ד. ג. ווארנט דער ראבינאט אלע לאדזער יודישע בעקערס זיי זאלען שטרענג אפהיטען די הייליגקייט פון שבת אין אלע בעציהונגען. פאלס ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערען א חילול שבת ביי א בעקער, וועט דערזעלבער פערלירען זיין נאמנות אויף כשרות, אויף חלה-נעמען און אז. וו. זיין געבעקס וועט ווערען געאסר'ט, מ'וועט נישט טארען שטעלען ביי איהם קיין טשאלענט און נישט באקען קיין מצות

ה' תרומה תרצ"ד. **ועד הרבנים לעדת לאדז.**

ווארנונג פון ראבינאט

די קצבים:

1) רפאל קאצענעלענבויגען, קילינסקיעגא 120
2) העניך פראנעל, גלובנא 65
3) אפרים עפשטיין, אנדזשעיא 27
4) ליפמאן ראזענבלום, לאגעווניצקא 16
5) דניאל לייב געלבארט, קעלבאן 10
6) יצחק מאשקאוויץ, קעלבאן 32
7) חיים ראזענבלום, קעלמא 22
8) משה גערשקאוויץ, בזשעזשינער 60
9) יעקל גערשט, געגשא 2
10) דוד הירש געלבארט, ספאצעראווא 12

זענען גע'אסר'ט דורכ'ן ראבינאט און געפינען זיך אהן מנקרים און משגיחים.

ה' תרומה, תרצ"ד. **ועד הרבנים לעדת לאדז.**

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום, אז ס'איז געעפענט געווארען אויף

6 פאמארסקא 6

א מאדערן-איינגעארדענט

שיך-מאגאזין

וועלכער איז פערזעהען מיט די נייעסטע מאדעלען

דאמען- און הערען-

שיך

צו אויסערסט ביליגע רעקלאמע-פרייזען.

מיר עמפפעהלען זיך דער געעהרטער קונדשאפט. מיט אכטונג

Salon Obuwia N. ROZMAN

Łódź, Pomorska 6.

אכטונג, זדונסקא-וואלער אין לאדז

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מוצש"ק, דעם 24-טען פעברואר 1934, קומט פאר די

יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג

אין איינענעם לאקאל פילסודסקעגא 50, 7 אוו. צום ערשטען טערמין און 8 אוו. צום צווייטען טערמין, גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער, מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) וואהלען פון א פארזיצער; 2) קאסע-בעריכט; 3) טעטיגקייטס-בעריכט; 4) דיסקוסיע איבערן בעריכט; 5) וואהלען פון א נייער פער-וואלטונג; 6) פערשידענעס.

בעמערקונג: מיר בעטען אלע חברים צו קומען מאסענהאפט.

מיט אכטונג די וואהל-קאמיסיע. 6Լ9

וויכטיג פאר זאקען-פאבריקאנטען!

א אומלייג-מאשין

אין גוטען צושטאנד פרייזווערדיג צו פער-קויפען. פילסודסקעגא 22, רעכטע אפיציגע, וו. 35. 809

לעהרערין

גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטעריכט פאר דערוואקסענע, אין פויליש, יודישע און דייטשע שפראכען צו ביליגע פרייזען.

לאסמאן, בזשעזשינער 15.

איבערראשונג פאר כלות!

חופה-קליידער

ווי אויך באלאווע קליידער פון די נייעסטע מאדעלען ביליג אויף אפצאלען.

נארוטאוויטשא 21

רעכטע אפיציגע 2-טער שטאק.

שייטלען

צו בעקומען

קערש,

סקווערא 15

וועבמייסטער

און קויפמאן

וועלכער איז אין דער זיידען, קאטגארן און בוימוואל-בראנזשעס גוט בעקאנט. אויך א לאנגיעהריגער ערפאהרענער סוחר

זוכט א פאסטען

אדער ווינשט זיך

צו בעקענען מיט א מא-טעריאליסטישער פרוי

אין די 40-גער יאהרען צוועק הייראט. אפערטען אונטער „מזל אדר“. 534

שפארען געלד

דורך קויפען רעיעלע סחורה

צו די ביליגסטע פרייזען

לאזט זיך נור ביי דער פירמע

„באראוויץ“

לאדז, נאוואמיעסקא 30 טעל. 210-58

וועלכע איז די איינציגע

ביליגע און רעיעלע קוועלע

פון גוטען קידוש-וויין

ביז די געשמאקסטע פאלעסטינער, אונגארווייגען, ווי אויך אלע סארטען

ליקער, בראנפען'ס און מעהל.

ראפטורען

(ברוך-קראנקהייטען)!!

ספעציעלע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע לאקאליזירן ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציע אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע רופטורען (ברוכען) פון אלע מינים ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך אנלייגען ספע-ציעלע צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען.

אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) הייל-ארטאפעדישע גארסעטען, אויף אויסגעקרימטע פיס און קניהען, ביינער-שווינדזוכט הייל-ארטאפעדישע אפאראטען, אויף פלאט-פיס ווענדליכע כטאפעם (פלאטפיס)

ספעציעלע ארטאפעדישע וואקלאדקעס לויט גיפס-מאדעלען, קינסטליכע הענד און פיס.

ספעציעלער לאנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. Petrykiewicz אוים לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (פראנט פארטער) טעל. 177-09

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז נויטווענדיג. (אין זנטרוש אויף סלאוואצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

עלעגאנטע דאמען און עלעגאנטע הערען

קויפען שיך נור ביי

A. Ogórek

ŁODŹ, ZAWADZKA 11.

אונזער געעהרטען שעף ה'

חנוך פריימאן און פרוי

צו דער פערלאבונג פון זייער זוהן ה'

משה פריימאן

מיט פרל. **טאלא ראזענבלום**

ווינשט פיל גליק

דאס פערסאנאל פון דער פירמע

H. Frajman i S-ka.

687

לחברנו, חבר מוסדנו, ה"ה **חנוך פריימאן ורעיתו**

הכבודה לרגלי אירוסי בנם

משה עם ב"ג טויבע רוזנבלום

אנו מאחלים ברכת מזל-טוב נלבבת. תהא דרכם בחיים סוגה בשושנים ויזכו לבנות את ביתם על הרי ציון וירושלים!

הועד

של בית המחסה לילדים עברים והחוה בהלנוב.

צו דער פערלאבונג פון

פרל. **מאניא אמזלער**

מיט ה' **בערל ברויטמאן**

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

ש. משערכאווסקי

און שוועסטער.

צו דער חתונה פון פרל.

עטוש וואלבערג

מיט ה'

דניאל לעווענבערג

ווינשען מיר א הארציגען

מזל-טוב!

פאמיליע צוקערמאן.

Z intencji zaślubin

p. **Sali Dziewięckiej**

z panem

Pinkusem Rozengartenem

życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości.–

Koledzy:

Karol Goldsztajn

Markus Goldberg

Szmul Fajner

z Narzeczoną

Moniek Naftulewicz

z Narzeczoną

Salem Wagenseberg

z Narzeczoną.

572

לארוסיו של ידידנו הנכבד

מר **אברהם וואלף יושקיעוויטש**

עם מרת **פאלא ראלניצקא**

אנו מברכים אותם בברכת מזל-טוב ועתיד מזהיר.

יצחק ליטווין עם הכלה

א הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבען קוזין

פינקוס וואלבערג און פרוי

צו דער האכצייט פון זייער ליבע טאכטער

אכתר מיט ה' דן לעווענבערג

זאל זייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין

590

יוסף כזשאנאוויטש און פאמיליע,

יוסף וואקס און פאמיליע,

פנשעל דאמב און פרוי.

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינדין

פרל. **סאלא וויעזשביצקא**

מיט ה' **שמואל ראזענצווייג**

(בעלכאטאוו)

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

דאראַ שניצער,

עזרה בעכלער און פרוי,

שמואל שווארצבארד און פרוי.

699

מזל טוב

א הארציגען מזל טוב ווינש איך דעם

ה' **אנשל לעהמאן און פרוי**

צו דער בר-מצוה-פייערונג פון זייער ליבען זוהן און ווינש, אז זיי זאלען דערלעבען פון איהם פיל נחת.

680

הערשל גרינבוים

— מזל-טוב —

צו דער פערלאבונג פון אונזער ח' מיטגליד ה'

אברהם וואלף יושקיעוויטש

מיט פרל. **פאלא ראלניצקא**

ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

חברה „עטרת בחורים"

בלודז, ווסכאדניא 12

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען חבר ה'

אברהם וואלף יושקיעוויטש

מיט פרל. **פאלא ראלנצקא**

ווינשען מיר א הארציגען מזל-טוב, זאל אייער לעבענס-וועג מיט רויזען בעצירט זיין.

אלתר זילבערבערג

ישראליק בלומענשטיין

אברהם פאזענטשעווסקי

צו דער פערלאבונג פון אונזער חבר

אברהם וואלף יושקיעוויטש

מיט פרל. **פאלא ראלניצקא**

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

נח בערלינסקי

לייזער בערלינסקי

חיים קראקאווסקי

ירחמיאל יאסקאוויטש

את חברנו הנכבד מר

שלמה רוטשטין

לארושיו את העלמה

מרת **רבקה לסק**

הננו מברכים בברכת מזל-טוב

„תפארת צעירים".

לודז, פילסודסקיגו 51.

Koleżance

Poli Spokojnej i jej Rodzinie

wyrazy szczerego współczucia z powodu śmierci

B. P.

Matki

składają

Koleżanki i Koledzy

576

דעם חשוב'ן חבר ה'

העניך פריימאן און פרוי

צוליב דער פערלאבונג פון זייער זוהן

משה מיט פרל. טויבע ראזענבלום

ווינש איך פיל נחת און גליק. זיי זאלען זוכה זיין צו בויען זייער צוקונפט אין אונזער אלט-נייער לאנד

מרדכי חיים רומקאווסקי.

ביליג און שעהן!

אהז שעדליכע מיטלן

וואשט, פארבט און פוצט אנצוגען, מאנטלען, קליידער, סוועטערס, קאפעלושען. אויך וועש און רעמט גארדינען

די יודישע

כעמישע וועשעריי און פארבעריי

„עריקא"

2 מלינארסקא 2 (ביים ראג בזשעזשינער).

פון 1.50 א פאר גארדינען, פון 4 זל. א פאלטא, פון 1.50 זל. א קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 זל. א סוועטער, 1.80 וואשען און פאסאנירען א קאפעלוש. 15 גר. א קראגען, פון 50 גר. א אויבערהעמד. שניידער-רעפעראציעס און פארבעריי אויף ארט

פערלאנגט אין די טאבאק-געוועלבער די ביליגע און דאך די אויסגעצייכענטע

גילזען מיט וואטע

צו פאפיראסען א. פ.

KRYZYSOWE PASCHALSKIEGO

א שאכטעל 25 שטיק – 5 גר.

" 50 " – 10 "

וואס לאדזער יודען דארפען וויסען!

די פרעגסט ביי מיר מיין ליבער פריינד, פארוואס פרומע, ערהליכע יודען איבעראל מאכען חתונה די קינדער דוקא אין בערלינער זאל.

ערשטענס, דארטען איז בעקוועהמליך, ריין און שעהן און עלעגאנט, אלעס וואס מען קען פערלאנגען, האט מען דארטען צו דער האנד.

צווייטענס, ווייסען פרומע יודען, דא אין לאדז אויף יעדען טריט, אז פון אלע לאדזער זאלען ווערט שבת דארט נאר אבגעהיט.

אויך די פרייזען זענען ביליג האבען אלע אנערקענט, דארטען קען מען שטענדיג דינגען בילינער מיט פיל פראצענט.

בערלינער זאל

זאכאדניא 26, טעל. 231-55

כירורגישער קאבינעט

D. med.

J. Szreiber

געפינט זיך יעצט אויף

Narutowicza 9 tel. 122-95

אפעראציעס, אפאטרענקעס, הילט ושילעקעס א.ע.וו., נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו.

לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10,

טעל. 131-86.

נעהמט אן פון 3–4 נאכמיטאג און פון 7–8 אווענד.

GABINET ŚWIATŁOLECZNICZY

Lampa kwarcowa i solux

CENY LECZNICOWE

Gdańska 31-a m. 10

parter, tel. 192-64.

Dr. med.

M. JAKOBSON

כירורג

פוליקליניגער אסיסטענט אויף K. Ch. ווארשא

Spec. Chirurgja Kostna

(צובראכענע און אויסגעלענקטע ביינער)

D-ra STERLINGA 22

telefon 174-42. (גאנץ-טאג)

מעטאל-בעטען

קינדער-וועגעלער

מאטראצען אלע ארט

אין א רייכען אויסוואהל.

וויזשימאשטשעס, אייז-קאסטענס, פעדער בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. גל. קויפט מען אמביליגסטען אין דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאהר 1896

פאבריקס-לאגער:

לאדז, נארוטאוויטשא 11

טעל. 137-70

געדענקט דעם אדרעס!

די שענסטע דרוק-ארבייט

ווערען אויסגעפירט אין דער דרוקעריי

בראמבערג און בוים

פילסודסקיעגא 55 (פראנט)

ווי צ.ב.ש. רעכנונגען, בריפבויגען, קווי-טאריושען, שטרימפף-באנדעראלען, עטי-קעטען, חתונה-קארטען, וויזיט-קארטען, א.א. פינקטליך און סאליד אויסגעפערטיגט.

Fabryka wyrobów gumowych „SATELIT"

Sp. z o. o.

Łódź, Wólczańska 168, tel. 148-29

האט געלאזט אין בעטריב די אפטיילונג

צו גומירען געוועבען אויף לוין.

ארטאפעדישע אנשטאלט

ר. קאוואלסקי,

11 ליסטאפאד 26, טעל. 132-59

ווי אויך דער זוהן ז. קאוואלסקי, פעטריקאווער 63 טעל. 243-93 — עלטסטער ארטאפעדישער אנשטאלט גע-גרינדעט אין יאהר 1895 עמפפעהלט פאר קראנקע אויף ברוכען, גארסעטען אויף זעמטליכע פערקרימונגען פון רוקען-ביין, אלערליי ארט פראטעזען אויף פיס און הענד, אויף פערשיידענע פערקרימונגען, נאך-אפעראציאנס-בויך-פאסען אויף גערקעס, אויף ארטאפעדען זיך פון מאגען ווי אויך איינלאגען אויף פלאטפוס א. ז. וו.

דער אנשטאלט ווערט אנגעפיהרט אונטער דער פערזענליכער פאכמענישער לייטונג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען פאר גענצ-ליכע אויסקורירונג פון פערעלטערטע פערקרימונגען.

Zakład Leczniczy

POŁOŻNICZO-GINEKOLOGICZNY

ul. EWANGELICKA 18

(Sienkiewicza 83)

Ordynują: **Dr. med. Sz. Eigerowa**

i **Dr. med. J. Baum**

Zapisy na porody I, II i III klasy.

TELEFON **107-23.**

כשר'ע קוך.

LECZNICA

chorób uszu, nosa i gardła

מיט שטענדיגע בעטען

עס ארדינירען די דאקטוירים:

Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI

PIOTRKOWSKA 55

fr. I p., tel. 174-74.

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראז-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4, 8–9 אוו.

פאר גאלד,

בריליאנטען, בראשעטע

און לאמבארד-קוויטעם צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

לאדזער!

ווען איהר פארט קיין ווארשא

מא ווייסט, אז גוט צו עסען, גוט זיך וויילען און פערברענגען די פרייע שעה'ן אין אן אנגענעהמער סביבה, קאן מען נאר

אין באר

„מעטראפאל"

טלאמאצקע 13.

זאמעל-פונקט פון יודישע ליטעראטען, זשורנאליסטען און קינסטלער; פון 8 אוו.

קאנצערט און דאנסינג.

געשמאקע און נארהאפטע מיטאגען פון 4 שפייזען (מיט פיש) 2 זל.; 3 שפייזען–1.50, 2 שפייזען–1 זל.

געדענקט-זשע: אייער ארט אין ווארשא איז: אין „מעטראפאל" טלאמאצקע 13

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8–1 מיטאג און פון 5–9 אוונט. זונטאג פון 10–1 מיטאג.

אלע ארט אנאליזען.

ארבייטער-קאסע מיטגלידער לעטשניצע-פרייזען

מינ. בעק צוריק אפגעפאהרן קיין ווארשא

רעקלאראציע פון ביידע רעגירונגען

מאָסקווע, 15. (ספּ. טעל.) דער לעצטער טאָג פון מיניסטער בעקס וויזיט אין מאָסקווע איז געווען אַ שורה פון גרויסע פייערליכקייטן. מיניסטער בעק איז היינט אין וואָגאָן צוריק אָפּגעפאָהרן קיין וואַרשע.

די זשורנאַליסטן איז איבערגעגעבן געוואָרן פאָלגענדער בשותפותדיגער פּויליש-סאָוויעטישער קאָמוניקאַט: ביידע מיניסטאָרן האָבן געמאַכט אַן איבערזיכט און האָבן באַטראַכט די אַלגעמיינע פּאָליטישע אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע און באַזונדערס די טעמן, וועלכע אינטערעסירן פּוילן און די סאָוויעטן.

דער מיינונגס-אויסטויש צווישן ביידע מיניסטאָרן האָט באַוויזן די איינשטימיקייט אין פיל פון די דאָזיגע פּראָבלעמען און דער דויערנדער באַשלוס פון ביידע רעגירונגען ווייטער צו פירן די אַרבעטן אויף צו פארבעסערן די גוטע נאָענטע באַציהונגען. ס'איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז די געזאַנדשאַפטן אין מאָסקווע און וואַרשע זאָלן פאַרוואַנדלט ווערן אין אַמבאַסאַדעס.

פּרעז. נחום סאָקאָלאָוו אָפּגעפאָהרן קיין לאָנדאָן

וואַרשע, 15 (יט"א טעלעפאָניש)

פּרעז. נחום סאָקאָלאָוו איז היינט אָפּגעפאָהרן קיין לאָנדאָן.

שטרייק פון ראַדיאָ-באַאַמטע אין פּאַריז

פּאַריז, 15. (ספּ. טעל.) נעכטן האָט זיך אָנגעהויבן אַ שטרייק פון די באַאַמטע אין דער געזעלשאַפט „ראַדיאָ פראַנס", דער שטרייק איז אַן אומבאַשטימטער.

דירעקציע פון דער נאַציאָנאַל-באַנק אין פּראג דימיסיאָנירט

פּראַג, 15. (ספּ. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט די ערוואַרטעטע וואַלוטע-פאַראָרדנונגען, האָט זיך דער גובערנאַטאָר פון דער נאַציאָנאַלער באַנק, פּאָספּישעל, צוזאַמען מיט 3 מיטגלידער פון דער דירעקציע זיך אָנגעגעבן אין דימיסיע.

אנשטאַט געזאַנדשאַפטן — אַמבאַסאַדעס

אין מאָסקווע און אין וואַרשע

וואַרשע, 15. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין די פּאָליטישע קרייזן האָט זיך פאַרשפּרייט אַ קלאַנג, אַז אין די נאָהענטסטע טעג זאָל גלייכצייטיג אין רוסלאַנד און אין פּוילן ערשיינען פאַראָרדנונגען וועגן דערהויבן די געזאַנדשאַפטן אין ביידע לענדער צו אַמבאַסאַדעס.

פערניכטעט געוואָרן דער סאָוויעטישער אייז-ברעכער „טשעליוסקין"

ריגאַ, 15. (ספּ. טעל.) לויט אַ ראַדיאָ-טעלעגראַם, וועלכער איז אַרויסגעשיקט געוואָרן דורך דער מאַנשאַפט פון סאָוויעטישן אייזברעכער „טשעליוסקין" איז די שיף צוקוועטשט געוואָרן דורך די אומגעהויערע אייז-קרעס, און אויף דער דעק פון דער שיף האָבן זיך געפונען 100 פּערזאָן. בראש מיטן לייטער פון דער וויסנשאַפטליכער עקספּעדיציע פּראָפעסאָר אָטאָ שמיט, די מאַנשאַפט האָט זיך געראַטעוועט מיט גרויס העלדנשאַפט, ס'איז באַר אומגעקומען דער פּראָוויאַנט-אָפיציר מאָגילעוויטש.

דומערג האָט אַ מעהרהייט אין פראַנצויזישן פּאַרלאַמענט

פּאַריז, 15. (ספּ. טעל.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון פראַנצויזישן פּאַרלאַמענט האָט דער פּרעמיער דומערג געלייענט די רעגירונגס-דעקלאַראַציע, נאָכדעם, איז פאָרגעקומען די אָפּשטימונג וועגן צוטרוי פאַר דער רעגירונג, פאַר דער רעגירונג האָבן זיך אַרויסגעזאָגט 402 דעפּוטאַטן, געגן 125.

וואָרנונג פאַר עמיגראַנטען!

וואַרשע (יט"א) דער „יעאָס" טיילט מיט דורך דער פאַרמיטלונג פון יט"אַ:

אַלע יידישע עמיגראַנטען, וועלכע קומען קיין וואַרשע, ווערן געוואָרנט נישט צו פאָהרן קיין שום געשפּרעכן אויף גאַס אָדער אויף טרעפּ מיט אומבאַקאַנטע פּערזאָן און נישט פאַרטרויען זיך די וועגן עמיגראַציע-ענינים און דער עיקר נישט געבן קיין געלט אָדער דאָקומענטן אויף אַרייַנצולעגן אין קאָנווערטן.

לעצטענס האָבן זיך פאַרמערט די פאַלן פון אויסנאַרן די לעצטע אָרימע גראָשנס ביי עמיגראַנטן אויף דער אַזויגער „קאָפּערטע", וועלכע ווערט געמאַכט אויף דעם אופן, וואָס מען פאַרפירט דעם עמיגראַנט אויף וועלכע עס איז טרעפּ פון אַן אינסטיטוציע, אָדער קאָנסולאַט און מען הייסט איהם זיינע געלדער אַרייַנלייגן אין אַ קאָפּערט, וועלכן די פאַרשווינדלער גלייך אויף אַ קאָנווערט מיט שטיקלעך פּאַפּיר און ווערן נעלם, היינענדיג דעם עמיגראַנט וואַרטן.

די יידישע עמיגראַציע - געזעלשאַפט „יעאָס" אין וואַרשע (פּלאַץ גזשיבאָווסקי 10) וואָרנט די עמיגראַנטען, אַז זיי זאָלן נישט גלויבן די אַלע פאַרזאָגען, וועלכע גיבן זיך אויס אַלס „עמיגראַנטן" און ערקלערן, אַז אין קאָנסולאַט אָדער עמיגראַנטן האָטעל אָדער „יעאָס" קומט פאַר אַ רעגיסטראַנט און מען מוז זיך מעלדן ערגעץ אַנדערש צום פּראָצעס, דירעקטאָר אָדער סעקרעטאַר און אויף דעם אופן פאַרפירט מען ערגעץ אויף אַ דורכגאַנגס-הויף, וואו עס מעלדעט זיך שוין דער „סעקרעטאַר" אָדער פּריוואַט, אָדער דירעקטאָר און נעמט צו די געלד אויף „קאָפּערטע" אָדער אַנאַנדער אופן.

די יידישע געזעלשאַפטליכע טוער אין דער פּראָווינץ: דער עיקר די סעקרעטאַרן פון די יידישע קהלות, גמילת-חסדים-קאַסעס, פאָלקס-באַנק און בעזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס וועט געבעטן וואָרענען די עמיגראַנטען, וועלכע פאָהרן קיין וואַרשע וועגן די סכנות, וואָס לויערן אויף זיי אין וואַרשע.

די עמיגראַנטען דאַרפן זיך ווענדן אין וואַרשע נאָר אין ביוראָ פון דער עמיגראַציע-געזעלשאַפט „יעאָס", פּלאַץ גזשיבאָווסקי 10, ז. 1. ערשטער שטאָק, אָבער נישט געטרויען קיין „סעקרעטאַרן" אָדער „דירעקטאָרן" אויף טרעפּ, הויפן א. א. וו.

פאַרבעטערונגען צו די ירושלים'ער מוניציפּאַל-וואַהלען

דער באַדען-קאָמיסאַר אַלבערט אַבראַמסאָן זאָל ווערן ירושלימער בירגערמייסטער

ירושלים (יט"א) אין ירושלים ווערן שוין געמאַכט פאַרבערייטונגען צו די פאַרשטעהענדע זעלבסטפערוואַלטונגס-וואַהלען. צווישן דעם ועד-העיר און דער „אגודת ישראל" איז אָבגעשלאָסן געוואָרן אַן אָבמאַך, לויט וועלכן די אגודת-ישראל בעקומען אין איהר רשות צוויי מאַנדאַטען.

דער ירושלים'ער אַרבייטער-ראַט האָט אויפגענומען אַ ברייטע וואַהל-פּראָפּאַגאַנדע מיטן צוועק צו זיכערן אַ וואָס שטאַרקערע באַטייליגונג פון אַרבייטס-עלעמענטן אין די וואַהלען.

לויט פאָרלויפיג נישט בעשטעטיגטע קלאַנגען זאָל אַלס בירגערמייסטער פון ירושלים גענומען ווערן אין אויסזיכט דער באַדען-קאָמיסאַר פון דער א"י-רעגירונג אַלבערט אַבראַמסאָן, וועלכער איז אַלט 57 יאָהר, שטעהט זייט 1918 אין ענגלישען פערוואַלטונגס-דינסט און דאַרף שוין אַריבערגעהן אויף פּענסיאָן. אַבראַמסאָן, וועלכער איז געבוירן געוואָרן אין אַ קאָלאָניע נעבן ירושלים, איז דער זוהן פון אַ משומד. „הארץ" פאַררופט זיך אויף צופערלעסיגע קוועלען, וואָס בעשטעטיגען דעם קלאַנג וועגן אַבראַמסאָן'ס פאַרשטעהענדער נאָמינאַציע אַלס ירושלים'ער בירגערמייסטער.

יודישע מאַדיסטין איז אויבער-שלעזיען ווערט געריכטליך בעשטראָפט

פאַר בעהויפּטען, אַז דעם בירגערמייסטער'ס פרוי האָט ביי איהר געקויפט אַ הוט

קאַטאָוויץ (יט"א) די געמישטע קאָמיסיע פאַר די ענינים פון אויבער-שלעזיען האָט בעקומען, ווי יט"א האָט שוין מיטגעטיילט, אַ ריהע נייע אָנקלאַגען מצד יודען אין דייטש אויבער-שלעזיען געגען דער דייטשער רעגירונג. אין די אָנקלאַגען ווערן בעהאַנדעלט פערשידענע פערלעצונגען פון דער זשענעווער קאָנווענץ וועגן אויבער-שלעזיען. די געמישטע קאָמיסיע, וועלכע אַמטירט אונטער'ן פאָרזיץ פון ד"ר פעליקס קאַלאָנדער, וועט די דאָזיגע אָנקלאַגען, צוזאַמען מיט די פּעטיציעס, וועלכע זי האָט בעקומען צוגעשיקט פון פעלקער-בונד-סעקרעטאַריאַט, בעטראַכטען שוין אין דער נאָהענטסטער צייט.

ווי יוניגער די דייטשע אָרגאַנען, זאָגאר די געריכטען, נעמען אָבסט די פערזיכערונגען פון דער רייכס-רעגירונג לגבי די זשענעווער איבעראיינקונפט, אַז די יודען אין אויבערשלעזיען וועלען נישט בעהאַנדעלט ווערן אַנדערש ווי די גאַנצע איבעריגע בעפעלקערונג, בעווייזט די פאָלגענדע ענטשיידונג פון געריכט אין בויטען.

אַ יודישע געשעפטס-פרוי, אַ מאַדיסטין, איז דורך דער פּראָקוראַטור צוגעצויגען געוואָרן צו פעראַנטוואָרטליכקייט צוליב בעליידיגען דעם בירגערמייסטער פון בויטען און זיין פרוי. די „בעליידיגונג" פאַר וועלכער די פּראָקוראַטור האָט אָנגעקלאָגט איז בעשטאַנען אין דעם וואָס די יודישע מאַדיסטין האָט בעהויפּטעט, אַז דעם בירגערמייסטער'ס פרוי האָט ביי איהר... געקויפט אַ הוט. די יודישע געשעפטס-פרוי איז דורכ'ן געריכט פערמשפּט געוואָרן צו צאָהלען 300 מאַרק געלד-שטראָף. אין דער בעגרינדונג פון אורטייל האָט דאָס געריכט אויסגעפיהרט, אַז היות דער בירגערמייסטער איז אַ מיטגליד פון דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער פאַרטיי, איז עס פאַר איהם אַ פּחיתת-הכבוד, ווען מען דערצעהלט וועגן זיין פרוי, אַז זי זאָל האָבן וואָס עס איז געקויפט ביי אַ יודען.

אבדול מעדזשיד איז אַ מערדער און אַ ליגנער

אינצידענט מיט אחי מאיר'ן אויפ'ן לעצטען פערהער

יפו, 15 (יט"א טעלעגראַפיש)

אדוו. סעמועל האָט אַנגעוויזען אויף פרישע סתירות אין אבדול מעדזשיד'ס ערקלערונג.

אויף דער זעלבער זיצונג איז געקומען צו אַ שאַרפען אינצידענט, בעת וועלכען אחי מאיר איז אויפגעשפּרונגען פון אָרט און געשריגען צו אבדול מעדזשיד'ן מערדער און ליגנער.

די בעפרייטע בולגאַרען אין לייפּציגער פּראָצעס

זענען אַנערקענט געוואָרן אַלס סאָוויעטישע בירגער

מאָסקווע, 15. (ספּ. טעל.) צוליב דעם וואָס די בולגאַרישע רעגירונג האָלט נישט די בולגאַרען, וועלכע זענען געווען געשפּט אין פּראָצעס פאַר אָנטעלצינדן דעם רייכסטאָג, פאַר איהרע בירגער, האָבן זיך די פאַמיליעס געווענדעט צו דער סאָוויעטישער רעגירונג וועגן אַנערקענען פאַר זיי די סאָוויעטישע בירגערשאַפט, די סאָוויעטישע רעגירונג האָט מסכים געווען דערויף.

פּאָליצי-פּרעפעקט קיאַפּ צוריק אויף זיין אַמט

פּאַריז, 15. (ספּ. טעל.) דאָס אינערן-מיניסטעריום האָט פאַרעפנטליכט אַן אָפּציעלן קאָמוניקאַט, לויט וועלכן דער געוועזענער פּאָליצי-פּרעפעקט קיאַפּ איז צוריק צוגענומען געוואָרן אויף דעם דאָזיגן אַמט.

די ידיעה וועגן צוריקקעהר פון קיאַפּ אויפ'ן אַמט פון פּאָליצי-פּרעפעקט האָט געמאַכט אַ רושם אין גאַנץ פראַנקרייך. די רעכטע האַלטן דאָס פאַר אַ זיג אין קאַמף מיט די ראַדיקאַלן, קיאַפּ האָט שוין איבערגענומען זיין אַמט.

פּורים אין ארץ-ישראל!

די לעצטען טעג פון די איינשרייבונגען אויף דער נאָהענטסטער

עקסקורסיע קיין ארץ-ישראל

וואָס פאָהרט אָפּ דעם 21/2 מיט דער שיף „פּאַלאָניאַ" פון קאָנסטאַנצאַ.

איינשרייבונגען אויף ווייטערע גרופּען און אינדיווידועלע רייזעס קיין ארץ-ישראל אויף דעם 7/3 און 21/3 דורך קאָנסטאַנצאַ און אויך אַנדערע טערמינען.

אָנמעלדונגען און אינפאָרמאַציעס אין דער טוריסטען-אָפּטיילונג ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, שרודמיעסקאַ 29.

VARIETE-DANCING

TABARIN

Narutowicza 20

Tel. 150-66 i 154-60.

היינט פרייטאג און מאָרגען שבת

פּרעמיערע!

פון 5 ביז 9 אָוונד „FIVE" פון 5 ביז 9 אָוונד

פון 9 אַ גאַנצע נאַכט

Kabaret - Dancing

10 וועלט-אַטראַקציעס 10

פּרייזען רעדוצירט!

איינטריט פריי!

30 פּראָצענט ביליגער!

קומט און איבערצייגט אייך!

DR. MED.

H. Różaner

הויט, ווענערישע קראַנקהייטן און מענער-שוואַך

NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.

עמפּפאַנגט פון 8-10 און פון 5-8 אוו.

CASINO

היינט און פאָלגענדע טעג!

די פרעהליכסטע מיליטער-קאָמעדיע

„רעזערוויסטען-פּאַראַדע" !!

אַנסאַמבל:

Adolf Dymsza

Tola Mankiewiczówna

Władysław Walter

Stanisław Sielański

אויסערן פּראָגראַם: אַקטואַליטעטן.

אָנהייב 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט

פּראָטעזן, גאָרסעטן, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטן אַלער אַרט, לייכטע פּלאַטפוס-איינלאַגן גאָגען פּיס-שמערצען אַלס נאָך גיפּס-אָבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81

וועלכע אונטערנעמונגען וועלן היי-יאָהר צאָהלען א „ריטשאַלט" פון אומזאַץ?

ביז'ן 15. מערץ וועלען פונאנדערגעשיקט ווערען די צאָהלונגס-צעטלען

(2) די היגע פינאַנץ-קאַמער האָט געכטען דעי-טאַלירט פון פינאַנץ-מיניסטעריום א צירקולאַר וועגען „ריטשאַלט" פון אומזאַץ-שטייער, פאַר קליינע סוחרים.

אין זין פון דער דאָזיגער פעראָרדנונג וועט דער „ריטשאַלט" פון אומזאַץ-שטייער פאַ'ן יאָהר 1934 געגומען ווערען פון אונטערנעהמונגען פון 2. האַנדעלס-קאַטעגאָריע און אויך געווינע אונטערנעהמונגען פון דער דריטער און פערטער האַנדעלס-קאַטעגאָריע און פון 6, 7 און 8-טע אינדוסטריעל קאַטעגאָריע און 8-טע האַנדווערקער קאַטעגאָריע אויף דער דורכשניטליכער אומזאַץ סומע, אויב דער דורכשניטליכער אומזאַץ פאַר די יאָהרען 1930, און 1931 איז נישט געווען גרעסער פון 45.000 זל. און אַז די אונטערנעהמונגען בעשעפטיגען נישט מעהר ווי אַ'ין געהילפען אַר-בייטער, פון ד. אויבענדערמאַנטען זענען אויסגעשלאָסען אונטערנעהמונגען וועלכע זענען געעפענט געוואָרען פון 1-טען דעצעמבער 1930, אַקציען-געזעלשאַפטען און אַנדערע, וועלכע זענען פערפליכטעט צו פער-עפענטליכען בעריכטען, ווי אויך אונטערנעהמונגען וואָס וועלען ביז'ן 15-טען מערץ ד. י. אָפּגעבען דעם בעטרעפענדען פינאַנץ-אַמט ערקלערונגען, אַז זיי פיהרען אַ'יז ריכטיגע האַנדעלס-ביכער. דעם „רי-טשאַלט" וועלען אויך נישט אונטערליגען די יעניגע אונטערנעהמונגען וואָס זייער אומזאַץ מיט סחורות וועלכע זענען אונטער-געלעגען אַ צאָל, איז אין די שטייער-יאָהרען 1930 און 1931 געווען העכער פון 50 פראָצענט פון אַלגעמיינעם אומזאַץ.

דער שטייער בעטרעפט 1 פראָצענט, פאַר די קלענסטע האַנדווערקער בעטרעפט דער שטייער 16 זל. פלוס 10 פראָצענט, צושלאָג א חוץ אָפּצאָהלונ-גען פאַר די קאָמונאַלע אָרגאַנען. אויב די פינאַנץ אַמטען בעזיצען אינפאָרמאַציעס אַז דער אומזאַץ פאַר די יאָהרען 1932 און 1933 איז געווען העכער ווי אַ העלפט פון די פריגאַנגענע יאָהרען, קאָן דער שטייער געהעכערט ווערען.

עס דאַרף נאָך בעמערקט ווערען אַז די צאָה-לונגס-צעטלען אויפ'ן ריטשאַלט-שטייער וועלען פו-נאַנדערגעשיקט ווערען ביז'ן 15 מערץ, די צאָהלונגס טערמינען פון דעם שטייער וועלען אויספאַלען דעם 15 אַפּריל, 15 יולי, 15 אָקטאָבער און 15 דעצעמבער.

Dr. med. J. BETTE
ספּעציאַליסט פון אינערל. און קינדער-קראַנקה.
צוריקגעקעהרט
Piotrkowska 6, tel. 144-95
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה און פון 6—8 אָוו.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטשאַ 20 טעל. 213-84

לעצטע געזעגנונגס-אויפטריטן פון די בעליבטע אַרטיסטן

וויערא קאַניעווסקא און פּאָול ברייטמאַן

צוזאַמען מיט'ן גאַנצן „פילהאַרמאָניע"-אַנסאַמבל.

היינט, פרייטאַג, 9 אָוונט, מאָרגען, שבת, 4 נאָכמיטאָג (פרייזן פון 70 גר. ביז 2.20)
די סענסאַציע פון סעזאָן! דער שפּאַנענדער ביהנע-רעפּערטואַר פון סאָפיאַ לעווינטאַ
אין 3 אַקטן, 8 בילדער

„דער אורטייל"

מאָרגען, שבת, 9 אָוונט צום לעצטן מאָל די שפּאַנענדע פּיעסע אין 3 אַקטן מיט געזאַנג און טאַנץ, מיט אַ פּראָלאָג און עפּילאָג פון סיימאָן וואָלף

„די אייביגע כלה"

מיט וויערא קאַניעווסקא און פּאָול ברייטמאַן אין די הויפּטראָלען.

זונטאַג, ד. 18-טען 12 פאַרמ. — ספּעציעלער פריה: מאָרגן פאַר אַרבייטער-אינטעליגענץ (פרייזן פון 50 גר. ביז 1.50 „דער אורטייל"

מאָנטאַג, 9 אָוונט לעצטע געזעגנונגס-פאָרשטעלונג וואָס? פּרטים קומט!
בילעטן צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער.

נעכטען אויסגעבראָכן אַ שטרייק פון קינדער-גאָרדענערינעס-אַרבייטער

די קינדער גאָרדענערינען אַרבייטער 1-טע סאָרט האָבען אַרויסגעשטעלט די מייסטער אַ רייהע פאָדערונ-גען: 1) לוין-הוספה אין דער הויך פון 20 ביז 35 פּראָצ. 2) אָפּשאַפען ציל-אַרבייט און נאָרמירען דעם אַרבייטסטאָג, 3) דעם אָפּצאָהל פאַר סאָציאַלע פערזי-כערונג זאָל צאָהלען דער אַרבייטסגעבער, 4) אויס-צאָהלען יעדע וואָך, 5) צונעמען און אָפּזאָגען אַרביי-טער נאָר דורכ'ן פאַך-אַ'יג.

מיטוואָך אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ קאָנ-פערענץ צווישען מייסטער-כעוואַ'ין פרייהייטס-פּלאַץ 7 און אַלגעמיינעם בעקליידו-פאַראיין, בזשעזשינער 5. די אַרבייטסגעבער האָבען געוואָלט נאָר געבען פון 5 ביז 15 פּראָצענט לוין-הוספה. די אַרבייטער-פאַר-שטעהער האָבען דעם פאָרשלאָג פון די מייסטער אָפּ-געוואָרפען און די גאָרדענערינעס-אַרבייטער זענען איבער-געריסען געוואָרען. נעכטען איז דעריבער אויסגע-בראָכען אַ שטרייק. ס'האָבען אויך פאַרשטרייקט די אַרבייטער אין די מאַגאַזינען. מיט'ן שטרייק פיהרט אָן דער אַלגעמיינער בעקליידונגס-פאַראיין, בזשעזשי-נער 5.

מאָרגען אויפטריט פון רחל האָלצער אין פילהאַרמאָניע

מאָרגען, שבת 12 אַ זייגער מיטאָג קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע איין איינציגער אויפטריט פון דער יודישער אַרטיסטין רחל האָלצער.

רחל האָלצער איז אַ קרעפטיגע דראַמאַטישע אַרטיסטקע וואָס האָט מיט רעכט פאַרנומען אַן אָנ-געזעהען אָרט אויף דער יודישער ביהנע. מעכטיג און אויפשוידערענדיג ווירקט האָלצער'ס שילדערונג פון ברונאָ יאַשענסקיס „מאָרש", פאַראַן צוגלייך פּרעסטיזש אין קרעפטיגער אויסדרוק סיי איז וואָרט, סיי אין זשעסט און סיי אין בעוועגונג, די דינאַמיק וואָס די אַרטיסטין כישופט אַרויס פון דעם ליד, רייסט מיט און דער עולם ווערט דערהויבען און בעגייס-טערט, און דעריבער קענען מיר אָוועקשטעלען רחל האָלצער אין דער ערשטער רייה פון אונזערע בעסטע ביהנע-קינסטלער.

אין איהר מאָרגענדיגען פּראָגראַם וועט די קינ-סטלערין רעציטירען אין דער יודישער און פּוילישער שפּראַך די שענסטע שאַפונגען פון די יודישע און פּוילישע שריפטשטעלער.

שויז די לעצטע מינוט!

אוז קויפט שויז אַ גליקליכען לאָס אין דער בעקאַנטער קאָלעקטור פון

פ. ברייטשטיין, פּיעטריקאָווער 14

וואו עס זענען ביי די פריהערדיגע קלאַסען געפאַלען פאָלגענדע געווינסען ווי:

30.000 אויף № 89011 | 15.000 „ № 35291
25.000 „ 76258 | 15.000 „ 40533
20.000 „ 26910

און אַ סך געווינסען צו 10 טויזענט זל.

געדענקט, אַז היינט שויז די ציהונג!

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

י. קאַפּראָווסקי (נאָוואָמיעסקאַ 15), ס. טראַווקאָווסקי (בזשעזשינער 56), מ. ראָזענבלום (שרודמיעסקאַ 21), מ. באַרטאָשעווסקי (פּיעטריקאָווער 95), י. קלופּש (קאָנטנע 54), טשינסקי (ראָקיטשינער 53).

„דער אורטייל"

דאָס איז דער שלאָגער, וואָס איז גע-גאַנגען איבער 150 מאָל אין וואַרשע, ווערט היינט און טעגליך געשפּילט אין „קאַמעראַל-טעאַטער" (על. 1. מאַי 2)

דאָס פּראָבלעם פון ראַסיזם

אקטועלע וויסענשאַפטליכע פאָרלעזונג אין פילהאַרמאָניע

זונטאַג, 7 אַ זייגער אָוונט וועט אין פיל-האַרמאָניע זאַל פאָרקומען אַ העכסט אַקטועלע און אינ-טערעסאַנטע פאָרלעזונג א.ד.ט.: „דאָס פּראָבלעם פון ראַסיזם און זיין איינפלוס אויף די סאָציאַל-פּאָליטי-שע שטרעמונגען (און היינטיגען דייטשלאַנד)". די פאָר-לעזונג וועט האַלטען פּראָף. דר. עוגעניאַ סטאַליהאַ, אַנ-טראָפּאָלאָג און דאָצענט פון אינסטיטוט פאַר אַנטראָפּאָלאָגיע אין וואַרשע.

די פּרעלעגענטקע וועט אין איהר פאָרטראַג בע-ריהרען די פאָלגענדע מאָמענטען פון דער ראַסען-טעאָריע, וועלכע זעט אויף אַ דעמאַגאָגישען אופן אויסגענוצט דורך די דייטשע נאַציס פאַר זייער יודען פאַרפאָלגערישע צוועקען.

די מענשליכע ראַסען, די בעגריפען וועגען דעם פאַרשידענעם ווערט פון די מענשליכע ראַסען אַלס יסוד פון דער ראַסען-טעאָריע, גאָבינאָ און זיינע נאָכפאָלגער. גינטער און זיין שולע. דער איינפלוס פון די ראַסען-טעאָריעס אויף'ן סאָציאַל-פּאָליטישען פּראָגראַם פון די היטלעראָווצעס. די שטרעמונגען פון די ראַסיסטען אין ליכט פון דער מאָדערנער וויסענ-שאַפט.

עס אונטערליגט נישט קיין ספק, אַז די פאָר-לעזונג וועט אַרויסרופען אַ גרויסען אינטערעס. איז דאָך די טעאָריע פון ראַסען-אונטערשיידען דער יסוד פאַר די נידערטרעכטיגסטע העצעס און פאַרפאָלגונ-גען, וועלכע די דייטשע ראַסיסטען ערלויבען זיך לגבי די יודען און דער מאָטיוו פאַר זייערע עראָבערונגס פּלענער, וואָס זאָלען זיכער אין דער צוקונפט ברענגען צו אַ קריג.

Puder Bebe Szofmana — בעסטער פּודער פאַר קינדער

דער ריטער-פּאַראַגראַף

ר. אייזראַעל — 37

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

— געוויס, געוויס, פריצי, איז דאָס אַנ'ענין אויסשליסליך פאַר העלען. אָבער מיר יעדען דאָך צווישען זיך. שליסליך ווייס איך דאָך, אַז איהר זענט העלענס אַ גוטער פריינד.

פריצי האָט נישט געהאַט קיין צוטרוי צום לייט-נאַנט בעהמע און דעריבער איז ער געווען צוריק-געהאַלטען מיט יעדען וואָרט. איהם האָט בכלל גע-וואונדערט וואָס לייטענאַנט בעהמע איז פּלוצלונג געוואָרען מיט איהם אַזוי קאָלעגיאַל און רעדט מיט איהם וועגען אַזעלכע ענינים וועגען וועלכע בעהמע האָט נישט געדאַרפט צו רעדען.

פונ'ם געשפּרעך מיט פריצי האָט בעהמע פון זיין זייט זיך איבערצייגט אַז פריצי ווייסט נישט וואו העלען איז געגאַנגען און ער איז געוואָרען נאָך מעהר רוהיג, איצט האָט ער געטראַכט, וואָס ווייטער צו טון, ווי אַזוי זיך צו פיהרען מיט העלען וועלכע ער האָט איצט געפאַנגען ביי זיך אין דער וואוינונג.

— נו, איך וועל אייך מעהר נישט שטערען, שענאָסטע פריצי, האָט בעהמע פּלוצלונג אַזוי ליבענס-ווירדיג געזאָגט, אַז פריצי'ן איז אָנגעגאַנגען נישט אָנגענעהם, מ'דאַרף געהען שלאָפען, דער זייגער איז האַלב עלף.

— איהר זענט געוואָרען בעשיידען, בעהמע, האַלב עלף שלאָפען געהען, דוכט זיך, אַז דאָס האָט נאָך קיינמאָל נישט ביי אייך פּאַסירט.

— די צייט לערנט אַלץ אויס, מיין איצטיגער אַמט ערלויבט מיר נישט אויף קיין צייט-פאַרטרייב, פאַר זיך, מיר האָבען אַ קאָלאָסאַלע אַרבייט אַדורכצו-פיהרען.

— אַז אַזן און וואָס איז צו דער דאָזיגער אַר-ביים וועלכע בעהמע דאַרף אַדורכזעצען, האָט פריצי ביי זיך געטראַכט.

בעהמע האָט זיך געזעגנט מיט פריצי און איז אַרויס פון קאַפע.

— אַי, האָט פריצי געטראַכט קאָנקרעטיג מיט צוויי פינגער, בעהמע געפעלט מיר נישט, עפּעס האָט ער צופיל גדולה מיט מיר, אַ סימן אַז ער דאַרף מיך האָבען, אָדער ער האָט מורא פאַר מיר, איך קען גוט דעם דאָזיגען פערשוין, ווען ער וואָלט מיך נישט געדאַרפט וואָלט ער איינגעבעטען צו מיר נישט געקו-מען. מ'דאַרף זיין מיט איהם פאָרזיכטיג, נישט אַרייג-פאַלען ביי איהם.

פריצי איז געוואָרען אומרוהיג, העלען איז נישט געקומען, פונקט היינט האָט ער מיט איהר געדאַרפט רעדען, אויף צוזאַמענגעגס האָט ער שוין געהאַט צוגע-גרייט אַ פּלאַן פון אָנהויבען עפּעס צו טון פאַר היינ-ריכ'ן, ער האָט אָבער צו דעם אונבעדינגט געמוזט האָבען העלענס הילף. זי האָט געדאַרפט צוגרייטען אַ געהיימע וואוינונג און נאָך אַנדערע זאַכען, וועל-כע זאָלען לייכטער מאַכען פריצי'ס אַרבייט. פריצי האָט שוין געהאַט חרטה וואָס ער האָט זיך מיט איהר ביינאַג נישט פערשטענדיגט, ער האָט דאָס אַ בער נישט געטוו דערפאַר, ווייל ער האָט גערעכנט אַז זי וועט סיי-ווי-סיי קומען אין קאַפע, אַזוי ווי יעדען אָוונט, אָבער גראָד היינט איז זי נישט געקו-מען, און אַפילו נישט אָנגעקלונגען אין קאַפע, אַז זי קען צוליב וועלכער עס איז סיבה נישט קומען. דאָס האָט פריצין שטאַרק בעאונרוהיגט, ער האָט אָבער דערווייל קיין שום שלעכטס נישט געטראַכט. ער איז אַרויס פון קאַפע מיט דעם געדאַנק, אַז ער וועט זיך אויף צומאָרגענס באַלד איבערפריה פער-שטענדיגען מיט העלען טעלעפאָניש.

קאַפּיטעל 8

וואו איז העלען

— וואו איז העלען? האָט האַמערשטיין ביין געזאָגט, רויכערנדיג זיין ציגאַר, דאָס מיידעל פיהרט זיך אויף אומטער יעדער קריטיק. דאָס איז, אַז איך האָב נישט קיין צייט, ביי דיר, ביי איהר מאַמען פיהרט זי אַלץ אויס.

— וואָס ווילסטו פון דעם מיידעל, האַנס, זי לייט געבעך שטאַרק, מיר זענען מעהר נישט יונג און די קענסט נישט אַריינגעהן אין איהר לאַגע, איך שטעל זיך פאַר ווי שרעקליך זי ליידט...

— נו, גענוג, שוין מיר מיט די ווייבערישע רייד, וועסט זיך באַלד אַזוי קוקען ווייטער אויך, נישט אמת, זי וועט זיך דאָס גיך אַרויסשלאָגען פון קאָפּ, וואָס סאַראַ געשעפטען האָט זי אַזוי שפּעט אין גאַס, וואָס זי קען פריהער נישט אַהיימקומען, איך האָב צוגעזאָגט בעהמען, אַז איך וועל זי שיקען מאָרגען אַביסעל פריהער אין דער פאַבריק און דער-ווייל זעה איך זי נישט.

— אַ', דער דאָזיגער בעהמע, מיין האַרץ ווערט פערקלעמט ווען איך הער נאָר זיין נאָמען.

— און וואָס זאָל איך דיר טון, האָט האַמער-שטיין שוין בייז געזאָגט, אַז איך קען אויף אייערע נאַרישע פּליוצעס קיין בייזע קאָפּ נישט אַרויספּשטעלען. וואָלסט איצט געדאַרפט זיין צופרידען, ווען בעהמע וואָלט געוואָלט מיט איהר אָנהאַלטען געזעלשאַפטלי-כע בעציהונגען...

— העלען האָט איהם פיינד.

— ווען דו האָט זי ליב, דעם יור זאַקס, נישט אמת? ווען איהם מוז זי שוין פערגעסען, זי וועט דאָך נישט געהען אין קיין קלויסטער אַריין.

— און אפשר יאָ, וועי קען דאָס וויסען, איך האָב שטאַרק מורא פאַר דעם מיידעל.

— מ'דאַרף זי נאָר בעהמען ענערגישער אין די הענד אַריין און נישט נאָכגעבען איהר אַלץ. וואַרט אויס, זי וועט היינט קומען, וועל איך מיך אַדורכרע-דען מיט איהר, אַזוי אַז מיר זאָלען זיין ביידע פער-שטיין.

האַמערשטיין האָט יעדע ווייל געקוקט אויפ'ן זייגער העלען איז נישט געקומען.

— דאָס איז שוין אַפילו געגען איהר אייגענע געוואוינהייט, האָט האַמערשטיין זיך בעאונרוהיגט, אין אַזאַ שפּעטער צייט איז זי נאָך קיינמאָל נישט אַהיימגעקומען.

— ווער ווייסט וואָס עס האָט מיט דעם קינד פּאַסירט, האָט די פרוי האַמערשטיין אָנגעהויבען צו וויינען.

— באַלד האָט געמוזט עפּעס פּאַסירען, ס'האָט גאָרנישט פּאַסירט, געוויס זיך מיט אימיצען פאַרזעס-סען, וואָס טשעפּט דען דאָס זי, אַז דער פאָטער און די מוטער זיצען איינגעהיים און ווערען משוגע פאַר ערוואַרטונג...

די מינוטען האָבען זיך געצויגען ווי שעהען, העלען האָט זיך נישט בעוויזען.

— וואָס זיצסטו, האָט פרוי האַמערשטיין אָנגע-הויבען צו אָטאַקירען איהר מאַן, וואָס שווייגסטו, ווער ווייסט וואָס מיט דעם קינד איז געשעהען.

— וואָס זאָל איך טון? וואוהין זאָל איך געהן איינס דעם זייגער ביינאַכט. די פּאָרשריפטען ער-לויבען דאָך אַפילו נישט אין אַזאַ שפּעטער שעה זיך צו בעווייזען אין דער גאַס.

— איז דאָך נאָך ערגער, האָט דאָך זיכער עפּעס פּאַסירט מיט העלען.

— געה שוין נאַרעלע, האָט האַמערשטיין בערוי-היגט זיין פרוי, איצט פערשטעה איך שוין וואָס איז פאָרגעקומען, זי איז זיך רוהיג פאַרזעסען און נישט בעמערקט אַז ס'איז שוין נאָך דער פּאָליצייי-שעה און זי קען שוין נישט אַרויס אין גאַס, מילא, האָט זי נישט געהאַט קיין אַנדער עצה, ווי דאָרט צו בלייבען. קיין טעלעפאָן האָט זי געוויס אין דער וואוינונג אויך נישט, און זי האָט נישט געקענט געבען צו וויסען וועגען זיך.

— ווער זאָגט דאָס איהרע בעקאַנטע, וואו זי קען אַזוי שפּעט זיצען, מיר קענען דאָך זיי אַלע.

— ביי דער יוגענד ווערסטו דערגיין אַ טאַלקען זיי טוען יעצט ווי זיי ווילען.

(פאָרטזעצונג קומט).

משוגענע קאַץ האָט צוביסעז א מוטער מיט דריי קליינע קינדער

(2) אין דאָרף טאָקינאַ האָט אַ קאַץ, וועלכע איז שטענדיג געווען דער ליבלינג פון די שטוב־מענשען, אינמיטען נאַכט זיך „מיישב־געווען און שטאַרק צוביסען די באַלעבאָסטע העלענאַ האַליש און איהרע דריי קליינע שלאָפענדיגע קינדער.

צום גליק האָבען די קינדער און די מוטער רעכטצייטיג זיך אויפגעכאַפּט מיט אַ געוואַלד, אויב נישט וואָלט די משוגע־געוואָרענע קאַץ אויף טויט אומגעבראַכט די גאַנצע פאַמיליע. די אַלאַרמירטע שכנים האָבען אויפן אָרט דער׳הרג׳עט די קאַץ. די צוביסענע זיינען איבערגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל, וואו מ׳האָט איבער זיי דורכגעפיהרט גצי־הערינג אימפּונגען.

צו די פערוואַלטונגען פון אלע יודישע קהלות אין פוילען

(אויפרוף)

טייערע חשובע הערען!

דער פעראייניגטער יודישער הילפס־קאָמיטעט פאַר די פליטים פון דייטשלאַנד טרעט צו צו אַ בעניי־טער גרויסער אַקציע פאַר די פליטים פון דייטשלאַנד ווי אויך צו אַ פערשטאַרקטער פּאָליטישער אַנטי־היטלער אַקציע, עס איז דעריבער די פליכט פון אַלע יודישע קהלות אין פוילען מיטצווירקען אין דער דאָזיגער אַקציע, כדי אַזוי אַרום צו מאַניפעסטירען די סאָלידאַריטעט פון פּוילישען יודענטום אין קאַמף, וואָס ווערט געפיהרט דורך אַלע יודישע וועלט־אָר־גאַניזאַציעס פאַר די רעכט פון׳ם דייטשען יודענטום, דאָס איז אונזער אַב׳עהרען־פראַגע און גלייכצייטיג אַ לעבענס־פראַגע, דען פון דעם יעצ־טיגען קאַמף איז אָפּהענגיג דער קיום פון גאַנצען יודישען פאָלק.

דער פעראייניגטער קאָמיטעט האָט אין דער היינטיגער צייט אַנטוויקעלט אַ גרויסע און ברייט פער־צווייגטע הילפס־אַרבייט, וועלכע דיריקט זיך אויס נישט נאָר אין ערטיילען דרינגענדע אונטערשטיצונ־גען יורידישע און מעדיצינישע הילף, נאָר אויך אין דעם אָרגאַניזירען אַ פּלאַנמעסיגע קאָנסטרוקטיווע הילף.

מיר בעטען אייך דעריבער ביים בעטראַכטען דעם לויפענדען בודזשעט פון אייער קהלה אַריינשטע־לען אַ געהעריגע סובווענץ־פּאָזיציע פאַר אונזער גרויסער נאַציאָנאַלער אַרבייט.

אַ גאַנצע רייה פון יודישע קהלות האָבען די דאָזיגע פליכט אַליין דערפיהלט. נישט וואַרטענדיג אויף אונזער דערמאַנונג. לײדער איז די צאָהל פון זיי אַ זעהר קליינע. דאָס רוב יודישע קהלות האָבען אונז ביז היינט נישט געמאָלדען וועגען דעם ערפילען דורך די אַ נאַציאָנאַל געזעלשאַפטליכען חוב.

וועלענדיג זיך צו אייך איבערן דאָזיגען ענין, האָפען מיר, אַז איהר וועט אונזער אַפּעל גלייך דער־פילען און אין דער נאָהנטסטער צייט מעלדען אונז וועגען אייער בעשלוס.

די סובווענץ־פּאָזיציע דאַרף פיגורירען אין בו־דזשעט אין דער אַבטיילונג פון סאָציאַלער שוץ **(Opieka społeczna)**

אונטערן נאָמען:

Na rzecz biednych uchodźców z Niemiec

מיט דרך ארץ

פעראייניגטער יודישער הילפס־קאָמיטעט פאַר די פליטים פון דייטשלאַנד אין וואַרשע

נייצאַלע 8, ה. 7, טעל. 74־67־6.

(—) דיאַנאַ איגער, יצחק גיטערמאַן, דר. יהושע גאָטליב, דעפּ. הרב אהרן לעווין, יצחק מאיר לעווין, לופּאַ לעווינע, מאַו־ריצי מאיזעל, אליהו מאַזור, דעפּ. דר. ה. ראָזמאַרין, לייב שטשעראַנסקי, פּראָפ. ד״ר מ. שאָר, תמר שאָר, אַדוו. אַ. טעמפּעל, מאַרק טורקאָוו, דעפּ. וו. ווישליצקי, דעפּ. עמיל זאָמערשטיין.

בעמערקונג: מיר מאַכען אויפמערקזאַם אויף אונזער נייעם אַדרעס:

Warszawa, Niecała 8, m. 7.

„ROXY"

היינט און פאַלגענדע טעג!

ריזהענדער פילם פון דער גאַנצער וועלט פון דער נייעסטער אייראָפּעאישער פּראָדוקציע 1934

לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פון בעקאַנטען **B. Kellerman**

וואָס איז באַשאַנקען געוואָרען מיט אַ גאָלדענעם מעדאַל.

דאָס מייסטערווערק האָט ערייכענפיהרט אין ערשטוינונג די גאַנצע וועלט, אַזוי מייסטערווערק טרעפט זיך איינמאָל אין צענדליגער יאָהרען.

אויסערן פּראָגראַם: דער נייעסטער וואָכען־זשורנאַל פון „FOX"

אָנהייב 4 נאָכמ., שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	86 50
3 פּראָצענטיגע	בוראָוולאַנע		—	41.75
4 „	דאָלאַרובקא		—	53.50
7 „	סטאַביליזאַציע (אם.)			57.25
8 „	וואַרשאַווער פאַנד־בריף			54.50
8 „	לאָדזער	„	„	50 50
ענגלישער פונט	—	—	—	26 94
דאָלאַר — אָפיצ.	— 5.36	נישט אָפיצ.	—	5.35
גאָלד־דאָלאַר —	—	—	—	8.98
גאָלד־רובל —	—	—	—	4.65
דייטשער מאַרק	—	—	—	2.09

היינט טרעפען מיר זיך אַלע אין יודישען קאַמעראַל־טעאַטער

(אַלעע 1. מאַי 2) וואו עס ווערט געשפּילט דאָס שפּאַנענדע ביהנע־רעפּערטואַר

„דער אורטייל"

ביי אסטמא און האַרץ־קראַנקהייטען

ברוסט און לונגען־ליידען, שקראָפעל, שילד־דריזענפערגרע־סערונג, און קראַמף־ביילונג איז די רעגולירונג פון דער דאַרם־טעטיגקייט דורכ׳ן געברויך פון נאַטירליכען בימער־וואַסער **Franciszka Józefa** פון גרויסער ווירקונג. עמפּפאָהלען פון דאָקטוירים.

פּאָליטישער רעפעראַט פון נח פּרילוצקי

דער ערשטער, וואָס האָט קלאָר און דרייסט פאָרמולירט די יודישע נאַציאָנאַלע פאָדערונגען אין וואַרשאַווער שטאָט־ראַט, וואָס האָט מיט זיך דאַן פאָרגעשטעלט דעם צענטער פון געזעלשאַפט־ליך־פּאָליטישען לעבען פון פוילען — איז געווען אַדוו. נח פּרילוצקי. זיינע דאַמאָלדיגע רעדעס, און אויך זיינע ווייטערדיגע ארויסטרעטונגען אין די ערשטע צוויי פּוילישע סיימען האָבען געמאַכט אַ גרויסען רושם.

דער רעפעראַט פון נח פּרילוצקי, וואָס וועט פאָרקומען דינסטאָג דעם 20־טען אין פילהאַרמאָניע וועט דעריבער ארויסגערופען גרויס אינטערעס ביי דער לאָדזער בעפעלקערונג, בפרט נאָך, אַז די טעמע פון רעפעראַט איז אַ אַקטועלע, ווי „די יודישע לאַגע אין משך פון די לעצטע 8 יאָהר".

יודיש קאַמעראַל־טעאַטער אל. 1. מאַי № 2

גאַסטשפּילען פון אַנסאַמבל פון וואַרשאַווער „פּאַוויליאָן"־טעאַטער אונטער אָנפירונג: **חיים סאַנדלער**

מיט׳ן אָנטייל פון די בעליבטע אַרטיסטינס חנה לעווין און ראָזע סאַנדלער.

היינט פרייטאָג, ד. 16, מאָרגן שבת, ד. 17 און זונטאָג ד. 18, פּינקטליך 9 אָוונט ווערט געשפּילט דאָס שפּאַנענדע ביהנע־רעפּערטואַר

דער אורטייל

אין 3 אַקטען (8 בילדער) פון ס. לעוויטין

אונזער אַנסאַמבל (לויט א.ב.): א. בלאַט, ק. הערבסט, י. וויינבערג, פ. האָניגבוים, ל. האָניגבוים, ח. לעווין, ר. סאַנדלער, ס. רובין, ב. ראָזענצווייג און ס. ראָזאַנאָוויטש.

אַכטונג! אַרבייטער און אַרבייטענדע אינטעליגענץ

שבת 4 נאָכמיטאָג און זונטאָג 12 בייט. **2 גרויסע הנחה־פאָרשטעלונגען!**

פּרייזען פון 50 גר. ביז 1 זל. ערשטע רייה.

בילעטען צו בעקומען פון 11—2 מיטאָג און פון 5 נאָכמ. אין טעאַטער־קאַסע

דריי הנחה סעאַנסען פון בעריהמטען סאָוועטישען פילם היימלאָזע (Bezdomni)

די קולטור־קאָמיסיע ביי דער בראַכאָוו־ביבליאָטעק אל. קאָשטשושקי 9, אָרדענט איין שבת דעם 17־טען אין קינאָ „רעקאָרד" שענקעוויטשאַ 40 דריי הנחה־סעאַנסען פון בעריהמטען סאָוויע־טישען פילם היימלאָזע (Bezdomni) 1־טער־סע־אַנס 10.30 פריה 2־טער סעאַנס 12,15 און 3־טער סעאַנס 2 אַ זייג. נאָכמ. בילעטען צו 25 גר. צו בעקומען אין דער בראַכאָוו־ביבליאָטעק אל. קאָשטשושקי 9 אין טאָג פון די סעאַנסען ביי דער קאַסע פון קינאָ „רעקאָרד".

די קולטור־קאָמיסיע פון דער בראַכאָוו־ביבליאָטעק גיט אַרויס הנחה בילעטען אויף דער בעריהמטער פּיעסע „דער אורטייל", וואָס ווערט געשפּילט אין קאַמעראַל טעאַטער אל. 1־טער מאַי 2. אויך איז צו בעקומען הנחה בילעטען אין די בעסטע קינאָס.

דער סעקרעטאַריאַט פון דער בראַכאָוו ביבליאָטעק אל. קאָשטשושקי 9, טעל. 19150 איז טעטיג יעדען טאָג פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 10 אָוענד.

לעצטע געזעגענונגס־פאָרשטעלונגען פון וויערא קאַניעווסקא און פּאַול ברייטמאַן אין „פילהאַרמאָניע"

היינט פרייטאָג אָוונד און מאָרגען שבת 4 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט דאָס שפּאַנענדע ביהנע־רעפּערטואַר „דער אורטייל". מאָרגען שבת 9 אָוונט ווערט געשפּילט די שפּאַנענדע פּיעסע פון ס. יואלף אין 3 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג און עפּילאָג „די איר־ביגע כלה" מיט וויערא קאַניעווסקא און פּאַול ברייט־מאַן איז די הויפּטראָלען. זונטאָג פאַרמיטאָג ווערט געשפּילט „דער אורטייל" פאַר אַרבייטער אינטעלי־גענץ. מאָנטאָג קומט פאָר אַ געזעגענונגס פאָרשטע־לונג פון אונזערע ליבע געסט וויערא קאַניעווסקא און פּאַול ברייטמאַן.

פון יודישען קאַמעראַל־טעאַטער אלעיא 1 מאַי 2

היינט פרייטאָג און מאָרגען שבת 9 אָוונד ווערט ווייטער געשפּילט דורך דער טרופּע פון וואַרשאַווער „פּאַוויליאָן טעאַטער" אָנפיהרונג חיים סאַנדלער.

דאָס שפּאַנענדע ביהנע־רעפּערטואַר דער „אורטייל" פון ס. לעוויטין.

שבת 4 נאָכמיטאָג און זונטאָג 12 בייטאָג 2 גרויסע הנחה־פאָרשטעלונגען ספּעציעל פאַר אַר־בייטער און אַרבייטענדער־אינטעליגענץ פּרייזען פון 50 גר. ביז 1 זל. ערשטע רייה.

פון די פּוילישע טעאַטערס

אין שטאָטישען פּוילישען־טעאַטער ווערט היינט און מאָרגען אָוונד געשפּילט „פרויען און אינטערעסען". שבת בייטאָג—„איוואַר קרויגער".

* * *

אין פּאָפּולאַרני־טעאַטער ווערט היינט אָוונד, געשפּילט די קאָמעדיע „ווי אַזוי מען דערגרייכט מיליאָנען".

Dr. Wołkowyski

4 ציגעל־גאַס 4, טעל. 216־90

נעהמט אָן אין הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען. מען־שוואַכע

אויפנאַהמס־שעה׳ן פון 8—1 מיטאָג און 5—9 אָוונד.

נדבות

אויף די תנאים פון ה׳ דוד אָפּמאַן מיט פריילין רעגינאַ קאַדיש איז געזאַמעלט געוואָרען דורך ה׳ נחמן גאָמבינסקי 21 זלאָטעס פאַר „תומכי אורחים" דאָס געלד איז איינגעקומען אין קאַנצלאַריע פון „תומכי אורחים".

ראַדיאָ־פּראָגראַם

פרייטאָג, ד. 16־טן פעברואַר 1934

7,00 צייט־סיגנאַל, 7.05 גימנאַסטיק. 7,20 גראַמאָפאָן, ידיעות, 7,40 גראַמאָפאָן, 7,55 הויז־ווירטשאַפט, 11,40 פּרעסע, ידיעות, 11,57 צייט־סיגנאַל, 12,05 מוזיק, ידיעות, 12,33 מוזיק 12,55 ידיעות, 3,25 עקספּאָרט, קאָמוניקאַט, 3,40 טענאָרען־קאָנצערט, 4,10 לייכטע מוזיק, 4,40 ביכער־איבערזיכט, 4,55 געזאַנג, 5,20 קאָנצערט אויף 2 פאָרטעפּיאַנען, 5,50 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, קאָמוניקאַט פון לאָדז, 6 רעפּעראַט פאַר לעהרערס, 6 20 מוזיק, 6,50 לאָדזער פּאָסט־קאַס־טעל, 7,10 פערשידענעס, 7,25 פעליעטאָן, 7,40 ספּאָרט, ידיעות, 8,02 מוזיק. שמועסען, 8,15 קאָנ־צערט, 10,40 מוזיק, 11 ידיעות, קאָמוניקאַט 11,05 טאַנץ־מוזיק.

* * *

פון אויסלאַנד

4 רוים — קאָנצערט, 8 בוקאַרעשט — סימפ. קאָנצערט, 8 שטאָקהאָלם — פידעל־קאָנצערט, 8,00 אָסלאָ — סימפ. קאָנצערט. 8,35 אָסלאָ — סימפ. קאָנצערט. 9 מיילאַנד — סימפ. קאָנצערט. 9 פּראָג — קאָנצערט. 9 וויען — סימפ. קאָנצערט. 9,45 פּאַריז — „דער סוחר פון ווענעדיג" פון שעקספּיר 10,15 לאָנדאָן — קאַמעראַל־קאָנצערט.

שבת. דעם 17־טען פעברואַר 1934

7 צייט־סיגנאַל, 7,05 גימנאַסטיק 7,20 גראַמאָפאָן, ידיעות, 7.40 גראַמאָפאָן, 7,55 הויז־ווירטשאַפט, 11,40 פּרעסע, 11,57 צייט־סיגנאַל, 12.05 מוזיק, ידיעות, 12,33 מוזיק, ידיעות, 12,55 עקספּאָרט, קאָמוניקאַט, 3,40 פון די סטודענטען, 3,55 נעגען גאַז־אָנגריפען, 4 אוידיציע פון קראַנקע, 4,40 לעקציע פראַנצויזיש, 4,55 מוזיק, 5,50 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, קאָמוניקאַט פון לאָדז, 6 רעפּאָרטאַזש, 6,20 מוזיק, 6,40 לידער, 7,05 פערשידענעס, 7,25 ליטעראַרישע פערטעלשעה, 7,40 ספּאָרט, ידיעות, 8,02 קאָנצערט, 9 פּאָסט־קאַסטעל, 9,15 שאַכע־קאָנצערט 10 מוזיק, 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען, 11,05 קאָנצערט.

* * *

פון אויסלאַנד

8,10 לייפּציג — קאָמעדיע, 8,15 שטוטגאַרט — אָפּערעטקע, 9 פּאַריז — אָפּערעטקע, 10,35 דאַווענטרי — פאָרטעפּיאַן־קאָנצערט.

Mentopinol-Glob

אַ מיטעל געגען סוכאָטעס, אַסטמע און ליידען פון אָטעם־וועגען

„Uniwersal"

היילט רעוומאַטיזם און פאַרקילטע געדערען־מעהאַגען.

„Hebrolin"

אַ מיטעל געגען לישאַיעס, עגזעמע און הויט־שיילונג.

Bobo - Glob

פודער פאַר קינדער.

Proszek „Glob"

בעזייטיגט קאָפּ־ווייטאָג.

צו באַקומען אין אַפּטייקען

Laboratorjum przy Aptece
Dr. Far. ST. TRAWKOWSKIEJ
w ŁODZI.

מעלדונגען

גצז. „קולטור-ליגע"

הנחה-בילעטען אויפ'ן ווארט-קאנצערט פון רחל האלצער

די ארטיסטיש-טעאטראלע אפטיילונג גיט ארויס הנחה-בילעטען אויפ'ן ווארט-קאנצערט פון רחל האלצער אין „פילהארמאניע". אויף שבת, דעם 17-טען ד.ח. 12 פריה די איבערגעבליבענע צאל בילעטען צו בעקומען אין סעקרעטאריאט.

גרויסע הנחה-פארשטעלונג פון „אורטייל" אין „פילהארמאניע"

די ארטיסטיש-טעאטראלע אפטיילונג ארגאניזירט א הנחה-פארשטעלונג פון „אורטייל" אויף מיטוואך, ד. 21. פעברואר 8,45 אוונט, בילעטען צו די ביליגסטע פרייזען (פון 40 גר. ביז 1,50 צו בעקומען אין „קולטור-ליגע".

די אפטיילונג גיט ארויס הנחה-בילעטען אין די בעסטע לאדזער קינאס אויף אלע סעאנסען.

פאלקס-אוניווערזיטעט.

שבת, דעם 17. ד. ח. 6 אווענד קומט פאר די ערשטע לעקציע פון ד"ר גרינבלאט פון ציקל „סעקסועלע היגיענע".

זונטאג, דעם 18-טען, 7 אווענט א פארלעזונג פון ד"ר יאקובאוויטש, טעמע - „פראלעטארישע קראנקהייטען".

איינשרייבונגען אויף ביידע לעקציעס אין סעקרעטאריאט.

אויספלוגען

שבת ד. 17-טן 9,30 פריה אין דער טראמווײ-רעמיזאון וואַרשטאטען.

שבת און זונטאג דעם 17. און 18. 4 נ.מ.

געהט זעהעד אין יודישען

„קאמעראל" - טעאטער

אל. 1. מאי 2

דאס סענסאציאנעלע ביהנע-רעפארטאזש

„דער אורטייל"

אין דער שטאטישער קונסט-גאלעריע אויף דער סאוויעטישער אויסשטעלונג פון גראפישער קונסט.

זונטאג, דעם 18-טען ד. ח. 10 פריה אין דער שול פאר סויב-שטומע.

זאמעל-פונקט פון אלע אויספלוגען אין „קולטור-ליגע".

בילעטען, אינפארמאציעס און איינשרייבונגען אין סעקרעטאריאט פון קולטור-ליגע, זאכאדניא 68, (פראנט, פארטער), טעל. 191-15 יעדען טאג פון 10 פריה ביז 10 אווענד אהן איבעררייס.

פון דער ציוניסטישער-ארבייטער-פארטיי „התאחדות" „ארלאזאראוו-היים" פילסודסקיעגא 76

היינט פרייטאג 8,10 אווענד קומט פאר אין צוזאמענהאנג מיט דער מפעל-אוסישקין אקציע א חברים פערזאמלונג, ס'וועלען רעדען די ח"ח ג. ליכטענשטיין אליעזר האגעס און מ. ראסין.

מארגען שבת נאכמ. פערזאמלונגען פון די חוגים אלע חברים דארפען זיך בעטייליגען פון 7-4 אוו.

די ביבליאטעק א. נ. פון א. ד. גורדון האט לעצטענס צו געקויפט א גרעסערע צאהל ביכער די ביבליאטעק איז אפען טעגליך פון 8-10 אוו נייע לעזער ווערען אנגענומען.

אין די נאהענטסטע טעג ווערט ארגאניזירט א גרענדליכע תל-חי אקאדעמיע. 602

הנחה-בילעטען אין טעאטער און אין קינאס.

די קולטור-קאמיסיע ביי דער בארעכאוו-ביבליאטעק גיט ארויס הנחה-בילעטען אין שטאטישען טעאטער, אין קאמעראל-טעאטער און אין די בעסטע קינאס.

ספעציעלע הנחות אין קאמעראל-טעאטער אויף דער בעריהמטער סענסאציע „דער אורטייל".

שבת דעם 17. ד. ח. ארגאניזירט די בארעכאוו ביבליאטעק אין קינא „האקעטא" (שענקעוויטשא 40) 3 גרויסע הנחה-סעאנסען פון דעם בעריהמטען סאוויעטישען פילם „Bezdomni" אנהייב 10.30 פריה, 12.15 און 2 נאכמ. בילעטען צו 25 גר. שוין צו בעקומען.

דער סעקרעטאריאט פון דער ביבליאטעק געפינט זיך אויף אל. קאשטשושקי 9, טעל. 191-50 און איז טעטיג יעדען טאג פון 10—2 און פון 4 ביז 10 אין אוונט.

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

8 טראַוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4-8 אוונט.

זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

אונבעמיטעלטע — לעמשניצע-פרייזן

Dr. med. H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.

צעגעלניאנא 7, טע. 141-32.

נעהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענר, זונטאג פון 9—11 בייטאג.

קלאנג-קינא-טעאטער

„MUZA"

(dawn. „Luna")

היינט און פאלגענדע טעג!

דער פרעכטיגסטער פילם-שטערן, דער ליבלינג פון אלעמען

LILJAN HARVEY

פערכשופט מיט איהר זינגען און שפילען אין דעם פרעהליכסטען און פענאמענאלען פילם פון „Fox"

„מיין שטערבן ביזטו"

גאנץ לאדז וועט זינגען צוזאמען מיט L.Harvey די מאדערנסטע פאקסטראטען „היינט מוז מען אנדערש לעבן"

ארציאינטערעסאנטע צוגאב - פראגראמען.

געוועהנליכע פרייזען פון די פלעצער

אנהויב פון די סעאנסען היינט 12 בייטאג און אין נעוועהנל. טעג פון 4 נאכמיטאג.

Dr. med.

Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

די רייצענדע **Liljan Harvey** אין דעם FOX-פילם

אין דער הויפטראל: **John Boles**

היינט און פאלגענדע טעג!

„איהר העניגליכע האהייט"

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע. אנהייב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

קלאנג-קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

קלאנג-קינא-טעאטער

„CORSO"

ושעלאנא 2-4

היינט און פאלגענדע טעג

גרויסער שלאגער פראגראם!

„שפיאן אין דער מאסקע"

HANKA ORDONÓWNA

גרויסע דראמע אויפ'ן גרונד פון א שפיאנאזש-אקציע פון א שבנות'דיגער מלוכה.

אין די הויפטראלען: — די גרעסטע פוילישע זינגערין

מיט'ן אנטייל פון **BOGUSŁAW SAMBORSKI, JERZY JUR, IGO SYM i LENA ŻELICHOWSKA**

אויסער'ן פראגראם: פרעכטיגער פארס **SLIM i GRIM** אויף דער פלאזשע פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער אויפ'ן ערשטען סעאנס 49 גר. און 54 גר. די איבריגע סעאנסען 54, 85 און 109

ענטשולדיגונג.

דערמיט ענטשולדיג איך מיך פאר ה' שלמה קימעלפעלד, צוליב די בעליידיגענדע אויסדרוקען, וואס איך האב ארויסגעזאגט און פערזיכער, אז צוקונפט וועט זיך מעהר נישט ווידערהאלען.

ל. ל. 611

קנאבען

מיט שעהנע שטימען

צום זינגען, קענען זיך מעלדען אין דער קאנצעלאריע פון דער ווילקער שוהל צום דיריגענט סאקאלאווסקי, אלע טאג פון 6—7 אוונט זאכאדניא 56.

Dr. med.

Ignacy Grynberg

ספעצ. פאר אינערליכע קראנקהייטען

צעגעלניאנא 17, טעל. 174-15

נעמט אן פון 6 ביז 7 אוונט.

ליטשריפטן = בירא

פאר געריכטס- און אדמיניסטראציע-מאכט

ב. מאז,

פיעטריקאווער 10.

פאראפינער'ס צו שפול-מאשינען

בעקומט מען ביליג אין דער מעכאנישע שלאסעריי

J. REDER

ליסטאפאד 11, 11/13

(רוג זאכאדניא)

Skład materjałów aptecznych i farb „PERFUMERJA"

Gustaw Rosentreter

Skład ziół Leczniczych i nasion

ŁÓDŹ,

11 Listopada 54. róg St. Żeromskiego. Telefon 165-64.

POLECA: po najtańszych cenach wszelkie nasiona pastewne, warzywne i kwiatowe.

Perfumy, pudry, wody kolońskie, jak francuskie, tak krajowe. Chemikalja, artykuły gumowe. ZIOŁA, specyfiki, wina lecznicze i wody mineralne zagran. i krajowe. Farby, lakiery, pokosty, emalje i zaprawy do podłóg. Środki do prania domowego i chemicznego.

וויכטיג פאר שאקאלאד-פאבריקאנטען.

בעזה"י

אזוי ווי עס האט זיך בעוויזען הכשרים אויף מילך-שאקאלאד אויף פסח פון קלאמאשין אונטערגעשריבען פון א מכלומרשטן מו"ץ יעקב מאקרסקי און טען פערדעכט זיך, אז דער זעלבער מו"ץ איז בעשולדיגט פון הווארשעווער און פוילישער רבנים ארויסצוגעבען הכשרים און אזוי ווי די גאנצע זאך איז שקר מוחלט, טאר מען זיך אויף די דערמאנטע הכשרים נישט פערלאזען.

ועד הרבנים לעדת ווארשא.

אלע צייטונגען ווערען געבעטען איבערצודרוקען.

אויפ'ן גרונד פון אפמאך מיט דער האנדעלס-פארשטעהערשאפט פון ז.ס.ס.ר. אין פוילען שיקען מיר ארויס דירעקט פון ווארשא אין אלע געגענדען

נאך רוסלאנד מצה און מצה-מעהל

דער נאכנער פרייז פון א פעקל פון 5 קילא בעטראגט מיט מצה 37 זל. מיט מצה-מעהל 35 זל. דעם בעטראג באם מען איינצאהלען אויף P.K.O. 23547

Biuro Posyłek, Warszawa Nowogrodzka 39.

Dr. med. WIKTOR MILLER

choroby wewnętrzne,

spec. CHOR. REUMATYCZNE

przeprowadził się

AL. KOŚCIUSZKI 13

przyjmuje 5—6. Leczn. Vita 12—1.

Tel. 146-11.

Dr. L. Suchowczycki

כירורג

וועלכער נעהמט אן אין „משמרת החולים" נעהמט אן פריוואט

זגערזשער 1 (אנגענג אלפער מארק 15)

טעל. 123-47. נעהמט אן פון 6-8 אוו.

לעמשניצע-פרייזען.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr. med. I. Gajst

האט זיך איבערגעצויגען אויף

זגערזשער 40, טעל. 119-45

נעמט אן פון 10 ביז 11 און פון 5—6 אוו.

Dr. med. D. WAJSKOPF

אינערליכע קראנקהייטען

ספעציאליסט פון מאגען, דארם און לעבער, רענטגען

האט זיך איבערגעצויגען אויף

פיעטריקאווער 101, טעל. 114-82

עמפפאנגט פון 4—7 אוונט.

Dr. Z. LEWINSON med.

כירורג

פיעטריקאווער 86, טעל. 143-64

האט בעגיינט די אויפנאהמען און ארדינירט פון 3—5 נאכמיטאג. לעמשניצע-פרייזען. היילונג פון די ארערן.

Dr. med. J. PIK

Al. Kościuszki 27 tel. 175-50

נערווען-קראנקהייטען.

ספעציאליסט פון נערווען-קראנקהייטען און סעקסועל-נערווען-ליידען.

עמפפאנגס-שעה'ן פון 5—7 נאכמ.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס אהן פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך וואקסט גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט ארויס אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער פראגנדיג און שטערבליך. ספעציעלע געמאכטע היייל-באנדאזשען מעוואטינען זיבער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, ליימונגען ספעציעלע הייל-גארטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קינסטליכע געמאכטע פיס.

עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

אכטונג! זייט דעם ערשטען אקטאבער ד. י. ווערען אלע קראנקע אין מיין ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט נור פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

הערצליכען דאנק!

אויף דעם וועג, נאכדעם ווי איך בין באמת געקומען און בעזונדערס בעטראכט פון לאנגיעהריגער זעהר שווערער ברוך-ליידען און גרויסע שמערצען, פיהל איך מיך דא מיט פיל פרייד פערפליכטעט אויסצודריקען מיין הארצליכסטען דאנק דעם וואונדערבארען איינציגען ארטאפעד. ספעציאליסט פאר די שווערסטע ברוך-קראנקהייטען ה' דיר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) מיט זיין מיר פערלענגטען אויסגעצייכנטען ארטאפעד. הייל-באנדאזש האט ער אין מיין פאל ווירקליך א גרויס וואונדער בעוויזען, ווייל ער האט מיר געראטעוועט פון זעהר א שווערע און געפעהרליכע אפעראציע. אהן שום מעסער און אהן בלוט, נאר מיט זיין גרויסע ארטאפעד. קינסטעריי האט ער מיר געמאכט פאר א פאלשטענדיג געזונדען מענש און איך פיהל זיך א דאנק זיין ספעציאליטעט ווי אפגעשטאנען. פאר וועלכעס איך בלייב איהם אייביג פיל דאנקבאר און זעהר געהן מיט גרויס צופרידענהייט ערלויב איך מיין דאנק-בריף אין דער פרעסע און איבערצוגעבען צו פערעפענטליכען. (11)

(—) **Zelig Szczuciner**, Łódź, ul. Al. I Maja 36.

KURSY kroju, szycia i modelowania **Liny Kaufman**
ZOSTAŁY PRZENIESIONE **na Piramowicza 2**
telefon 207-23. ZAPISY przyjmuje się codziennie od 10 rano do 7 w. I piętro, front, róg Cegielnianej

METRO 2 פושעיאוד 2
היינט און פאלגנדע טעג!
אין דער נייעסטער און שענסטער קרעאציע פון
JADWIGA SMOSARSKA
ALICJA HORN פראקוראטאר
ADRIA 1 גלובנא 1

גרויסע פרעמיערע
„די גרויסע זינדיגערין"
מיט CLAUDETTE COLBERT אין דער הויפטראלע
אין די איבריגע ראלען: RICARDO CORTEZ, DAVIO MANNOW i LYDA ROBERTI
נעכסטער פראגראם: „Bunt Młodzieży„ אנהויב טעגליך 4 נאכמ. שבת 2 בייטאג, זונטאג און יום-טוב 12 בייטאג

קלאנג-קינא!
RAKIETA
Sienkiewicza 40 Tel. 141-22
היינט און פאלגענדע טעג!

היינט און פאלגענדע טעג!
2) א בילד פון פוילישע פליה-יועזן א. נ.:
שטערן-עסקאדרע

גרויסער דאפעלטער פראגראם!
1) **Dr. Jekyll i Mr. Hyde**
אין די הויפטראלען: Frederic March i Miriam Hopkins
די פרייזען פון די פלעצער: 3-טער פלאץ – 54 גר., 2-טער פלאץ – 80 גר., באלקאן – 99 גר., 1-טער פלאץ – 1.09 זל., לאזשע – 1.75

ווארשעווער קלאסישער קלאנג-קינא-טעאטער
„AMOR"
89 פאמארסקא 89
טעל. 248-05

1-טער פוילישער פילם מיט 50 סטאר-ארטיסטען: Karolina Lubieńska, Dobiesław Damięcki, Bogusław Samborski, Kazimierz Junosza-Stępowski, Józef Węgrzyn, A. Zelwerowicz א. א.
אין פילם
„DZIEJE GRZECHU"
א. נ.
נעכסטער פראגראם: „KAWALKADA" מיט Clive Brook און Diana Wynyard
שבת, דעם 17 פעברואר ד. י., 12 בייטאג און 18 פעברואר ד. י. 11 פארמ. פריהמארגען-פארשטעלונגען פאר יוגנט

קלאנג-קינא-טעאטער
PRZEDWIOŚNIE
זשעראמסקיעגא 74/76
(רוג קאפערניקא)

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג! דער אונזערגעסליכער „קעניג פון די בעטלער" DENNIS KING פאר'בישופ'ט און ענטציקט
מיט זיין מעכטיגער שטימע אין ראמאנטישען מייסטער-ווערק פון שעהנע מעלאדיעס און הומאר א. נ.:
Fra Diavolo
דעם טייוועלס ברודער
אין די איבריגע הויפטראלען: Thelma Thood און Laurel i Hardy.
נעכסטער פראגראם: „היינט לעבען מיר" מיט Gary Cooper i Joan Grawford

קלאנג-קינא-טעאטער
SZTUKA
16 קאפערניקא

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי
קליינע אנאנסען
פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

לאקאלען

וואוינונגען פון 1, 2, 3, 4, 5 שטיבען און קוכען מיט אלע בעקוועהמליכקייטען אין צענטרום שטאט אהן אבטרעט-געלד, ווי אויך מעבלירטע צימערן מיט בעזונדערע איינגאנג אויף מאנאטליכען דירה-געלד, געוועלבער, געשעפטען און פאבריקס-לאקאלען, דינגט און פערדינגט. הייזער, ווילעס, פלעצער. קויפט און פערקויפט יעדער נאר דורך דער איינציגער יודישער פערמיטלונגס ביורא „פאלאנרוך", וואס ערלעדיגט פינקטליך און סאליד. Biuro „Polonruch" Piotrk. 81 w podw., tel. 132-01 טעגליך פון 9 פרי ביז 8 אוועני.

נאכטלעגער מיט אלע בעקוועהמליכקייטען מיט א בעזונדערן איינגאנג פאר 3 יונגעלייט. צו ערפאהרען פאלודזשאווא 12, וו. 18.

עס קאנען בעקומען צו שלאפען יונגעלייט ביי גארגע, קילינסקי 35 וו. 6.

צו פערמיטען סוטערינגעס פראנטאווע אלטער מארק 6, צו ערפאהרען ביים ווירט אין זעלבען הויף. 576

3 צימער מיט א קוך מיט אלע בעקוועמליכקייטען צו פערמיטען פון ווירט זאוואדזקא 21, ווענדען זיך צום סטרוזש. 563

א בודקע פון קוילען צו פערדינגען, פאנסקא 49. 573

ס'ווערט געזוכט א מעבלירט צימער מיט סעפעראטען איינגאנג מיט 2 בעטען און א סאפא, אפערטען אין דער אדמיניסטראציע פאר D. S. 577

א פארטער וואוינונג צו פערמיטען רוג נאוואמיעסקא און פארושעטשנא געאייגנעט אויף א געשעפט. צו ערפאהרען ביי יוזעפאוויטש, פארושעטשנא 2. 989

צו פערמיטען א לאקאל מיט טראנסמיסיע ביי פוטערשניט באזארנא 9. 588

א בעקוועם ארט צו שלאפען פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט. צו ערפאהרען גזשעגזשינער 15 וו. 31.

ס'ווערט געזוכט א שטוב אויף א ווערקשטעל מיט עלעקטרישער איינריכטונג, צו ערפאהרען ביים צייטונגס-פערקויפער רוג זגערזשער און אלעקסאנדראווסקא. 583

אפצוגעבען א בעזונדער צימער מיט בעזונדערן איינגאנג צו שלאפען פאר 2 יונגעלייט אדער פריילינס. פילסודסקיעגא 56 פר. 1 שטאק. וו. 5. 589

א גאלאנטעריע געוועלב מיט ערשטקלאסיגע איינריכטונג צו פערקויפען פאר 1500 זלאטעס, דאס געוועלב איז אויך פאסענד אויף פערפומעריע, צעגעלניאנא 4. 697

נאכטלעגער מיט אלע בעקוועהמליכ. קייטען מיט א בעזונדערן איינגאנג פאר 3 יונגעלייט. צו ערפאהרען ביי זענדעל פל. וואלנאשטשי 9, לאמפען-געשעפט.

1 צימער פאר 2 פריילינס אדער 2 פרויען צו שלאפען, עס קען אויך זיין צו פיהרען א פראצאווניע, נאוואמיעסקא 19 2-טער הויף וו. 53. 606

פון זאפארט אוועקצוגעבען 2 צימער און קוך רוג זשעלאזנא און רוג פיעטריקאווער. צו ערפאהרען זשעלאזנא 6 אין סאפיר-געשעפט. 607

איבערצוגעבען א געוועלב מיט א שטוב און קוך איינגעפיהרט צייט 24 יאר אין א גוטען פונקט. צו ערפאהרען אין אדמיני. 508

איבערצוגעבען א זוניגע וואוינונג פון 2 צימער און קוך פארושעטשנא 19 וו. 28 ביי פיוולאוויטש. מעקלערס געווינשען. 600

פרייע פאסטענס

א קוואליפיצירטע פערקויפערין אין דער שיך-בראנזשע ווערט געזוכט פון זאפארט. א. מ. בריט, נאוואמיעסקא 17. 584

ס'ווערט געזוכט א גוטער טאמבאדירער, פאלודניאווא 21 ביי גאלסטער. 591

עס ווערט געברויכט א קוואליפיצירטע קריטש-גייהערין אויפן ארט אויך ציהערינס און שטיקערינס צו בעסערע וועש. צו ערפאהרען זאכאדניא 33 וו. 6. שטערנזיס. 608

פערשידענעס

נאך 2 מיליאן אילט יעדער אין דער קאלעקטור KURT WYTRZYC Łódź, Piotrkowska 141, tel. 163-49 אויסוועלטיגע שיקען מיר ארויס לאסען נאכ'ן איינצאהלען אויף P.K.O. 68426

א גוטע פערקויפערין. וועלכע האט געארבייט א לאנגע צייט אין א בעקערייגעוועלב און אין א צוקערניע און אלגעמיין פעהיג אין א געוועלב פון וואס עס זאל נישט זיין, זוכט בעשעפטיגונג. צו ערפאהרען ביי ווערדיגער, קאמיענא 5.

א פריילין גיט 1200 זל. ווער עס וויל זי אלס קעכין נאך פאלעסטינא מיטנעהמען, אפערטען אונטער „1200" אין אדמינ. 571

צו פערקויפען 13-ער שטריק-מאשין 32 צענטימעטער מיט אנ'אפאראט אויף רענדער, זגערזשער 43/45 כענטשינסקי. 570

ס'ווערט געזוכט צו קויפען א 22-ער קעטעל-מאשין אין גוטען צושטאנד אפערטען אין אדמינ. אונטער „G"

צו פערקויפען אדער צו פערפאכטען א שטרימף-פאבריק רונד-מאשינען מיט אלע הילף-מאשינען אויך פאבריקס-לאקאלען, סוטערינען מיט קאנצעסיעס, שרודמיעסקא 56 ביים ווירט. 578

בוכהאלטעריע: א לעהרער ערטיילט פויליש, פראנצויזיש און בוכהאלטעריע שיף, יאקיבא 12.

א שדכן קען זיך מעלדען צו מארגענשטערן שרודמיעסקא 52. 69

אוועקציגעבען א קראנק רענדער מאשין ברייט 3¾ צאל ברייט אויך דזשערדזשאווע צו ערפאהרען ביי קראקאוו פילסודסקיעגא 35 פראנט צווייטער שטאק. 94

אל תתהלל ביום מחר, כי לא תדע מה ילד יום. גייט היינט אויף ווסכאדניא 20 און קויפט א עלעקטרישע זשארובקע פאר 75 גר. ווייל די פאבריקאנטען האבען זיך ביי פעראייניגען קען אייך שוין מארגען קאסטען טייערער.

א טיכטיגער בראנזשיסט אין דער קאלאניאל-בראנזשע, וועלכער ארבייט מיט די בעסטע קונדען וויל אנעמען א רעיעלען ארטיקעל צו ארבייטען אויף פראוויזיאן. אפערטען פיר „קאלאניאל" 685

א שותף מיט א 3–4 טויזענד זל. צו אנ'איינגעפיהרט געשעפט ווערט געזוכט, דאס געשעפט איז פערזעהען מיט סעזאן-ארטיקלען פון אייגענער אויסארבייטונג. אפערטען אונטער „שותף" אין אדמינ. 568

א שלימען-מאשין 13/60 פאסט ני זאפארט צו פערקויפען. צו ערפאהרען זשעראמסקיעגא 68 אין דער שטריקערי. 586

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט–18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט–24 גר. אין דער זייט. שפאלטען
אין טעקסט–40– . . . . . . –60 4
נאכ'ן טעקסט–12– . . . . . –18 . . . .
פליסער דער שטארט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען–20 גר. א מ/מ (אין דער זייט) שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

ריזיגע דעמאנסטראציע
געגען היטלעריזם
ווערט איינגעארדענט אין ניו-יארק דורך דעם יודיש-אמעריקאנער קאנגרעס

נ י ו-י א ר ק (יט"א) די אמעריקאנער ארבייטער-פעדעראציע האט בעשלאסען אנצושליסען זיך אן דער איניציאטיוו פון יודיש-אמעריקאנער קאנגרעס צו ארגאנידירען א מאסען-דעמאנסטראציע אין מעדיסאן סקווער-גארדען דעם 7-טען מערץ אונטער'ן לאזונג פון „ציוויליזאציע געגען היטלעריזם".

די דעמאנסטראציע איז דורך דעם יודיש-אמעריקאנער קאנגרעס בעשלאסען געווארען אויף א זיצונג פון זיין אדמיניסטראטיוו-קאמיטעט מיט פעדערלעכע מעג. צור ק. גלייכצייטיג איז בעשלאסען געווארען צוצוציהען צו דער דעמאנסטראציע אלע אנטי-נאצישע ארגאניזאציעס אין די פעראייניגטע שטאטען, כדי די פעראנשטאלטונג זאל זיך פערוואנדלען אין א ריזיגע אמעריקאנער מאניפעסטאציע געגען היטלעריזם אלס סכנה פאר דער ציוויליזאציע.

דער וויצע-פרעזידענט פון יודיש-אמעריקאנער קאנגרעס ראבבי ד"ר סטיפען ווייז האט מיטגעטיילט דער פרעסע, אז אויף דער דעמאנסטראציע, וואס וועט האבען די פארם פון אן עפענטליכען געריכטס-פראצעס געגען היטלעריזם, וועט די יודען-פראגע נישט פערנעמען דאס ערשטע ארט, הגם זי אויך וועט נאטירליך שטארק בעריקזיכטיגט ווערען. דער יודען-מאמענט, האט ד"ר ווייז ערקלערט, וועט זיין בלויז א רינג אין דער קייט פון בעשולדיגונגען געגען היטלעריזם, זיין בעדראהונג פאר די ציוויליזירטע פרייהייטען און דעמאקראטיע, די ליבעראלע פראגרעסיווע, קירכען און פרויען-רעכט.

א קאלעקטיווען בעשולדיגונגס-אקט געגען היטלעריזם וועט פארשטעלען דער היסטאריקער פראפעסאר (א קריסט)

באלדווין וועגען דעמאקראטיע אין ענגלאנד
ער האלט, אז ס'וועט נישט קומען צו א רעוואלוציע אין ענגלאנד

ל א נ ד א ן, 15 (ספ. טעל.)

אין א רעדע, וועלכע דער וויצע-פרעמיער באלדווין האט געהאלטען אין פרעסטאן, האט ער צוו. אנדערען געזאגט: „אויב מיר וועלען פערלירען אונזערע דעמאקראטישע פרייהייטען, פאר וועלכע ס'האבען געקעמפט אונזערע אבות, וועלען מיר פערלירען אונזער אינדיווידואליטעט, אונזער נשמה. אין פיל לענדער איז די דאזיגע פרייהייט שוין פערלוירען געגאנגען און זי געהט איצט אויך פערלוירען אין עסטרייך. ענגלאנד דראהט א געפאהר פון רעכטס און אויך פון לינקס, אבער איך זעה נישט די מענשען, וועלכע וואלטען געקענט אנפיהרען מיט א רעוואלוציע אין ענגלאנד.

רעדענדיג וועגען דער ענטוואפנונגס-פראגע, האט דער וויצע-פרעמיער געזאגט: מיר טוען אלץ מעגליכע כדי צו דערפיהרען צו א געוויסען פארם פון ענטוואפנונג. ס'זענען אבער אין דער היינטיגער פעריאד שוועריגקייטען. ס'זענען פערהאן אין דער וועלט צוויי גרויסע לענדער: רוסלאנד און יאפאן, וועלכע זענען בעוואפענט פון קאפ ביז פוס. צו קענען מיר דערגרייכען דאס, אז די דאזיגע לענדער זאלען צוטרעטען צו דער אקציע פון בעוואפנונג? אויך אמעריקא האט אויסגעבויט איהר פלאט. דאס אלץ מאכט שווערער אונזער אויפגאבע.

דעם „אורטייל"
דארף יעדער זעהען
היינט און אלע טאג
אין „קאמעראל"-טעאטער
(אלעע 1-טער מאי 2)

שיינהייט-זיגט!
דעם גרעסטען אויסוואהל
און די נייעסטע אין- און אויסלענדישע
פערפומען
ווי אויך אלערליי
קאסמעטיק
צו די ביליגסטע פרייזען.
עטפפעהלט
די מאדערנסטע פערפומעריע
J. DRUKIER, Zawadzka 5
tel. 175-92.
פאר ענג ראסיסטען בעדייטענדען ראבאט.

היינט און מארגען
קען מען נאך בעקומען א לאס צו דער 1-טער קלאס
אין דער גליקליכער קאלעקטור פון
KAFTAL
לאדז, פיעטריקאווער 54
צענטראלע אין קאטאוויץ
ווייל די ציהונג הויבט זיך שוין אן דעם 16, 17, 19 און 20 ד. ח.
דער ערשטער מיליאן איז געפאלען ביי אונז!

ענגלאנד וויל זיך פערשטענדיגען מיט פראנקרייך
וועגען דעם ענטשטאנענעם צאל-קאנפליקט

ל א נ ד א ן, 15 (ספ. טעל.)

די ענגלישע רעגירונג האט היינט איבערגעגעבען אין פאריז א נאטע וועגען מילדערען די שוועריגקייטען, וואס זענען ענטשטאנען צווישען פראנקרייך און ענגלאנד אין דער פראגע פון האנדעלס אומזאץ. דער טאן פון דער נאטע איז זעהר א מילדער, די ענגלישע רעגירונג לענט פאר פראנקרייך אנצוהויבען אין לאנדאן האנדעלס אונטערהאנדלונגען אויפ'ן יסוד פון א „וואפענשטילשטאנד", וואס וועט געשלאסען ווערען אויף דער צייט פון די אונטערהאנדלונגען, אין די לאנדאנער רעגירונגס קרייזען רעכענט מען, אז די דאזיגע פארשלאגען וועלען אנגענומען ווערען דורך פראנקרייך.

דאזאר עלענבערג אפגעזאגט זיך פון די עהרען-אמטען
צוליב'ן פסק-דין פון אנטי-היטלער-קאמיטעט

וו א ר ש א, 15 (יט"א טעלעפאניש)

דער צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע האט דערהאלטען א ווענדונג פון דאזאר עלענבערג, אין וועלכער ער זאגט זיך אפ פון אלע זיינע עהרען-אמטען.

די ווענדונג שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט דעם פסק-דין פון אנטי-היטלער-קאמיטעט, וועלכער האט שארף געטאדעלט דעם דאזאר מנחם מענדעל עלענבערג דערפאר, וואס ער ברענגט סחורות פון דייטשלאנד, ברעכענדיג דערמיט דעם אנטי-היטלער באיקאט.

דער צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע האט בעשלאסען דעם ענין איבערצוגעבען דעם פארטיי-געריכט, און ביז דאן די ווענדונג פון דאזאר עלענבערג נישט נעמען אין אכט.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע-בעהאנדלונג און קאסמעטישע בעהאנדלונג.
אלע ארט אנאליזען.
נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

געגען הכנסה-שטייער אין ארץ-ישראל
אקציע פון דער ציוניסט. עקזעקוטיווע

י ר ו ש ל י ם, 15 (יט"א טעלעגראפיש)

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט אנגעהויבען אן אקציע געגען פראיעקטירטען הכנסה-שטייער אין ארץ-ישראל.

א בעריהמטער יודישער ראמאן
א. מאפו'ס „אהבת ציון"

— 1. —

נישט לאנג צוריק איז געווארען הונדערט פינף און צוואנציג יאהר, זינט דער ערשטער יודישער ראמאן-שרייבער, אברהם מאפו, איז געבוירען געווארען. מיט אכציג יאהר איז פערביי פון זינט דער ערשטער יודישער ראמאן „אהבת-ציון" איז פערעפענטליכט געווארען. די דאזיגע ביידע דאטומס זענען ביי אונז פערביי אומבעמערקט. אבער אז מאפו איז זיין ערשטער ראמאן האבען געהאט אזא גרויסען איינפלוס אויפ'ן גאנצען גאנג און דער ענטוויקלונג פון דעם יודישען לעבען, אז עס איז שטענדיג אין דער צייט צו זאגען א ווארט וועגען דעם. און עס איז אויך א פאקט, אז ביז אויפ'ן היינטיגען טאג הערט מען נישט אויף ארויסצוגעבען אלץ ביי'ע און ביי'ע אויפלאגען פון דעם ראמאן, און ביז'ן היינטיגען טאג הערט מען נישט אויף צו שרייבען וועגען מאפו'ן און צו זוכען בעשייד אויף דעם גרויסען רעטעניש, וואס ער און זיין ראמאן האבען פארגעשטעלט פאר דער יודישער וועלט.

* * *

גענעראל יורם און זיינע צוויי ווייבער

פאר דער בעריהמטער יונגער געגענעראל יורם א גרויסען פיקער וואס האט ארומגעכאפט יורמ'ס

איז אוועק מיט זיין ארמעע אויף מלחמה מיט די פלשתים, האט ער איבערגעלאזט סוזענטער קעפ שאף און רינדער און זייבע פעלדער, גרויסע ווייבגערטענער אויפ'ן כרמל און אין שרון, פריצטיגע פאלאצען אין ירושלים און אין זיי צוויי שעהנע ווייבער, וואס זענען שטענדיג געווען צעקריגט צווישען זיך אויף טויט און אויף לעבען.

די עלטערע פון זיי, חגית, איז געווען א מאמע פון קינדער און הערמיט גרויס ביי זיך, האט זי געוואלט הערשען איבער דער יונגערער, נעמה, וואס האט קיין קינדער נישט געהאט, און דעריבער האט זי נאך געהאט א גרעסערען חלק אין זייער מאנ'ס ליבע, ווי חגית.

האט חגית געווארט אויף א געלעגענהייט, — אזוי האט מען געגלויבט, — ווען זי וועט זיך קענען אפרעכענען מיט איהר קאנקורענטקע.

יורמ'ס אוועקגעהען אויף מלחמה האט געשאפען די דאזיגע געלעגענהייט, און חגית האט נישט פערזוימט זיך צו בענוצען מיט איהר. עס האט לאנג נישט געדויערט און א פינסטערע נאכט איז געקומען, ווען די איינוואוינער פון ירושלים און פון דער ווייטער סביבה ארום זענען פערבלענדעט געווארען פון א גרויסען פייער וואס האט ארומגעכאפט יורמ'ס פאלאצען. דאס פייער האט געפלאקערט מיט אזא שטארקייט, אז קיין שום רעטונג איז נישט מעגליך געווען. ערשט מיט'ן אויפגאנג פון דער זון דעם אנדערען טאג, האבען פרייבט און געריכט געקאנט אפשאצען, ווי גרויס עס איז דאס אומגליק, וואס דא האט געטראפען.

ווייל דער פאלאץ, וואו חגית מיט איהרע קינדער און דינערשאפט האבען געלעבט, איז פערברענט געווארען ביז'ן פונדאמענט איבאיינעם מיט די מענשען, וואס האבען געלעבט אין איהם, און זענען איצט דא געלעגען פערברענטע, פערקוילטע, נישט מעהר צו דערקענען. באר דעם יונגסטען זוהן חגית'עס, עזריקס האט דער הויז-פערוואלטער געראטעוועט א לעבעדיגען. און אויך דער פאלאץ, וואו נעמה האט געלעבט מיט איהר טיפען סוד, — איהר שוואנגערשאפט, איז פערברענט געווארען, אבער נעמה איז געווען פערשוואונדען, קיין שפור פון איהר פערברענטען קערפער. איז אויך זי פערברענט געווארען? האט זי זיך געראטעוועט? האט זי אפשר גאר אליין די גאנצע שרפה געמאכט? אויף די אלע פראגען איז קיין זיכערער ענטפער נישט געווען. אלע האבען אבער געגלויבט, אז דאס גרויסע אומגליק איז ארויסגעקומען פון דער טיפער שנאה, וואס האט געבריהט צווישען יורמ'ס צוויי ווייבער.

אבער נעמה, אזא בעשיידענע, אזא גוטהארציגע צו אלע בעליידיגטע און בעדערפטיגע, זי — זאל אין איהר שנאה דערגעהען אזוי ווייט? דאס האט אלעמען געוואונדערט. אבער איינגעיכען האט דאס וואונדער געפונען א בעשייד. באך דעם איבערנעם טאג, איידער די זון איז אונטערגעגאנגען, האבען זיך צוויי רייטענדע געמעלדעט צום ירושלימ'ער בית-דין און איבערגעגעבען א שבועה געמאכטע פאלגענדע דערקלערונג:

„פון דער פלשתימ'שער גרענעץ קומען מיר, און ביי דער שטאט עקרון האבען מיר בעגעגענט נעמה'ן, גענעראל יורמ'ס פרוי, פאהרענדיג אין א וואגען מיט עפעס א יונגעמאן. און היבשער זיי — צו קאנצער קאראוואן שנעל-לויפענדיגע קעמלען, אנגעלאדען מיט כלי-טוב. „ווי קומסטו אהער"? — האבען מיר זי געפרעגט, — „און וואס פיהרסטו עס דא?" „דאס פיהר איך", — האט זי געענטפערט, — „רייכע מתנות פאר'ן פעלדמארשאל פון די פלשתים. כדי אויסצולייזען מיין מאן יורם פון געפאנגענשאפט". האבען מיר דאס אויסגעהערט מיט צופרידען און קיין זאך נישט חושד געווען. ערשט קומענדיג אין שטאט אריין, האבען מיר דערהערט און דערזעהן, וואס דא איז פארגעקומען, האבען מיר זיך געזאגט: עפעס איז דא מיט נעמה'ן נישט גלאט; מעגליך, אז נאך דעם, ווי זי האט זיך אזוי בלוטיג נוקם געווען אן איהר פיינדין, האט זי אויסגערויבט יורמ'ס רייכע אוצרות און איז אנטלאפען מיט עפעס אן אויסלענדער. זענען מיר געאייגט דאס איבערגעבען צום „בית-דין".

(ווייטער — זונטאג)

די שאַנדע האָט זיך נישט איבערחזרט

דער העראָאישער קאַמף פון די עסטרייכישע אַרבייטער

מיט דער גרעסטער שפּאַנונג, ביים מיטגעפיהל און בעוואונדערונג פון דער גאַנצער אַרבייטער־שאַפט און אַלע, פאַר וועלכע דער זיג פון פאַשיזם בעדייט ערניעדריגונג און אונטערדריקונג, פאָלגט נאָך די וועלט די דראַמאַטישע קאַמפען אין עסטרייך צווישען די סאָציאַליסטישע אַרבייטער פון איין זייט און דעם פעראייניגטען פאַשיסטישען פראָנט, מיט דער פּאָליצייַ, מיליטער און היימווער בראש פון דער אַנדערער זייט. די יודען האָבען דעם פולען גרונד צו זיין מיט זייער גאַנצען איבערליכען געפיהל אויף דער זייט פון די, וואָס קעמפען פאַר דער אומאָפּהענגיגקייט און דעמאָקראַטיע פון עסטרייך, ווייל יעדע ענדערונג פון דער אָרדנונג בעדייט דער זיג פון פאַשיזם, בעדייט עפענען דעם וועג צום היטלעריזם מיט אַלע זיינע שרעקליכע פאָלגען פאַר די יודען, פּונקט ווי פאַר די אַרבייטער.

דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישער שטורם, וואָס האָט זיך אַריבערגעטראָגען איבער דייטשלאַנד, און האָט דאָס לאַנד פערוואַנדעלט אין אַ געביט פון ברוטאַלער ווילדקייט און קולטור־לאָזיגקייט, האָט אין עסטרייך בעקומען אַן אַרגעבאַרטיגע בעפאַהרונג.

בעבען די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען, וועלכע שטרעבען אָהן קיין שום פאַרבעהאַלט צו פעראייניגען עסטרייך מיט דייטשלאַנד און איינצופיהרען דאָרט די היטלעריסטישע אָרדנונגען און פערהעלטנישען, האָט די דיקטאַטאָרישע ליניע בעקומען איהר אויסדרוק אין גרופּען וועלכע זענען אויך פאַר דיקטאַטור, נאָר זענען בלייכצייטיג אונטערן איינפלוס פון איטאַליען און טיילווייז אויך פון אונגאַרן, געגען דער פעראייניגונג מיט דייטשלאַנד.

דער פאָרשטייער פון די דאָזיגע שטרעמונגען איז געווען דער עסטרייכישער קאַנצלער דאָלפוס, וועלכער איז בשעתו געוואָרען פּאָפּולער אין דער וועלט אַ דאַנק זיין קאַמף געגען דעם דייטשען נאַציאָנאַל־סאָציאַליזם.

די לאַגע פון די סאָציאַליסטען אין עסטרייך איז געוואָרען אויפ'ן העכסטען אופן דראַמאַטיש. זיי האָבען געוואוסט אַז אין גרונד גענומען האָט דאָלפוס דיזעלבע דיקטאַטאָרישע גלוסטען ווי די דייטשע היטלעראָווצעס, אַז ער שטרעבט ענטגילטיג צו ליקווידירען די מעכטיגע עסטרייכישע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע מיט איהרע גרויסע און ברייטע איינפלוסען אין גאַנצען לאַנד און בעזונדערס אין וויען, אַז ער שטרעבט צו פערניכטען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע אינסטיטוציעס און צו בעזייטיגען די פאָרשטייער פון סאָציאַליזם פון אַלע געביטען פון פּאָליטישען און געזעלשאַפטליכען לעבען.

אין דער ערשטער צייט האָט דאָלפוס געהאַנדעלט פאָרזיכטיג, זיינע רעפּרעסיעס געגען די סאָציאַליסטען זענען געווען שוואַכע און עמפּינדליכע, אָבער די פּאַרטיי האָט זיי געדולדעט. די סאָציאַל־דעמאָקראַטען האָבען גענומען אין אַכט אַז דאָלפוס פיהרט דאָך אַ קאַמף מיט דעם געפעהרליכסטען שונא, מיט די היטלעראָווצעס, זיי האָבען פּראָטעסטירט געגען דאָלפוסעס האַנדלונגען, אָבער אָפען זענען זיי נישט אַרויסגעטראָטען.

נאָך מעהר, אַ געוויסע צייט זענען אַפילו אַרומגעגאַנגען קלאַנגען אַז די סאָציאַליסטען זענען גרייט צו שליסען אַ צייטווייליגע פערשטענדיגונג מיט דאָלפוסען און מיט דער קריסטליך־סאָציאַלער פּאַרטיי, כדי וואָס שנעלער צו בעקעמפען די געפאַהר פון די נאַציס.

אָבער דאָלפוס האָט די פערשטענדיגונג נישט געשלאָסען און האָט נישט געקענט שליסען, ווייל, ווי געזאָגט איז ער דער פאָרשטייער פון דעם אַזוי־גערופענעם „אַוסטאַרייכען“ דיקטאַטאָרישע אַרבייטער־פיינדליכען רעזשים.

דאָלפוס האָט זיך אַלץ מעהר דערנעהנטערט צו דער אַקטיווער רעאַקציאָנערער גרופּע פון דער היימווער, וועלכע ווערט אונטערשטיצט דורך דעם איטאַליענישען פאַשיזם און איז גרייט ביי אַ געלעגענהייט צו פערבייטען דעם פאַשיזם פון מוסאָליניען אויפ'ן דייטשען היטלעריזם. באַטייליך, איז די היימווער, וואָס בראש פון איהר שטייט דער פירשט שטאַרעמבערג און וועלכע איז בעוואָפענט פון קאָפּ ביז צו די פיס, געגען דעם מינדעסטען סימן פון דעמאָקראַטישען רעזשים, געגען די ערובעונגען פון די אַרבייטער און אין דער ערשטער רייה פאַר דער פערניכטונג פון די אַרבייטער־אָרגאַניזאַציעס, קודם כל פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי, בנוגע דער פּאָליטישער אָרדנונג, די ביזיגע ליכע פרייהייטען און דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע (וועגען קאָמוניזם איז נישטאָ וואָס צו רעדען) פערנעהמט די היימווער, דער אַזוי גערופענער „גריבער פאַשיזם“, דיזעלבע פּאָזיציעס, וואָס דער „ברוינער פאַשיזם“.

די היימווער איז געוואָרען אַלץ מעהר אַקטיוו, האָט אָנגעהויבען אַרויסצוטרעטען מיט איהרע פאָדערונגען אָפען, דעמאָנסטראַטיוו, אַרויספאָדערענדיג און אויפדרינגליך. די היימווער האָט קודם כל געפאָדערט צו ליקווידירען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטיי און דאָלפוס איז גרייט געווען די פאָדערונג צו ערפילען.

פאַר דער עסטרייכישער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז געשטעלט געוואָרען די פאַטאַלע פראַגע: צי זאָל זי גיין לויט'ן ביישפּיל פון איהרע דייטשע חברים, און פערוואַרפען זיך און דערמאַכען דעם זעלבען שרעקליכען און שענדליכען גורל, וואָס האָט געטראָפען איהרע חברים אין דייטשלאַנד? אָדער שטעלען אַ ווידערשטאַנד און אונטער'ן לאָזונג פון שיצען די דעמאָקראַטיע, די אומאָפּהענגיגקייט פון עסטרייך און די אַרבייטער־אינטערעסען וואַרפען זיך אין קאַמף אַפילו מיט [illegible] קראַפט.

די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע האָט אויסגעקליבען דעם צווייטען, העלדישען וועג, און אין עסטרייך איז אויסגעבראָכען דער בירגער־קריג.

פאַרן אויסברוך פון דער רעוואָלוציע אין עסטרייך האָט דער אומלעגאַלער אָרגאַן פון דער עסטרייכישער ס.ד. געשריבען:

אין זייער פערברעכערישער לייכטזיניגקייט גלויבען די רעגירונגס־קרייזען, אַז די עסטרייכישע אַרבייטערשאַפט, וועלכע וואָלט געוואָלט אויסמיידען אַ בירגער־קריג, וועט נישט וואַגען צו גיין אויף אַן ענטשיידונג מיט געוועהר אין דער האַנד. די זענען אין אַ ביטערען טעות! ווען די הע״ען וועלען אַרויס צו דער ענטשיידענדער שלאַכט, ווען זיי וועלען נאָר פרובען פערווירקליכען איינעם פון זייער פאַשיסטישע פלענער דאַן וועט נישט זיין קיין שום צוריקהאַלטונג דאַן וועט זיין נאָר אַ קאַמף אויף לעבען און טויט, און זאָל געשעהען דאָס, וואָס עס דאַרף געשעהען, ווייל דייטשלאַנד לערנט, וואָס עס דערוואַרט די אַרבייטערשאַפט, ווען זי גיט זיך אונטער דעם פאַשיזם אָהן קאַמף. וועלען דאָלפוס און שטאַרעמבערג אויפצווינגען דעם דאָזיגען פערצווייפלונגס־קאַמף דאַן איז גוט צו זיין! עס וועט נישט זיין קיין שפילעריי מיט, וואַרפען פעטאַרדעס, ווי עס טוען די נאַציס, דאַן וועט זיין אַ קאַמף אַזוי ענטשלאָסען, אַזוי מוראַדיג און אַזוי דרייסט, ווי מען מוז פיהרען אַ קאַמף, כדי צו זיגען! און ווען דאָס מוראַדיגע דאַרף געשעהען דאַן מוז מען עס אַלעמען זאָגען: די עסטרייכישע אַרבייטער וועלען זיך אַזוי שלאָגען, אַז נישט זיי וועלען זיין די געשלאָגענע!

אין משך פון עטליכע טעג קומט פאָר אַן אומגעהויערער העלדישער קאַמף פון די עסטרייכישע סאָציאַל־דעמאָקראַטען אין וויען און איבערן גאַנצען לאַנד. די אַרבייטער האָבען געטראָפען זיך אַן אויסגעצייכענט בעוואָפענטען שונא, די אַרמעע און די פּאָליצייַ זענען אויף דער זייט פון דאָלפוסן און בעזיצען אַלע קריגס־מכשירים, נישט אויסשליסענדיג שווערע אַרטילעריע. די היימווער איז אויך בעוואָפענט ביז צו די ציין.

עס זענען אין משך פון די פערגאַנגענע טעג פאָרגעקומען געוואַלדיגע שלאַכטען, אין וועלכע עס זענען שוין געפאַלען טויזענטער קרבנות. צי וועלען זיגען די אַרבייטער, וועלכע זענען אָרגאַניזירט אין סאָציאַליסטישען שוץ־בונד? די ידיעות, וועלכע קומען אָן פון וויען און וועלכע שטאַמען פון דער רעגירונג, האָבען באַלד פון אָנהויב דערציילט, אַז די אַרבייטער זענען צוקלאַפּט און אַז די רעגירונג בעהערשט די לאַגע.

ווי עס זאָלען זיך נישט ענדיגען די בלוטיגע שלאַכטען, עס איז קלאָר, אַז קיין אַנדערען וועג האָבען די אַרבייטער נישט געהאַט. זיי האָבען געמוזט אָפּהיטען זייער כבוד, זייער מאָראַלישען פּרעסטיזש, אויפנעהמען דעם בעוואָפענטען קאַמף, וויפיל קרבנות עס זאָל נישט קאָסטען. די שאַנדע, וואָס איז פאָרגעקומען אין דייטשלאַנד, האָט זיך מעהר נישט געטאָרט איבערחזרן.

(פ. ב.)

דער שאָטען פון היטלערן, צי פון מוסאָליניען?

העלדישקייט מוז דערוועקען אַכטונג

אין אַן אַרטיקעל א.ב. „אויף די חורבות פון אַרבייטער־וויען“ שרייבט דער „קוריער פּאָראַנני“:

דער קאַמף פון רויטען וויען געגען דער רעגירונג פון דאָלפוסן און דער היימווער, ווערט אויסגעלאָשען ווי אַ פייער אין דער נאַכט, די עסטרייכישע סאָציאַליסטען האָבען טייער פערקויפט זייער כבוד. זיי זענען נישט נאָכגעגאַנגען דעם ביישפּיל פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע און האָבען נישט געגעבען דעם קאָפּ אין דער האָפנונג אַז זיי וועט געלונגען דורכצוקריכען איבער דעם יאָך.

העלדישקייט מוז שטענדיג דערוועקען אַכטונג. די קאַלטע פּאָליטישע אויסרעכענונג וועלכע וועט אפשר אונטערזאָגען אַז דאָס איז געווען אַן אומזיסטער קאַמף און אַז ביי דער איצטיגער אינטערנאַציאָנאַלער קאָניונקטור איז דער קאַמף געווען אַ צוועקלאָזער — קאָן נישט האָבען קיין איינפלוס אויף דער געפיהלס־אָפּשאַצונג פון די וויענער געשעהענישען.

כבוד פאַר די חורבות פון די פאָרשטעט, וואָס זענען צושאָסען דורך דער אַרטילעריע, פאַר דעם פראַכטפולער בלאָק אַרבייטער־הייזער, וואָס זענען אויפגעבויט געוואָרען דורך דער סאָציאַליסטישע געמיינדע פון דער שטאָט וויען און וועלכע שטעלען מיט זיך פאָר הייגט, — אייניגע מיט'ן נאָמען פון קאַרל מאַרקס פון פראַנץ — אַ געמיינזאַמען קבר פאַר די קעמפענדיגע אַרבייטער. אפשר פאַר הונדערטער פרויען און קינדער, מיר, אַ פאָלק, וואָס האָט זיך אין יעדען דור אויפגעהויבען צום קאַמף פאַר פרייהייט און כבוד, אַ טויזענט מאָל אומגליקליכען קאַמף, אַ קאַמף ביי פאַלשע פּאָליטישע קאָניונקטורען, מיר קאָנען נישט מיט קיין שום קאַלטער אויסרעכענונג דערשטיקען אונזער מיטגעפיהל.

און ווייטער שרייבט דאָס בלאַט:

צווישען די מיהל־שטיינער פון די קאָנקורירענדע מעכטיגע אינטערעסען אין עסטרייך, וואָלט די עסטרייכישע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע אויף דעם אַדער אויף יענעם אופן זיכער צעריבען געוואָרען. זיגען אריינגעפאַלען די בעהייטונג און די מאַכט האָט זי געקאָנט נאָר איבערגעבען מיט די חברים פון דייטשלאַנד, איינאיינעם מיט זייער מפּלה איז דער גורל פון דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג אין עסטרייך געוואָרען בעשטימט.

דער זיג פון מיניסטער פעי, וועלכער האָט אין די דאָזיגע היסטאָרישע טעג געשטעלט אין שאָטען דעם קליינעם דאָלפוס, און פון היימווער־פיהרער שטאַרעמבערג, קאָן זיך אַרויסווייזען אַלס זיג בלויז לויט'ן שיין.

די סיטואַציע פון עסטרייך איז זעהר קאָמפּליצירט. עס איז נישט בעוואוסט וועמעס שאָטען פערשטעלט דעם לעצטען פרעמיער פון בירגערליכען רעזשים: דער שאָטען פון היטלער'ן צי פון מוסאָליני'ן. עס איז גאַנץ וואַהרשיינליך אַז מען וועט נישט פאַרגעסן איבערחזרן די ווערטער, וועלכע עס האָט אַמאָל געזאָגט דיביטש נאָכ'ן איינבעהמען וואַרשע: אָרדנונג הערשט אין וואַרשע! — קיין אָרדנונג אין וויען הערשט נישט!

דער קריג וועט זיין אַ לאַנגער און שווערער

די פּערספּעקטיווען פון דעם קריג צווישען יאַפּאַן און די סאָוויעטען

אויף דער לעצטער זיצונג פון צוזאַמענפאָהר פון דער אַלפעראַנדישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין מאָסקווע האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע וועגען די בעציהונגען צווישען ס.ס.ס.ר. און יאַפּאַן. דער פיהרער פון דער רויטער אַרמעע אין ווייטען מזרח, דער לעגענדאַרער סאָוויעטישער גענעראַל בליכער (נישט איבער האָט זיך ביז איצט געבראָכען דעם קאָפּ, ווער איז עס אייגענטליך דער בליכער וועגען איהם גייען אַרום פיל השערות: אַ טייל מיינען, אַז דאָס איז אַן אָפיציר פון דער אַלטער אַרמעע, אַנדערע האַלטען איהם פאַר אַ גוי. אַרבייטער, מיט איין וואָרט, אַרום זיין פּערזאָן האָט זיך געשאַפען אַן אמת'ע לעגענדע. בעקאַנט איז ער אָבער אַלס אויסגעצייכענטער אַרמעע־פיהרער און עווענטועלער קינפטיגער קאָמאַנדיר פון דער רויטער אַרמעע אין פאַל פון אַ קריג מיט יאַפּאַן).

בליכער האָט אין זיין רעפעראַט זיך אָפּגעשטעלט אויף דער דראָהענדער געפאַהר מצד יאַפּאַן פאַר דער טעריטאָריע פון סאָוויעטען־פערבאַנד די יאַפּאַנער טראָגען זיך אַרום מיט אַנפאַל־פּלענער און עס איז נישטאָ קיין שום גאַראַנטיע, אַז די יאַפּאַנישע אימפּעריאַליסטען וועלען נישט אַריינפּלאָנטערען די סאָוויעטען אין אַ קריג. בליכער האָט אָנגעוויזען, אַז די יאַפּאַנער האָבען אין ווייטען מזרח אויסגעבויט צוויי טויזענט קילאָמעטער נייע באַהנליניעס, פון וועלכע בלויז אַן ערך דרייסיג פּראָצענט זענען נויטיג פאַר ווירטשאַפטליכע צוועקען, די איבריגע האָבען אַ ריין סטראַטעגישע בעדייטונג. די יאַפּאַנער האָבען בעדעקט זייער לאַנד מיט אַ נעץ פון לופט־פליה־פּלעצער. יאַפּאַן האָט קאָנצענטרירט אין מאַנדזשוריען אַ דריטעל פון איהר אַרמעע. פריהער האָט יאַפּאַן געהאַלטען אין דער לאַגע פון דער כינעזיש־מזרח'דיגער באַהן צעהן טויזענט זעלנער, איצט האָט זי דאָרט העכער הונדערט טויזענט. מיט איין וואָרט — אַלץ ווייזט אָן, אַז די יאַפּאַנער גרייטען זיך צו אַ גרויסען קריג מיט די סאָוויעטען.

די סאָוויעטען גופא, האָט בליכער אויסגעפיהרט, האָבען נישט קיין שום כוונה אָנצוגרייפען יאַפּאַן. מיר גלוסטען זיך נישט אין קיין טעריטאָריעס און נישט אין רייכטימער אויף יענעמס חשבון. אונזער פּאָליטיק איז אַ פרידליכע. אָבער כדי צו זיין צוגעגרייט צו די מעגליכע אָנפאַלען, האָבען די סאָוויעטען בעדעקט די טעריטאָריע פון ווע־שטעלען אַנגריף מיט אַ נעץ פון שטאַרקע בעפעסטיגונגען פון אייזען — בעטאָן; די זענען גענוג שטאַרק, כדי זיך אַנטקעגענצושטעלען דעם ביז פון יעטוועדע צייט. בליכער האָט אויך אונטערגעשטראָכען דעם הויכען טעכנישען ווערט פון דער רויטער אַרמעע.

די געפאַהר פון אַ צוזאַמענשטויס צווישען יאַפּאַן און די סאָוויעטען איז נישט פאַרביי און הענגט אין דער לופט, נישט קוקענדיג אויף די פרידליכע רייד, וועלכע מיר האָבען נישט לאַנג געהערט פון יאַפּאַנישען אויסערן־מיניסטער. ביידע צדדים גרייטען זיך צום קינפטיגען צוזאַמענשטויס, וועלכער וועט טראָגען נישט קיין לאָקאַלען כאַראַקטער, נאָר זייערע אויסווירקונגען וועלען גיין ווייט איבער די גרענעצען פון די שלאַכט־פעלדער און פון די דירעקט אַריינגעצויגענע לענדער.

עס איז דעריבער זעהר אינטערעסאַנט זיך צו בעקענען מיט דער מיינונג וועגען דעם עווענטועלען קריג, וועלכע עס האָט אַרויסגעזאָגט אַ פאַכמאַן אין די פראַגען, דער געוו. פּאָלק. פון רוסישען גענעראַל־שטאַב שומסקי אין אַ סעריע אַרטיקלען וועגען קומענדיגען קריג. אין איינעם פון די אַרטיקלען פערנעהמט זיך טאַקע שומסקי פון פאַכמענערישען שטאַנדפּונקט מיט דער פראַגע ווי אַזוי וועט אויסזעהן דער קריג צווישען די סאָוויעטען און יאַפּאַן.

שומסקי האַלט, געגען דער אָנגענומענער מיינונג, אַז די רויטע אַרמעע וועט נישט דווקא זיך געפינען אין דעפענזיווע. דאָס הייסט, זי וועט נישט בלויז פערטיידיגען איהרע פּאָזיציעס, נאָר זי וועט וואַהרשיינליך אַריבערגיין אין אַנגריף. עס איז אַן אַלטער כלל, אַז די קונסט פון קריג־פיהרען בעשטייט אין אַנגרייפען און נאָר דער אַנגרייפער ענטשיידט דעם גורל פון קריג (מען דאַרף בעמערקען, אַז דער אַנגריף האָט ענטשיידען דעם גרויסען וועלט־קריג: די פערבינדעטע, וועלכע זענען פון קריג אַרויס אַלס זיגער, זענען אין די לעצטע חדשים פון דער מלחמה איבערגעגאַנגען אין אומאויפהערליכען אַנגריף) ביי דער טאַקטיק פון דעפענזיווע האָט זיך געהאַלטען בעת דער רוסיש־יאַפּאַנישער מלחמה דער הויפּט־קאָמאַנדיר פון דער רוסישער אַרמעע גענעראַל קוראָפּאַטקין. ער האָט עס געהאַט אַרויסגעגעבען דעם אמת אָריגינעלען בעפעהל נישט צו שטערען די יאַפּאַנער אַרויסצוזעצען זיך אויפ'ן האַלב־אינזעל קוואַנטון ביי פּאָרט־אַרטור זיין געדאַנק איז געווען אַזעלכער: זאָלען וואָס מעהר יאַפּאַנער זיך געפינען פאַר פּאָרט אַרטור, כדי אַזוי אַרום זאָלען אָפּגעצויגען ווערען גרויסע כחות פון דער אייגענטליכער רוסישער אַרמעע. די יאַפּאַנער האָבען איהם געפאָלגט און אַרויסגעזעצט אַ ריזיגע אַרמעע מיט סאָלדאַטען, געוועהר אַרטילעריע און אַלע אַנדערע קריגס־מכשירים, הגם די אַרויסזעצונג איז געגאַנגען זעהר פּאַמעליך און די רוסישע דיוויזיע, וועלכע האָט זיך דאָרט געפונען, האָט גאַנץ לייכט געקאָנט צוקלאַפּען די קליינע יאַפּאַנישע אָפּטיילונגען אין אָנהויב פון דער אָפּעראַציע די גאונות פון קוראָפּאַטקינען איז, געקרוינט געוואָרען מיט דעם בעקאַנטען ערפאָלג...

די סטראַטעגישע לאַגע פון דער רויטער אַרמעע וועט זיין נישט פון די לייכטע, ווייל זי איז אָפּגעריסען פון איהרע דערנעהרונגס באַזעס, אָבער אין דער געשיכטע זענען בעקאַנט פאַלען, ווען אַרמעען זענען אַרויס פון די שווערסטע סיטואַציעס דווקא אַ דאַנק אַנגריפען אויפ'ן געגנער.

די פאָרטיפיקאַציעס, וועלכע די סאָוויעטען האָבען אויסגעבויט, וועלען דינען דער אַרמעע פאַר אָנהאַלטס־פּונקטען, פון וועלכע זיי וועלען קאָנען אונטערנעהמען זייערע אַנגריפען אויף דער יאַפּאַנישער אַרמעע. שומסקי האַלט אַז דער קריג צווישען די סאָוויעטען און די יאַפּאַנער וועט דויערען זעהר לאַנג. ער וועט זיך ציהען לאַנג דערפאַר ווייל קיינע פון די אַרמעען קאָן נישט דערלאַנגען דער אַנדערער אַ טויט־קלאַפּ, קאָן איהר נישט געבען קיין שלאַכט ווי ביי סעדאַן, וועלכע האָט ווי בעקאַנט ענטשידען דעם גורל פון דער פראַנצויזיש־פּרייסישער מלחמה און וועט נישט קאָנען פערניכטען די באַזעס, פון וועלכע די אַרמעען שעפּען זייער חיונה, בכלל איז שומסקי אין דער מיינונג אַז דער קינפטיגער קריג וועט דויערען אָהן אַ שיעור און די מענשהייט וועט זיך ווענדען מיט תפילה צו די פּאָליטיקער נישט נאָר, אַז דער קריג זאָל נישט זיין אַזוי בלוטיג און אַכזריות'דיג נאָר אַז ער זאָל נישט דויערען אַזוי לאַנג, מענשען וועלען זיך בעטען וועגען שאַפען נייע מעטאָדען פון קריג־פיהרונג, וואָס זאָלען דעם שונא געבען אַ צושמעטערנדען קלאַפּ, אָבער אַ גיכען נישט קוקענדיג אויף די גרויסע אייגענע קרבנות.

אַז דער קריג מיט די סאָוויעטען וועט זיין אַ לאַנגער און שווערער — דאָס זעהען איין אויך די יאַפּאַנער, איין אָנגעזעהענער יאַפּאַנישער גענעראַל האָט ערשט נישט לאַנג זיך אויסגעדריקט: דער קריג מיט די סאָוויעטען וועט אונז קאָסטען הונדערט מיליאָנען יען. ער האָט דערמיט געוואָלט אין אַ מאַסקירטער פאָרם אָנווייזען אויף דער פערשלעפּטקייט פון דער שרפה וואָס קאָן אויסברעכען אויפ'ן ווייטען מזרח.

שומסקי בעטראַכט די בעדינגונגען וואָס וועלען שווער מאַכען פאַר יאַפּאַן די פיהרונג פון קריג מיט די סאָוויעטען: די באַזע, פון וועלכער יאַפּאַן וועט שעפּען איהר חיונה, וועט זיך געפינען אונטער אַ דראָהונג און אַ גרויסע אַרמעע וועט מוזען בעזעצט ווערען כדי זי צו שיצען, די יאַפּאַנישע שטעט און פאַבריקען וועלען קאָנען לייכט באָמבאַרדירט ווערען דורך דעם לופט־פלאָט פון דער רויטער אַרמעע און יאַפּאַן וועט אויף דעם נישט קאָנען ענטפערען מיט דעמזעלבען. יאַפּאַן וועט מוזען אויסטיילען אַן אַרמעע פון אַ צוויי הונדערט טויזענד מאַן אויף צו בעלאַגערן וולאַדיוואָסטאָק, עס וועלען נישט זיין די אָביעקטען, וואָס זייער פערניכטונג זאָל קאָנען מאַכען אַ גיכען סוף צום קריג, און דאָס וועט ברענגען הערצו, אַז דער קריג זאָל דויערען לאַנג און זאָל ברענגען צו אַ פינאַנציעלער און מאַטעריעלער אויסשעפּונג פון דער נאַציאָן.

אַזעלכע פאַראויסזעהונגען פאַרן קומענדיגען קריג צווישען יאַפּאַן און די סאָוויעטען מאַכט אַ קריגס־ספּעציאַליסט, אויפ'ן סמך פון אַן אָביעקטיווע אַנאַליז פון דער לאַגע און פון די מעגליכקייטען. און מען דאַרף דערביי בעמערקען, אַז שומסקי איז נישט קיין סאָוויעטישער ספּעציאַליסט, נאָר אַן עמיגראַנט, וועלכער בעציהט זיך צו די סאָוויעטען פיינדליך.

(פ.פ.ק.)

לאדז — 16 פעברואר 1934

נייער פאלקסבלאט

לאדז — 16 פעברואר 1934

„ריטער" פון פינאנץ

פון לעא קעניג

יעדע געזעלשאפטליכע ארדנונג, יעדע געזעלשאפטליכע אידעאלאגיע האט זיך איהרע ריטער, איהרע ראמאנטישע פיגורען און העלדען.

דער פעאדאליזם האט געהאט זיינע אייגענארטיגע ראמאנטישע ריטער און העלדען, די באראנען און זייערע הויפלינגע, וועלכע פלעגען אין נאמען פון רעליגיע אדער פון א געליבטער, מלחמה האלטען איינער מיט'ן צווייטען, און נאך אפטער מיט די „אומגלויביגע" לענדער און פעלקער.

אויך אונזער קאפיטאליסטישע סיסטעם האט זיך איהרע ראמאנטישע ריטער

די קרוגערס, האטריס, פאקטארס, באטאמליס, העריסעס און סטאוויסקיס זענען די ראמאנטישע ריטער פון אונזער אינדיווידואליסטישער סיסטעם.

איך זאג „ראמאנטישע" אהן לצנות, די קרוגערס, האטריס און סטאוויסקיס זענען די ראמאנטישע ריטער פון דער איצטיגער געזעלשאפטליכער ארדנונג. אמת, צעהנדליגער, טויזענדער קליינע וועלכע זענען בעשווינדעלט געווארען דורך זיי און זייערע געניאלע בלאפען, זענען גרייט זיי צוריסען.

אבער די צעהנדליגער טויזענדער, די מיליאנען בירגער, וועלכע זענען צופעליג נישט געווען זייערע קרבנות, קוקען אויף זיי ווי אויף ראמאנטישע פיגורען, ווי אויף אמתע ריטער.

צעהנדליגער ביאגראפיעס זענען אנגעשריבען געווארען וועגען קרוגער'ן; האליוואוד האט שוין לאנג צוריק געמאכט א פילם פון זיין לעבען. און מען שפילט שוין אין טעאטער א קרוגער פיעסע און באט סטאוויסקי, זאגט מען, איז נישט אזא געניאלער פינאנס אוואנטוריסט געווען ווי קרוגער, קאנקורירען שוין די גרעסטע צייטונגען פון דער גאנצער וועלט איבער דעם פרייז פון זיין לעבענס בעשרייבונג.

איז ער וועט נאך מסתמא אין פילמען בעזונגען ווערען.

און דאס איז אלץ הערפאר ווייל דער גרויסער המון וועלכער איז ערצויגען געווארען אין דער סיסטעם פון פרייער קאנקורענץ, קוקט ארויף צו דעם אומגליקליכען ראמאנטישען קרבן פון אונזער אידעאלאגיע ווי אויף א העלד, וועלכער האט געוואגט צו שווינדלען מיט פרעמדע מיליאנען, וועלכער האט געקענט לעבען ברייט און פריי און נישט קוקענדיג אויף זיין טונקעלער אבשטאמונג, מאכען פריינד צווישען דער העכסטער און איינפלוסרייכסטער איראפעאישע געזעלשאפט.

און זיין ביאגראפיע וועט מיט פיל מעהר אינטערעס געלייענט ווערען ווי דער שפאנענדסטער שונד-ראמאן. און ס'איז נישט אויסגעשלאסען אז האליוואוד קלערט שוין יעצט א פילם וועגען סטאוויסקין — דעם העלד פון אונזער צייט.

די פערשידענע קרוגערס, האטריס און סטאוויסקיס זענען די העלדען פון אונזער צייט, די ריטער פון אונזער ארדנונג.

די מיליאנען וועלכע זענען דורך די ראזאיבירט געווארען זעהען אויף זיי אין כעס, שרייען געוואלד (ווערען אויך פאשיסטען) אבער די מערערע מיליאנען קוקען אויף די נאך אלץ נאך אויף ריטער, וואוילע יונגען מיט רייכע נאטורען, וועלכע זענען נעבעך ארייננעפאלען).

און ס'איז דאך נאטירליך דער גרויסער רוב פון די בירגערליכע קלאסען ביי אלע פעלקער זאגען האלב אינסטינקטיוו און האלב בעוואוסטזיניג קוקען אויף די גרויסע שווינדלער, ווי אויף העלדען.

א געזעלשאפט, וואס האט א ווערטעל „א גנב איז נאר דער, וואס מען כאפט איהם" מוז אידעאליזירען אין א געוויסער מאס אזעלכע אוואנטוריסטען און שווינדלער.

וואס זענען זיי בעסער שולדיג, וואס מען האט זיי געכאפט. זיי זענען מער נאר אריינגעפאלען. ווען זיי זענען נאר אביסעלע פארזיכטיגער, ווען עס גילט זיי נאר נאך אביסעלע מעהר אפ, וואלטען זיי זיך דאך ווייטער געחבר'ט מיט די פיינסטע מענשען פון אונזער געזעלשאפט, מיט די גרעסטע מוזיקער, מיט די שענסטע פרויען...

ווען זיי, אז די פינאנץ-ריטער וואלטען נאך געווען אביסעלע פארזיכטיגער, און נישט איבערגעטראטען אט דעם שמאלען בריק צווישען כשר'ער גרויסער פינאנץ און טרפה'נער, פארברעכערישער.

אבער אז די פינאנץ-ריטער האבען דאך אזעלכע רייכע נאטורען, זיי קענען לעבען געפעהרליך, זיי קענען אזוי ברייט-הארציג וואגען.

וואגען זיי אפט שוין אביסעלע צופיל.

בעזונדער אין א צייט פון א גרויסען עקאנאמישען קריזיס.

און פון א פסיכאלאגישען שטאנדפונקט איז אויך פערשטענדליך פאר וואס דער רוב מענשען אידעאליזירען אט די גרויסע פינאנץ-אוואנטוריסטען און אפעריסטען.

סוף כל סוף מוז יעדער צוגעבען, אז די קרוגערס און סטאוויסקיס זענען אפשר נישט קיין געוועהנליכע מענשען. זיי זענען אויסערגעוועהנליכע פעהיגע מענשען געווען. רייכע נאטורען. אפשר מיט פונקען פון געניאליטעט. די האבען זיך נישט געקענט איינצוימען אין די קליין-בירגערליכע אנשטענדיגע ד' אמות. זיי האבען געוואלט לעבען ברייט, און זיי האבען געקענט לעבען ברייט. זיי האבען פון דער נאטור געהאט א גרויסע מאס לעבענס-פעהיגקייט, און זיי האבען געמוזט אט די געוואלדיגע ענערגיע אויסגעבען, פערשפענדען.

אין די אלטע צייטען פון פעאדאליזם, וואלטען זיי געווארען בלאנדזשענדע ריטער, אדער רויבער באראנען; אין אונזער צייט, ווען דער גרעסטער אידעאל איז געלד-מאכען און פריוואט-איניציאטיוו, זענען זיי געווארען דאס, וואס די זענען געווארען.

זייערע נאטירליכע פעהיגקייטען זענען נישט געווען גענוג גרויס, זיי זאלען גובר זיין די אנשטענדיגע, די הערשענדע טענדענצען פון אונזער ארדנונג, כדי זיך אויסצוצייכענען אויף די שעפערישע געביטען, אבער זיי זענען גענוג פעהיג געווען צוצושפילען צו די אומשטענדען, צו ווערען שייבדלען פון אונזער צייט — די אומגליקליכע ריטער פון א קראנקער סיסטעם.

י. ה. ראדאשיצקי

ער איז מיינס א בן עיר און ער פערדינט א פאר ווערטער, קודם-כל, איז ער א מענש און נאכ'דעם — א דיכטער.

דאך געהט ביי איהם גלייך: מענש און דיכטער — דער דיכטער טראגט נישט אן דעם מענש און דער מענש טראגט נישט אן דעם דיכטער.

דאס איז זיין איצטיגע תקופה.

מענש, ווי עס זעהט אויס, איז ביי איהם פון זיין געבוירנקייט אן, און דיכטער? —

אבער, ניין, דער אונטערשיד איז דער, ביי טייל דיכטער, ווי זיי גייען נאר ארויס פון זייער מוטערס בויך, שיינט אויף זיי די שכינה און ביי טייל דיכטער, מוזען טאפעל שווער ארבייטען, מען זאל אין זיי דערזעהן דעם שכינה-שטראהל.

ראדאשיצקי געהער צו די לעצטע דיכטער אין מיין נמשל: ער האט שווער געארבייט, ביז ס'האט זיך בעוויזען דער שכינה-שטראהל אויף זיין פנים.

ער איז דורכגעגאנגען פערשידענע עטאפען, ביז ער האט דערגרייכט די מדרגה, אויף וועלכער ער שטייט איצט.

ווען איך זאג: אויף וועלכער ער שטייט איצט. מיין איך זיין נאך נישט געדרוקטע פאעמע „קאש-מארען", וועלכע האט געהאלטען, ביי מיין פערלאזען איהם ראדאשיצקין, ביי צוויי הונדערט זייטען, און איך האף, אז זי איז זיך פונאנדערגעוואקסען.

דאס איז א פאעמע פון טיף קרעמפישע ליידען און העל-זעהערישע חזיונות.

דער דיכטער זיצט דארט אין זיין מארטירער-שטיל און ביי איהם — אין זיין מארך — גייען א דורך די ליידען — א שוואך יואגט לגבי דאס געשעהענע, וואס אין דער פאעמע, פון די רייפע, משוגע געווארען מיידעל.

זי איז געווארען צו א דאנטע-בעאטריטשע געשטאלט דורכגעגאנגען פון א בייראן-„מאנפרעד".

אין דער דאזיגער פאעמע, איז ער, דער דיכטער, צו זיך געקומען, און ער ראנגעלט זיך נאך אין דער פארם — איז עס — וועלכען דיכטער קומט ליכט אן פארם.

עס איז א גרויסע פאעמע, הן אין פערנעהם, הן אין דער טיף — עס איז א גרויסע פאעמע.

חיים קרול.

צו-וואס זיי שטרעבען...

פון יעקב לעשטשינסקי

אויב יודען שרייבען איצט גאר ווייניג ביכער וועגען יודען אין דייטשלאנד, שרייבען דערפאר היטלער-שרייבער גאר א סך וועגען יודען: און נאך גראבע ביכער דערצו. א גראבער בוך אדער א בוך אין צוויי בענדער מאכט דאך שוין אן איינדרוק פון אן ערנסטען, פון א וויסענשאפטליכען בוך, און די נאציס סטארען זיך שטארק „וויסענשאפטליך" בעגרינדען זייערע טעאריעס וועגען יודען. דערויי זען, אז יודען זענען אן ערגערע, א מינדערווערטיגערע ראסע און נישט געקוקט דערויף האבען זיי געהאט פערכאפט די גאנצע מאכט אין דייטשלאנד.

דערביי סטארעט מען זיך אויך אין דעם טאן און אין דעם סטיל זיין כלומרשט „אביעקטיוו", כלומרשט וויסענשאפטליך — מען זידעלט זיך ווייניגער, מען לאזט דעם אנטיסעמיטישען מארק-לשון פאר די צייטונגען, און אין די ביכער רעדט מען מעשה פראפעסאר: טרוקען, געלאסען, מיט אן ערנסטען פנים, און ס'קען זיין, אז אזעלכע ביכער וועלען האבען א גרעסערע ווירקונג אויף דער אינטעליגענץ און אויף דעם אויפוואקסענדען דור, ווי די שרייערישע אנטיסעמיטישע זידלערייען פון דער טעגליכער פרעסע.

אויף מיין טיש ליגט ארום א האלב טוץ אזעלכע ווערק, און ס'איז כדאי צו מאכען דורך זיי א שפאציר און זעהען, וואס דערצעהלען זיי זייערע לעזער. מען קאן אויך פון די דאזיגע ביכער אמאל ארויסלייענען וואס טראכט א נאצי-שרייבער אדער א נאצי-„פראפעסאר" אדער גאר א נאצי-„פילאזאף" וועגען יודען און ווי שטעלט ער זיך פאר אין דער צוקונפט דאס לעבען פון די ביסעל יודען, וואס מוז און וועט בלייבען אין דייטשלאנד.

צוריק מיט עטליכע חדשים האט מען אויף די גאסען פון בערלין פערקויפט פאר גראשענס א ביכעלע מיטן שרייענדיגען נאמען: „יודען קוקען אויף דיר"! אין דעם ביכעלע, וואס איז טעכניש גאנץ שעהן געמאכט, זענען געווען א צוואנציג בילדער פון יודען, וועלכע האבען „געהערשט" אין דייטשלאנד און אויך „א תל געמאכט" פון דייטשלאנד. צווישען די גרויסע ספעקולאנטען, ווי די סקלארעקס און בארמאטס, זענען אויך געווען פראפעסאר איינשטיין און דער רעדאקטאר פון „בערלינער טאגעבלאט" טעאדאר וואלף, וועלכע האבען גייסטיג „פערגיפטעט" דאס דייטשע פאלק, כדי זייערע ברידער-ספעקולאנטען זאלען קענען עקאנאמיש פערקנעכטען דאס דאזיגע „פערגיפטעטע" פאלק.

דער זעלבער מחבר האט איצט ארויסגעגעבען צוויי ביכער מיט'ן נאמען: „14 יאהר יודען-רעפובליק". די אונטערקעפלען פון די ביכער זענען אזוינע: „דאס פאלק ישראל האט געזיגט אויף דער גאנצער ליניע", אין ערשטען באנד און „די געשיכטע פון [illegible] קאמף צווישען ראסען", אין צווייטען באנד. ביידע בענדער האבען 360 זייטען און עס זענען דערצו בעהאן א סך פארטרעטען פון יודען און בילדער פון פערשידענע געשעהענישען. עס ווערען געגעבען די פארטרעטען פון א סך קאמוניסטען, ווי רוטה פישער, טאלער, פון לינקע סאציאל-דעמאקראטען, ווי קורט ראזענפעלד און אסקאר קאהן, אבער ווייטער פון איינשטיינען און דערביי אויסגערעכענט זיבען אדרעסען אין בערלין, אין בעלגיען און אין ענגלאנד.

דער מחבר, ד"ר פאן לעערס, הויבט אן גאר פון אנהויב, און סטארעט זיך מיט ציטאטען פון חומש און פון גמרא צו דערווייזען, אז די יודען האבען זיך שוין דעמאלט ארגאניזירט, ווי א באנדע רויבער, וועלכע דארף ווערען שפעטער אן אנשיקעניש פאר דער גאנצער מענשהייט. און, פערשטעהט זיך, אז דאס קריסטענטום איז פון יודען כיטרע צוגעטראכט. כדי צו ארייננרעדען די פעלקער, אז ישראל איז פון גאט אויסערוועהלט און אויף צו הערשען און צו וועלטיגען. ער שרייבט בפירוש: „פאר דעם דייטשטום איז די קריסטליך-יודישע רעליגיע — די צוויי קאן מען נישט צוטיילען, וואריים פאולוס איז געווען א יוד און די ביבעל איז יודיש — געווארען א קאטאסטראפע". נאך דער דאזיגער קורצער געשיכטס-פילאזאפיע שפרינגט דער מחבר אריבער גלייך צו דער דייטשער רעוואלוציע פון 1918 און שטעלט די זאך אזוי, ווי בשעת מלחמה וואלט געזעצען ערגיץ א יודישער סנהדרין און צוגעגרייט די דאזיגע רעוואלוציע און אויך שוין א קאנסטיטוציע פאר'ן ווילענלאזען, שוואכען, המ'עראטען דייטשען פאלק, ס'איז אויפגעקומען די „יודען-רעפובליק" און עס זענען געקומען גרינגע ליכטיגע טעג פאר פערברעכער, פאר פרויען-הענדלער, פאר ספעקולאנטען און שארלאטאנען. ער שרייבט אט אזוי: „די יודען-רעפובליק איז געווען א גן-עדן פאר די פרויען-הענדלער", „דאס שיצען פון אונזיטליכקייט און פערברעכענס איז נישט געווען עפעס א זאך פון ווייכקייט און פון רחמנות, נאר א קאלט בערעכענטער חשבון. מען האט בעראבט דאס דייטשע פאלק ראציאנירען אין זיינע ווארצלען".

אט ווי דער שרייבער מאלט די רעוואלוציע פון 1918:

„נישט [illegible]-פרייהייט-אידעע האט געטריבען דאס פאלק אין קאמף, נאר דער יוד האט געפיהרט דאס פאלק אין די קעלערס פון שיכרות און זנות. דער דאזיגער יודען-אויפשטאנד איז געווען די ענטפלעקונג פון א ראסען-נשמה, וואס האט אין זיך געטראגען די עבירות און זינד מיט טויזענדער יאהרען, געבראכט פונ'ם היציגען אריענט און פון געטא; ס'האט זיך אנטפלעקט איהר פערלאכטונג צו דער פרוי, איהר באדען זיך אין נידעריגע אינסטינקטען; דאס איז געווען אן אויפשטאנד פון פרויען-הענדלער און פון אלפאנסען, פון פראסטיטוציעס און ספעקולאנטען, פון געפאלענע מענשען און פון אונטערוועלט-העלדען".

די פאר ציטאטען זענען, מיין איך, גענוג כדי צו האבען א פארשטעלונג ווי דער מחבר מאלט די געשיכטע פון 1918 ביז 1933. ער ענדיגט דעם באנד מיט די פראטאקאלען פון די זקני ציון, וואס ס'דארף ענדגילטיג „בעשטעטיגען", אז פאר די יודען איז א מציה צו בעראבעווען און בענעהמען די „גוים", שענדען זייערע פרויען, און אז די הערשאפט איבער די פעלקער איז די ארבייט פון א צענטראלער יודישער ארגאניזאציע.

אין זעלבען גייסט איז געשריבען [illegible] א העלפט אויך פון צווייטען באנד. אבער צוקומענדיג אלץ נעהנטער צום יאהר 1933, ווערט דעם מחבר אלץ ענגער אין קאפ. וואלט ער געוועט לאגיש, וואלט ער געקאנט מאכען נאר איין אויספיהר: א טייל יודען, די אקטיוו-שעדליכע און אקטיוו-פערברעכערישע דארף מען פערניכטען און אויסראטען; די שטיל-שעדליכע דארף מען ארויסטרייבען.

וואלט דער מחבר געגלויבט באמת אין דעם אלעם, וואס ער שרייבט וועגען יודען, וואלט ער געוויס געמוזט מאכען דעם דאזיגען איינציג-לאגישען און איינציג-מעגליכען אויספיהר. אבער כלוצים בייט זיך ביים מחבר דער טאן און ער הויבט אן רעדען עפעס גאר אן אנדער לשון, און דאס איז זעהר כאראקטעריסטיש — דער דאזיגער מחבר איז פון דעם מין נאציס, וועלכע זענען נאר באוועגט צו „איהם" אליין און ס'ווייזט אויס, אז ער אליין ווארגט זיך שטארק מיט'ן הארטען ביסען, וואס הייסט „יודען-פראבלעם" און איז גרייט נישט צו מאכען אלע פראקטישע אויספיהרען פון זיינע טעאריעס.

אזוי, למשל, שרייבט ער:

„דער יודישער מענש, אויף וויפיל ער בעהמט נישט קיין אנטייל אין מלוכה-פיינדליכער ארבייט, קאן געדולדעט ווערען. דאס ארויסשטויסען פון קליינע יודישע קרעמער, פון פריוואט אנגעשטעלטע און דאס גלייכען, איז פון מלוכה-שטאנדפונקט זינלאז. בכלל דארף מען נישט שטערען דעם יודען צו פיהרען זיין ווירטשאפטליכע ארבייט. ווארים דאס אויסוואנדערען פון אלט-איינגעזעסענע יודען, וועלכע זענען געשיכטליך פערבונדען מיט אונזער לאנד, איז פראקטיש אומעגליך, און ווייבאלד אזוי, מוז מען דעם יודען לאזען עקזיסטענץ-מעגליכקייטען".

ער פערענטפערט זיך און האפט, אז איהם, דעם אלטען קעמפער געגען יודען, וועט מען חלילה נישט חושד זיין אין רחמנות און ווייכקייט אדער גאר חס וחלילה, אין פריינדשאפט צו יודען. ער ערלויבט זיך אפילו צוצוזאגען, אז „גלאט שנאה צו יודען אלס יודען איז א בארבאריי", און די נאציס, מיינט ער, זענען נישט קיין בארבארען. וואלטען יודען נישט געווען אין דייטשלאנד, וואלט קיין שום נאצי נישט געפאלען גאר אויפ'ן געדאנק, זיי פיינד צו האבען. און אדרבא, לאזען יודען פרובירען פערלאזען דייטשלאנד, וועט דער אנטיסעמיטיזם אינגאנצען אויפהערען. אבער מיט איינמאל איז דאס אומעגליך. דעריבער האט מען געמוזט פריהער צונעהמען ביי זיי די פאליטישע און עקאנאמישע מאכט און איצט קאן מען רוהיג און בעטראכט לאזען יודען דערווייל נישט שטארבען פון הונגער. אבער יודען אליין מוזען פערשטעהן, אז ס'איז פאר זיי קיין תכלית נישט צו בלייבען אין א לאנד, וואו זיי וועלען שוין קיינמאל, קיינמאל נישט קאנען שטייגען און זאלען זיי קלאר און ווייטזיכטיג און בעצייטענס טראכטען וועגען א לאנד, וואוהין זיי זאלען סוף כל סוף קאנען אויסוואנדערען.

מען לייענט די לעצטע קאפיטלען אין זיי נאכען אן איינדרוק עפעס ווי פון א רעגירונגס-פראגראם. און אפשר איז דאס טאקע דאס פראגראם: נאכלאזען אביסעל דעם שטריקעל, אבער האבען שטענדיג דאס ענד-ציל אין אויג: סוף כל סוף פטור ווערען פון אלע יודען...

ציוניסטען=אנארכיסטען

א קאפיטעל ערינערונגען

פון ש. ראזענפעלד

— 2. —

איז אויך אַנאַנדערער פון די דריי, אזארך, איז געווען א שווייגענדיגער.

א כראָניש־קראַנקער איז ער געווען. איז זיין בעדאַנק געוועבעדיס געווען אויף זיך, און זיך. האָט ער ווייניג גערעדט מיט אַנדערע. און מיט צופעליגע דורכפארער בעקאַנטע, ווי איך בין געווען, האָט ער אינגאַנצען ווי געשוויגען. געוואָגט האָבען אַנדערע, און ער פערמאָגט אויך נישט פיל צו האָגען קיין אייגענס. סייזוי האָט מען איהם געטראָפען אויף אלע אָווענטען, וואו זיינע חברים זענען געווען. ער האָט זיך, קיינמאָל נישט געמעלדעט צום וואָרט, אָבער שטענדיג מסכים געווען צו די „ווערטער". וואָס זיינע באַקאַנטע, פריינד און פאַרטיי־גענאָסען האָבען געהאַט צו זאָגען. פאַר זייטיגע איז ער דערדיבער נישט אינטערעסאַנט געווען. און די אַנדערע האָבען איהם אויך נישט אינטערעסירט. ער האָט זיי אויך קיינמאָל נישט הערקענט. אַחוץ נישט דערזעהן — ווייל ער איז דאָן שוין כמעט אינגאַנצען בלינד געווען...

דאַן — אין יאָהר 1899, ערב דעם דריטען קאָנגרעס — האָב איך אין באַזעל געטראָפען אַזאַרכן איבערבליבען מיט קאַצמאַנען, וועלכע זענען בעצייטענס געקומען אַהער, כדי דאָ צו מאַכען אַיער העלפען מאַכען די נויטיגע הכנות צום קאָנגרעס.

וואָרום אויפ׳ן באַנקעט (דעמאָלט האָט מען עס גערופען „קערמעשל") פון דעם דריטען קאָנגרעס האָט דאָס באַזעלער ציוניסטישע „מוסקעל־יודענטום" געדאַרפט דעמאָנסטרירען די דערגרייכונגען פון זיין ספאָרט־גרופע, זענען די חברים פון מאַנטפעליע געווען די עקספערטען אין דער אנגעלעגענהייט, דערפאַר איז אויך קאַצמאַן בעצייטענס דאָ אַהער געקומען, און זיין חבר אַזאַרך מיט איהם.

און קאַצמאַנען האָב איך שוין פון פריהער געקענט, פון בערן.

לאַנג און טרוקען און בלאַנד איז ער געווען. אַן אינטעליגענט פנים און מערקווירדיגע בלויע אויגען האָט ער געהאַט. און הייציג איז ער געווען. ער האָט ליב געהאַט רעדען מיט פייט: מיט דער שווערד, זי מיט דער צונג, פלעגט ער אָפט אַראָפקומען אין די אַזוי־גערופענע רוסישע קאָלאָניעס אין דער שווייץ, וואו ער פלעגט גאַנזטראַלירען און די אומענדליכע דיסקוסיע־אָווענטע וועגן אומענדליכע יודישע און רוסישע טאָג־ אָדער צייט־פראַגען. רעוואָלוציאָנערען פון אַלע ריכטונגען, ציוניסטען פון אַלע שאַטירונגען — אַלע פלעגען פעכטען אַרום די קעפ פון דער שטודירענדיגער, אָרער אפשר ריכטיגער, דיסקוסירענדיגער יוגענד. יעדער האָט זי געוואָלט אַריינבעקומען אין זיין קליינעל.

איז אויך קאַצמאַן געווען אַ הייסער וואָרט־קעמפער. אָבער — אָהן ערפאָלג. זיין רייכע שפּראַך קענטשאַפט האָט איהם געשטערט דערביי.

וואָרום קאַצמאַן האָט גערעדט רוסיש און דייטש און פראַנצויזיש און ענגליש און, דאַכט זיך, העברעאיש אויך. וואָלט עס גוט געווען, ווען ער וואָלט גערעדט יעדע שפּראַך באַזונדער. האָט ער אָבער אַזוי נישט געטאָן. ער האָט גערעדט אַלע דערמאָהנטע שפּראַכען מיטאַמאָל: אַ וואָרט רוסיש, אַ וואָרט דייטש, אַ וואָרט פראַנצויזיש א. א. וו. האָט באַר זעלטען עמיצער געקאָנט באַפאַלגען זיינע רייד, און נאָך זעלטענער האָבען זיינע רייד געקאָנט ווירקען אויף וועמען עס איז.

און אַז מיר האָבען זיך עטליכע טעג פאַרן קאָנגרעס געטראָפען אין קאָנגרעס־ביוראָ, האָבען מיר זיך ווי דערפרעהט מיט איינאַנדער. און מיט אַ פאָאר טעג שפעטער האָט ער מיך איינגעלאַדען ביי׳צוואוינען, מיט איהם אינאיינעם, אַ פּראָבע פון דער יודישער ספּאָרט־גרופּע, אָבער נאָך פאַר דער פּראָבע האָט ער זעהר שטאַרק געלויבט די אויפטרעטונגען פון דער גרופּע און זעהר הויך געשאַצט איהר ווערט פאַרן אויפשטייגען פון מוסקל־יודענטום...

אָבער דער לויב און די הויכשאַצונג איז געווען איבערגעטריבען נישט צו מיר, נאָר צו אַ פּאָאר פרעמדע יונגעלייט, וועמען קאַצמאַן האָט אויך מיטגעפיהרט צו דער פּראָבע. פון דאָרט זענען מיר געגאַנגען צו אַ שווייצאַרישער נאַציאָנאַלער ספּאָרט־פייערונג, און קאַצמאַן האָט נישט אויפגעהערט אונז צו דערקלערען די קונסט און די פיינקייט, וואָס שטעקט אין די ספּאָרט־שפּילען. און עלין אויף דיין שטייגער....

ווידער מיט אַ פּאָאר טעג שפּעטער האָט מיך קאַצמאַן איינגעלאַדען אין אַ קאַפע. אַהינגעקומען, האָבען מיר דאָרט שוין געטראָפען אַזאַרכן און די צוויי יונגעלייט, וועלכע האָבען אונז בעגלייט צו די ספּאָרט־שפּילען. און באַלד איז מען אַריינגעפאַלען אין אַ טיפען, פּאָליטיש־קאָנספּיראַטיווען געשפּרעך.

געדרעדט האָט זיך פון דער אַזאַ־קאָמענדירענדער טערקישער רעוואָלוציע. האָט עס מיך נישט געוואונדערט. די טעמע „רעוואָלוציע" איז דאָך געווען דער שטענדיגער מיטעלפונקט פון דער יודישער סטודענטעגשאַפט אין דער שווייץ... איך האָב נאָר לכתחילה נישט פערשטאַנען: וואָסערע מחותנים זענען מיר מיט אַ גרויל האַמידן. דעם טערקישען סולטאַן? און ווי קאָנען מיר דאָ בייהילפיג זיין אין דער רעוואָלוציע?

אָבער פונים ווייטערדיגען געשפּרעך איז מיר גיכער אַלץ קלאָר געוואָרען. די צוויי פרעמדע יונגעלייט, וועמען מען האָט מיר די גאַנצע צייט נישט פאָרגעשטעלט, זענען געווען נישט קיין יודישע יונגעלייט, ווי זיי האָבען אויסגעזעהן, נאָר טערקישע יונגעלייט; זיי האָבען געהערט צו די „יונג־טערקען", וועלכע האָבען טאַקע באַלד נאָכדעם געמאַכט די טערקישע רעוואָלוציע. דאַן זענען זיי נאָך געווען סטודענטען. זיי האָבען געלערנט אין באַזעל און אפשר אין דער דערבייאיגער פרייבורג (באַדען), און זענען אויך אַהער געקומען, כדי ביי׳צוואוינען דעם ציוניסטישען קאָנגרעס.

און „מאָנטפעליע" איז געשטאַנען אין פערבינדונגען מיט די יונג־טערקען. „זייערע אינטערעסען — אונזערע אינטערעסען", האָט מיר קאַצמאַן ערקלערט, „וואָס גרינדליכער, וואָס ראַדיקאַלער די טערקישע רעוואָלוציע וועט דורכגעהן, אַלץ מעהר וועלען מיר געניסען פון איהר. הערצל ווייסט עס אויך. פון דעם תרח, פון אַ גרויל האַמידן איז קיין זאַך נישט צו בעקומען", א. אַ. וו.

אין דעם געשפּרעך, וואָס איך האָב בייגעוואוינט, האָט זיך עס געהאַנדעלט אין אַ שאַצע: אַביסל די געלד־סומע, וואָס יודען דאַרף אָפּשאַצע: די טערקישע רעוואָלוציע. עס האָט זיך, נאַטירליך, געהאַנדעלט וועגען דעם. אַז יודיש געלד זאָל בויען קרעדיט־שיפען פאַר די טערקישע רעוואָלוציאָנערען. און די יונג־טערקען זאָלען זיי בעזעגען מיט דייערע מענשען... דאָס מושטירטע מוסקל־יודענטום זאָל זיך אויך בעטייליגען אין די בעוועגונגען אין דער צייט, ווען דאָס וועט מעגליך זיין.

אין משך פון געשפּרעך האָט יעדער פון די גדודים געמאַכט פערזיכערונגען אין נאָמען פון זיין פאָלק....

אַז קאַצמאַן האָט גענומען ערנסט די פערזיכערונג פון די טערקישע סטודענטען־רעוואָלוציאַנערען, דערפאַר האָט קיין צווייפעל נישט געקאָנט זיין. צו ערנסט און צו אויפריכטיג האָבען זיינע רייד געקלונגען. צי האָבען די טערקישע סטודענטען פיל געבויט אויף די פערזיכערונגען, וואָס קאַצמאַן האָט געמאַכט אין נאָמען פון זיין פאָלק, — דאָס האָט הערלויבט אַ צווייפעל...

אינגיכען, נאָכ׳ן דריטען קאָנגרעס, איז זיך די גרופּע צופאַלען. דער אַנאַרכיזם איז אויסגעוועבט געוואָרען. קאַצמאַן, אַזוי האָט מען געהערט, איז אַוועק קיין אַמעריקע. דאָ האָט ער געליטען הונגער, שטודירט כעמיע, געאַרבייט אויף זאַוואָדען און אויס געאַרבייט פּלענער ווי צו קאָלאָניזירען ארץ־ישראל.

נאָך דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע און די גרויסע יודישע פּאָגראָמען (1905) זעהט מען איהם אין רוסלאַנד, וואו ער אַרבייט אויס פּלענער, ווי אַזוי צו ראַטעווען די רוסישע יודען פון גוי׳אישע הענט. און ווידער זעהט מען איהם אין אַמעריקע, און ווידער זיצט ער געבויגען איבער נייע פּלענער פאַר ארץ־ישראל. נאָך דער אָקטאָבער־רעוואָלוציע אַרבייט ער אויס אַ פּלאַן פאַר׳ן אייראָפּעאישען יודענטום, ווי אַזוי צו ליקווידירען זיין פערמעגען און שאַפען אין ארץ־ישראל קאָמיונאַטיס צו היבּהערצט טויזענט נפשות אין יעדער.

אָבער אויך דערפון איז גאָרנישט געוואָרען.

דאַן טרעפט מען איהם אין ארץ־ישראל, אויף זיין נחלה אין רחובות, ביי זיין פעלד און זיין גאָרטען פון איילבירטען. אין דערזעלבער צייט ענטדעקט ער אַנ׳איל־קוואַל אין דיסטריקט פון נבי־מוסא, ווידער מאַכט ער פּלענער און ווידער קומט ער מיט זיי קיין אַמעריקע. און ווידער לאָזט זיך עס אויס מיט גאָרנישט.

און ווידער קעהרט ער זיך אום אַהיים. — קיין רחובות. די לעצטע פּרובען זיינע האָב איך פון צייט צו צייט בעקומען צו הערען פון אַנדערע. איך האָב איהם אָבער פון יענעם אָווענט אַן, פאַרן דריטען קאָנגרעס, מעהר נישט געזעהן.

איצט קומט די ידיעה: קאַצמאַן איז געשטאָרבען. הערט מען דאָס און עס פערדריקט אויפ׳ן גורל און לעבען פון אַ מענשען

אַ לעבען־לאַנג אַזאַ ברויזענדער קוואַל געווען און אַזוי ווייניג בעפרוכפערט דעם באָדען אַרום זיך....

כ׳פערשטעה נישט די מענער!...

מאנאלאג פון אַנ׳אינטעליגענטע מעדעל

פון י. אבערזשאנעק

ווי די קוקען מיך אָן, פראַשען פּאַנסטיוואַ, ביז איך אַנ׳אינטעליגענטע פּאַניענקע. איך בין נישט פון די היינטיגע אויפגעשמירטע און אָנגעשמירטע ליאַלקעס, וואָס סיטראַנצלען און פוצען זיך, כדי צו געפעלען די מענער". איך בין נישט פון די פּאַנבעס, וואָס די גאַנצע חכמה ליגען זיי אַריין אין די ליפּען, און דעם גאַנצען חוש ליגען זיי אַריין אין דעם „קענזשעטשעק" אויף דער אויבערשטער ליפּ און אין די לאָטשקעס.

איך, פּראַשען פּאַנסטווא, בין אַ פּאַניענקע אָהן די היינטיגע גאַביערהאַלסקע שטיק. איך אָנדוליר מיך נישט און מאַניקיר מיך נישט. איך גיי נישט צווישען מאַנסבילען דעמאָנסטרירען מיין נאַקעטע פּליי־צע. איך רויכער נישט קיין „דאַמעס" און טרינק נישט קיין „וואָדקע" און דערציהל נישט קיין „שלופּטע דאָוושיפען" — איך בין אַ סקראָמנע און אינטעליגענטע פּאַניענקע אָהן שמיר־שטיק.

ווי איהר קוקט מיך אָן, פּראַשע פּאַנסטיוואַ, לייען איך נאָך אַ בוך, די קלאַסיקער קאָן איך ווי מיינע צעהן פינגער, און דערצו בין איך אַ שפּראַך קענערין; איך קען איינציגע שפּראַכען. גאָר איין שפּראַך פערשטעה איך נישט — די מענער־שפּראַך! יאָ, די מענער, פערשטעה איך נישט. איך בין דאָך אַנ׳אינטעליגענטע פּאַננע, און דאָס פּאָלק, וואָס מענער־פּאָלק, קאָן איך פּאַר קיין פּאַל נישט פערשטעהן....

אַז איך ווייס נישט, וואָס זיי ווילען און ווי מ׳דאַרף זיך מיט זיי אומגעהן. איך בין דאָך נישט קיין היינטיגע, סיזהייסט, קיין אַלטע בין איך אויך נישט. אין „מושבֿ זקנים" זענען דאָ עלטערע פון מיר, און דאָך בין איך נאָך נישט דערגאַנגען דעם סוד, וואָס די מענער ווילען פון מיר, און וואָס די „ווינטאַגען" פון אַזאַ סקראָמנע פּאַניענקע ווי איך בין. איך פּאַרש די מענער און קאָן זיי נישט פערשטעהן.

איך וועל אייך דערציהלען עטליכע מעשה׳לעך פון מענער און בעט אייך, פּראַשען פּאַנסטווא, איהר זאָלט מיר דאָס „וויאַשניען":

איך האָב אַ בעקאַנטען, איז ער כמעט אַ בלינ־דער קוים ער דערזעהט די שריפט. אַ סטראַשנע קורצ־זיכטיגער. ער איז אַזוי קורצזיכטיג, אַז ער דער־זעהט נישט זיין אייגען ווייב, און אַנשטאָט צו געהען צו זיין ווייב, טרעפט ער צו מיר...

בעהט ער אין דער גאַס, שטויסט ער זיך אָן אין אַ לאַמטערן, און מאַכט זיך ביילען אויפ׳ן קאָפּ... שרייבט ער אַ בריף, טינקט ער מיט דער פעדער נעבען טינטער, און שרייבט מיט אַ טרי־קענער פעדער... טוט ער זיך אָן די הויזען, קריכט ער מיט ביידע פיס אין איין נאָגעוויצע אַריין, און קאָן זיך נישט אויספּלאָנטערן פון די הויזען... לעגט ער זיך שלאָפען, טרעפט ער קיינמאָל נישט צו זיין בעט — אַזוי קורצזיכטיג איז מיין בעקאַנטער.

איינמאָל „זאַפּראַשעט" מיך מיין בלינדער בע־קאַנטער אין אַ קינאָ, צו אַנ׳ערשטקלאַסיגע דראַמע. איך זאָל איז שטאָק־פינסטער, נעהמט ער מיך פאַר דער האַנד, און פיהרט מיך אויף דער סאַמע לעצ־טער רייהע.

פרעג איך איהם: — פּאַניע הערמאַניע, צי וואָס זעצט איהר זיך אַזוי ווייט, ווען קיינער זיצט נישט?

ענטפערט ער: דאָ איז „פשיעמנער"...

פערשטעה איך נישט, מיט וואָס דאָ איז „פשיעמנע", פרעג איך איהם:

— פּאַניע הערמאַניע. איהר זענט דאָך קורצ־זיכטיג, קוים איהר דערזעהט די שיין, טאָ, וואָס וועט איהר זעהן פון אַזוי ווייט?

לאַכט ער, מיין בלינדער בעקאַנטער, און פיהרט מיך אַוועק אויף דער סאַמע לעצטער רייהע, וואו אַ הויך אויגן ביידע, זעהט מען קיין לעבעדיגען פויגעל נישט.

זיץ איך אין קינאָ און טראַכט מיר: וואָס איז דער שכל? אַזאַ קורצזיכטיגער ווי ער, האָט דאָך געדאַרפט זיצען ערשטע רייה, טאָ פאַר וואָס וויל ער דווקא זיצען לעצטע רייה? כ׳פרעג: אייך, פּראַ־שען פּאַנסטווא די קשיה, און ענטפערט מיר אַ תירוץ.

אַ צווייטען בעקאַנטען האָב איך דעם חבר ראַד־מעק. אַ קעמפער, אַ רעוואָלוציאָנער, וועלכער רעדט וועגען קאַמף און רעוואָלוציע און אַליין איז ער אַ „באַקאַק", וואָס ציטערט פאַר אַ פליג. ער ציטערט פאַר זיין אייגענעם שאָטען אויף דער וואַנד. ווען איהר זאָלט איהם בעגילטען, וועט ער נישט שלאָ־פען אַליין אין אַ שטוב. שפּעטער קומט איהם אויס שפּעט ביינאַכט אַהיימצוגעהען, מאַכט ער זיך חלש׳ן, און פאָהרט אַהיים מיט דער פּאַנאַטאָווע — אַזאַ „העלד" איז מיין חבר ראַדמעק!...

בעגעגענט מיך דער חבר ראַדמעק דעם פער־גאַנגענעם זומער אין דאָרף, זאָגט ער צו מיר:

— פּאַנבע סטעפּע, קומט היינט אָוונט אַביסעל שפּאַצירען אין וואַלד.

— וואָס עפעס אין אָוונט? און אָוונט אין וואַלד? איהר זענט דאָך אַ באַיאַק? איהר פאָהרט דאָך ביינאַכט אַהיים מיט דער פּאַנאַטאָווע? אויב געהן אין וואַלד, קען מען דאָך געהן ביי טאָג, ווען אַלע מענשען געהן. ווען ס׳שיינט די זון, ווען ס׳איז פרעהליך, האָט ער זיך אָבער איינגעשפּאַרט, ער וויל דווקא אין אָוונט.

האָב איך איהם גענומען דערציהלען מעשיות פון וואַלד־גזלנים, פון רויבערס, פון פערפיהרערס און אַנדערע שרעקליכע מעשיות. ער איז אָבער גע־בליבען ביי ס׳זיינע — ער וויל מיט מיר געהן אין וואַלד און דווקא ביינאַכט...

און וואָס איז מיט דאַרעק׳ן? אַ בחור וואָס פּאַ־בעט מיט דער נשמה. ווען איהר רעדט מיט איהם האָט ער אַ וואָרים־בלעך אויפ׳ן בויך, יערען טאָג מעסט ער דעם בלוט־דרוק — קוים וואָס ער לעבט.

זאַפּראַשעט מיך דער בחור מיט דער וואָרים־בלעך אויפ׳ן בויך צום טאַנצען. וואָלט מען גע־טאַנצט ווי אַמאָל: אַ וואַלס, אַ פּאָלעטשקע, וואָלט נאָך געווען אויסצוהאַלטען, טאַנצט מען דאָך אָבער היינט אַזעלכע „דזשיקע" טענץ, אַז מ׳קוועטשט פון זיך די קישקעס אַרויס, „זאַפּראַשעט" מיך דער בחור מיט דער וואָרים־בלעך אויפ׳ן בויך צום טאַנץ און קוועטשט מיך צו צו זיין וואָרים־בלעך און איך פיהל, אַז די געדערעם דרעהען מיר זיך אום.

בעט איך מיך ביי איהם ווי ביי אַ גזלן: איהר זעגט דאָך אַ הרובע׳דיגער מענש, קוים וואָס איהר לעבט, איהר האָט דאָך אַ הויכען בלוט־דרוק, טאָ צו וואָס קוועטשט איהר פון זיך אַרויס די קישקעס? צו וואָס דאַרפט איהר דאָס, צו וואָס? איהר שפּילט דאָך מיט׳ן לעבען. האָט רחמנות אויף אייערע יונגע יאָהרען!...

הערט ער מיך, ווי דעם קאָטער און קוועטשט און דריקט מיך צו צו זיין וואָרים־בלעך, און ס׳איז מיר אַ גרויס רחמנות אויף איהם.

איצט דער שטאַמלער: איך האָב אַ בעקאַנטען בחור, אַ שטאַמלער. ביז ער רעדט אויס אַ וואָרט, קענט איהר גאַנץ במנוחה פאָהרען און צוריקקומען פון וואַרשאַ. פרעגט איהר איהם ווי שפּעט ס׳איז, איז ביז איהר בעקומט פון איהם אַרויס דעם ענטפער ה...אַ...ל...ב ד...ר...י, דאַרפט איהר פערשטעהן, אַז ס׳איז האַלב סינך — אזא שטאַמלער איז ער.

נו, האַלט ער צו מיר אין איין קאַקעצען: איך האָב דיך ליב ווי מיין אייגען לעבען. דו ביזט מיין גליק, מיין זון, מיין אויג אין קאָפּ, אָהן דיר איז מיין לעבען קיין שמעק טאַבאַק נישט ווערט.

פערשטעה איך נישט דעם בחור:

צו וואָס דאַרף ער אַזוי פיל רעדען, אַז דאָס רעדען קומט איהם אָן מיט שווייס, אַנשטאָט יע־דען טאָג קאַקעצען, רעד בעסער איינמאָל אַרויס 7 ווערטער: „הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל" — און די וועסט זיין פּטור פון דעם גאַנצען קאַ־קעצען?

ניין, טוט ער דאָס נישט, נאָר קאַקעצט און קאַקעצט און איך ווייס נישט, וואָס ער וויל און וואָס ער מיינט.

פרעג איך אייך, פּראַשען פּאַנסטווא, וואָס טוט זיך מיט די מענער, וואָס? איך בין דאָך אַנ׳אינטע־ליגענטע פּאַניענקע, איך ווייס און פערשטעה אַלץ, נאָר די מענער פערשטעה איך נישט.

כ׳בעט אייך, פּראַשען פּאַנסטווא, „וויאַשניעט" מיר די „זאַגאַדקע"....

בלוט איז נישט קיין וואסער

א קאפיטעל פון ראמאן „אויף פעלדער" פון יודישער קאלאניזאציע אין ראטענפערבאנד

פון פרץ הירשביין

א סוד האט געשוועבט אויף אלעמענס ליפען, יעדער האט געווארט, אימיצער אנדער'ש זאל אנהויבען ארויסזאגען וואס ער טראכט:

— עס האט זיך אפגעטון די מהנטערקייט פון די קאוואלסקיס; בערע געהט ארום ווי אהן א קאפ.

— דער יונגערער נחום, איהם איז נישט צו דערקענען, און רייזעל, זי'עט מאמע, בעהאלט זיך אויס צו בעגעגענען מיט מענשען... און לייזער קאוואלסקי געהט אים אנ'אנגעבלאזענער, קוקט נישט גלייך אין די אויגען, אז מען רעדט צו איהם.

— ביי די ברעווערס איז מען אויך, ווי דער'הרג'עטע.

— הער זיך איין מאמע, — האט בערע אויפגעהויבען דעם קאפ, — איך האב אויף דיר קיין פארייבעל נישט. די רעוואלוציע האט נישט פערבומען דאס ארט פון דער מאמען. קינדער געבוירען און דער וועלט יועלען נאך אלץ דארפען די מאמעס... נאר צו דערציהען די קינדער — וועט די רעוואלוציע אליין עס שוין דארטען, וואו די מאמע טויג נישט.

— וואס מיינסטו מיט דעם, מיין זוהן? — האט רייזעל אנגעשטעלט אויף בערען די אויגען.

— זאלסט אויף מיר נישט זיין אין כעס, אויב כ'וועל דיר זאגען דעם אמת.

— כ'וועל אויף דיר נישט זיין אין כעס.

— ביי דיר מאמע, איז שוין לאנג רעכט געחכן, כ'זאל חתונה האבען מיט לאבען... נו, און דיין זוהן בערע האט עס נישט געטון — ביסטו צופרידען, וואס נחום וועט אריין אין יחוס.

רייזעל האט גוטמוטיג א לאך געטון, אויף איהר קוקענדיג האט לייזער דער שמיד אויך אויפגעהויבען דעם קאפ, מיט א שמייכעל אויפ'ן פנים געווארט, וואס דא וועט זיך אפשפילען צווישען זוהן און מאמען.

— יא, מאמע, — האט בערע שוין אויך גוטמוטיג געזאגט, — יחוס איז נאך אלץ יחוס; דו ביסט אלץ רייזעל לייזער דעם שמידס, וואס האט ארויפגעקוקט צו די שטעטעלשע יחסנים, אט צו די פאראזיטען, וואס האבען אויף אונז געקוקט ווי אויף דער בלאטע. איצטער. ווען די רעוואלוציע האט דיך געמאכט פאר א מענשען מיט מענשען צוגלייך — קענסטו נאך אלץ נישט ארויסקריכען פון דיין אמאליגער שפלות.

— כ'ווייס נישט, מיין זוהן, צוליב וואס דו זאגסט עס, צי ווייס איך דען נישט אין וואס פאר א מעמד מיר זענען איצטער? כ'ווייס, מיין זוהן, אז מיט דיר האלט זיך די מלוכה אנ'געצה — נישט מיט דידאזיגע לייט. אבער איינס צום אנדערען האט עס נישט. מיך וואלט נישט געארט, ווען דו נעמסט און האסט חתונה מיט לאבען, נאר, אז דו זאגסט, אז דיר שטעהט עס נישט א — איז עס דיר דיינע א זאך. אבער נחום איז אנדערש. זעהסט דאך, ער איז אנדערש... בײלקע איז ביי איהם אויך א מענש. וואס זאגסטו, לייזער, בלוט איז דען וואסער? איך זאג מיר מיינס — בלוט איז נישט קיין וואסער; און אויב ער קען אהן איהר נישט לעבען...

הערביי האט רייזעל אפגעווישט א טרעהר.

— אט זעהסטו דאך מאמע, ווי מיט דיר קאן מען זיך נישט צונויפרעדען. אז מען רעדט מיט שכל, מען גיט דיר צו פערשטעהן איז וואס פאר א צייט דו לעבסט — הויבסט אן צו וויינען.

נחום איז אריינגעקומען, ער האט גלייך דערשפירט וועגען וואס מ'האט גערעדט. ער האט בעשטימט, ער וועט בעווייזען, אז ער איז שוין נישט קיין יונגעל, ער פערשטעהט שוין אליין ווי אזוי מען בעדארף אויסטייטשען די דינים פון דער רעוואלוציע:

— וואס זייט איהר שטיל געווארען? כ'ווייס דאך פון וואס איהר רעדט — האט נחום, מיט א מינע פון א דערוואקסענעם, א זאג געטון:

— פון דיר רעדען מיר איצט, מיין זוהן; האסט טאטע־מאמע נישט געדארפט אנטון אזא עגמת־נפש.

— וואס האב איך געטון? כ'וויל חתונה האבען מיט א מיידעל, וואס איך האב ליב?

— ביסט דאך מיט דער מאמעס מילך אויף די ליפען...

— כ'ווייס, אייך ארט דאך נישט, וואס איך בין יונגער פון בערען; אייך ארט, וואס איך געה חתונה האבען מיט א בורזשויקע...

— חצה נאר ווי ער רעדט פון חתונה האבען.

— האט לייזער טרוקען זוי פאר זיך א בריום געטון.

— די רעוואלוציע מאכט נישט קיין זאקאנעס ווען א בחור זאל חתונה האבען, — האט נחום מיט א געוויסער פערריסענקייט א זאג געטון.

— אבער די רעוואלוציע גיט אכטונג אויף אזעלכע בחורימילעך, ווי דו...

— וואס פאר א קאנטער־רעוואלוציאנערקע איז בײלקע? וואס, זי איז נישט קיין מענש? ס'איז קאנטער רעוואלוציע, אז איך וועל חתונה האבען מיט א מיידעל פון א געוועזענעם תבואה־הענדלער?

— ווען דו וואלסט זי ליב האבען, ווי איך פערשטעה, וואלסטו נישט געקראכען צו איהר, ווי א הונט צו א צויג, הונט איינער! דו געהסט נאך רעדען פון רעוואלוציע... ווען איך וואלט געווען דיין טאטע, וואלט איך איצט אויפגעשטאנען און דיינע באקען צעפאטשט.

דא איז אנגעטאנען א שטילשווייגנ. נחום האט אראפגעלאזן דעם קאפ און רייזעל האט זיך אויסגעדרייהט מיט'ן פנים צום אויוון.

— וואס זייט איהר ביידע אנטשוויגען געווארען? איך פרעג דאך, וואס איז אויף איהם די בהלה?... 18 יאהר אלט — ווילסטו חתונה האבען?! וואס שווייגסטו רייזעל? דו דערלאזט, ער זאל נעהמען און חתונה האבען אזוי יונג?

— זי טראגט דאך שוין פון איהם, — האט רייזעל מיט א צושראקענער שטים געזאגט.

— וואס?... דאס מיינסטו?.. עס איז אמת, נחום?

— אמת, אמת, — האט רייזעל געענטפערט. לייזער איז אויפגעשטאנען פון ארט, צוגעגאנגען נאהענט צו רייזלען און נאכאמאל איבערגעפרעגט:

— איז עס טאקע אמת?

— כ'זאג דאך דיר, ס'איז אמת...

— אויף געוויס?

— וואס איז מיט דיר לייזער?

רייזעל האט עפעס חושד געווען לייזערן אין זיך אנידערגעשטעלט צווישען איהם און נחומ'ן.

לייזער איז צוגעקומען צו נחומ'ן, איהם אראפ געלאזט איין פאטש אויף דער רעכטער באק און א צווייטען אויף דער לינקער באק, האט שטארק אויסגעשפיגען אויפ'ן מיטען שטוב, און ארויס דרויסען.

רייזעל איז נאך א ווײלע געשטאנען א צוטומעלטע. דערנאך האט זי זיך א ריס געטון צום טיר, געוואלט עפעס נאכשרייען לייזער'ן און איז געבליבען אויף איהר ארט, באלד אבער איז זי צוגעגאנגען צו נחומ'ן, האט ארומגענומען זיין קאפ און איהם געקושט אין זיינע אויסגעפאטשטע באקען, נחומ'ן האט עס צוגענומען. ער האט אנגעשפארט דעם קאפ אין דער מאמעס און שטיל געוויינט.

— נו, נישט, וויין נישט, נחום, איצט זענען מיר אליין, קאן איך מיט דיר רעדען... וואס מיך פערדריסט, מיין זוהן, איז דאס, וואס דו האסט פערלאפען בערען דעם וועג.

— איך לאז איהם נישט חתונה האבען מיט לאבען?

— נישט דאס, מיין זוהן. ער וועט מיט לאבען נישט חתונה האבען. דאס זעה איך שוין ארויס.

— וואס בין איך שולדיג?

— ער איז אנ'עלטערער, מיט אזוי פיל יאהר עלטער פון דיר, און דו... מיר גלויבט זיך גאר יונג... מען וועט דאך לאכען אין די פויסטען פון דיר. זאג מיר, האסטו זי טאקע האלד?

— סיי־ווי וועל איך מיט איהר חתונה האבען, איכ'ל אוועקפאהרען קיין מאסקווע, אדער קיין כארקאוו, וועל ארבייטען אין א פאבריק.

— און זי?

— זי וועט דא בלייבען.

— אפשר איז דאס, מיין קינד, א שכל. איך וועל איבערשמועסען מיט דעם טאטען.

— דאס וועל איך טון, אויב זי וועט צושטימען.

— וואס מיינסטו?

— איך וועל מיט איהר אפריהער חתונה האבען. זי וועט זיין דא מיט דיר.

— וואט רעדסטו, מיין זוהן, פון חתונה האבען?

— וואס מיינט איהר, איך וועל זי נעהמען און אט אזוי איבערלאזען?

— האסט מיין קינד, נישט בעדארפט זיך לאזען אזוי פערפיהרען...

— איך האב זי פערפיהרט — נישט זי מיך.

— וואס הייסט דו האסט זי פערפיהרט?

— זי זאל מיט מיר חתונה האבען... איצטער וועט זי מיט מיר שוין חתונה האבען... אפשר וואס פרעגסטו זיך אזוי פיל אויס? דו האסט זי דען פיינד? זיי גוט צו איהר. זיי צו איהר ווי א מאמע. וועל איך דעמאלט דיך, אויך ליב האבען, אז איהר וועט זיך שטעלען אנטקעגען — וועל איך זי פערנעהמען מיט זיך.

רייזעל איז צוגעגאנגען צום פענסטער און ארויסגעקוקט דרויסען. איהר האט ארומגעכאפט א פחד פון איהר זוהנס לעצטע רייד.

לייזער איז צוריק אריינגעקומען, צוגעגאנגען צו נחומ'ן, ווי ס'וואלט פריהער גארנישט פארגעקומען צווישען איהם און זיין זוהן, האט גענומען א גלעט געטון איבערן פלייצע, ווי יועלענדיג גוט מאכען זיין פריהערדיגע שטרענגע האנדלונג און געזאגט:

— זעץ דיך אנידער, נחום. איצט, אז בערע איז נישט, קען איך רעדען מיט דיר רוהיג, וואס איז געווען צווישען אייך ביידען?

נחום איז געזעסען מיט אנ'אראפגעלאזטען קאפ און האט נישט געענטפערט.

— רייזעל, איז טאקע אמת, וואס דו האסט מיר פריהער געזאגט?

— ווייזט אויס, אמת.

— ווי ווייט האלט עס שוין מיט איהר?

— אפשר א חודש, אדער צוויי!....

— וואס זאגסטו נחום? ווי פאלסטו עס אויס צו טון?

אין א ווײלע ארום האט לייזער געזאגט:

— זענען מיר דאך מענשען... און אזוי, וועל איך, אויך נישט דערלאזען אומגליקליך מאכען א קינד... און אזוי, וועסטו נחום, מיט איהר חתונה האבען.

— בעוואוסט אנזאגען! — האט זיך נחום א ריס געטון פון אויט גרייט צו לויפען דראוסען.

דער „חידושי הרי"ם" ווערט א „בעל־עגלה"

פון מנשה אונגער

די פאר פשיסכער חסידים צוזאמען מיט'ן „חידושי הרי"ם" האבען פערלאזען דעם פשיסכער בית מדרש, אליין מארק געדרונגען א גרויסע בויד, און געהייסען פאהרען קיין טאמאשאוו צום רבין ר' מענדעלע.

די בויד האט זיך מיט א גאלאפ ארויסגעלאזט אין דער נאכט פון פשיסכער מארק אויף דעם פריען וועג ארויס.

איז מען אזוי געפאהרען איבער יודישע ישובים און אין יעדען יודישען שטעטעל האט מען זיך אפגעשטעלט, האט מען דערהער'ש אין א שטעטעל דאס געזאגנג, וואס האט זיך ארויסגעטראגען פון די פאהרענדיגע בוידען, האבען די פע'ש'ידענע פשיסכער חסידים, וועלכע האבען די גאנצע צייט געפשפקט, צו וועמען צו פאהרען, אויך געדרונגען בוידען און זיך אנגעשלאסען אן דעם גרויסען בוידען צוג, וואס איז געגאנגען קיין טאמאשאוו, אין טייל שטעטלעך זענען ארויס די חסידים פון אנדערע רבים און האבען געחוזק'ט פון די נייע טאמאשאווער חסידים, האט ר' הערש טאמאשאווער געהייסען דעם „חידושי הרי"ם" אנטרייבען מיט די פערד און האט ארויסגעשריגען פון דער בויד ארויס „זאגט דארט אייער רבין, אז אונזער בעל־עגלה איז א גרעסערער למדן פון איהם, פון אייער רבין אליין".

אזוי האט מען זיך געלאזט איבער יודישע ישובים ביז מען איז פערפאהרען פאר א קרעטשמע און מען איז אהין אריין זיך דאס הארץ צו דערקוואפען"....

ר"ש, י"ש? (בראנפען איז דא?) — האט א יונגער חסיד, א פרעהליכער, א פרעג געטון דעם יודישען קרעטשמער.

— פארהאן, פארהאן! — האט דער אלטער יודישער קרעטשמער גוטמוטיג געענטפערט און אריינגעפיהרט די חסידים אין א בעזונדערער גרויסער שטוב אריין, זיי זאלען קאנען זיצען אומגעשטערט. אין דער שטוב זענען געזעסען א פאר אלטע חסידים, וועלכע זענען געפאהרען צום קאזשעניצער רבין און האבען זיך איצט אפגערוהט אין דער יודישער קרעטשמע. א טייל פון זיי האבען געזאגט תהלים און א טייל זענען געזעסען און זיך דערציילט מעשיות פון גוטע יודען.

די נייע אנגעקומענע חסידים האבען זיך גאר נישט בעקרעכענט מיט די קאזשעניצער, זיי האבען געשטעלט בראנפען און מעד.

די קאזשעניצער חסידים. וואס זענען געזעסען אין א זייט און געזאגט תהלים, האבען נישט געקאנט סובל זיין דעם בייזען דרך פון די חסידים אין איינער אנ'אלטער קאזשעניצער חסיד, ר' אברהם חיים, א יוד מיט לאנגע בראעמען און א גראהער קאלטענוואטער בארה, האט אריינגעברומט מיט כעס אין זיינע גרויסע געדיכטע וואנסעס אריין קיין שטיקעל תהלים לאזען זיי שוין מעהר נישט זאגען!

— קוקט זיי נאר אן! — האט זיך א טאמאשאווער חסיד אפגערופען — דאס, וואס ד"ר המלך האט אפגעהארעוועט א גאנץ לעבען — ווילען זיי אפרייבען איז איין נאכט!

— אזי לאזנים שבך שומעות. — האט ר' אברהם חיים געענטפערט און איז אנטלאפען אין א ווינקעל אריין און ווייטער אנגעהויבען צו זאגען תהלים.

די אנדערע קאזשעניצער חסידים, וועלכע האבען זיך דערציילט מעשיות, האבען זיך אפגערופען:

— לאכט נישט פון קיין יוד, וואס זאגט תהלים אפילו אהן כוונות! אפי' ער מיינט עס אמת'דיג — קאן ער געהאלפען ווערען.

— אוודאי אזוי — האבען זיך די פשיסכער חסידים אנגערופען — אט איז אמאל אונזער רבי, זכרונו לברכה, געפעהרליך קראנק געווען, האט מען גוזר־תענית געווען אין שטאט און תהלים געזאגט, איז אריינגעקומען א דארפס־יוד אין שטאט אריין, פערפאהרען פאר א יודישער שענק און געהייסען זיך געבען א גלעזעל בראנפען, זאגט מען איהם, ער זאל היינט נישט טרינקען, ווייל אלע יודען פאסטען פארי געזונט פון דעם רבין ר' בונם. רופט זיך אן דער דארפס־יוד: אויב אזוי — בעט איך דיך, גאט, דו זאלסט תיכף שיקען א היילונג פאר דעם רבין, ווייל איך וויל טרינקען א גלעזעל בראנפען, און באלד זענען א פאר חסידים טאקע ארויסגעלאפען פון רבינ'ס הויף און אנגעזאגט די בשורה אין שטאט, דעם רבין איז בעסער געווארען און מען קאן שוין געהן עסען. און דערנאך האט דער רבי אליין געזאגט, אז ער איז געזונט געווארען דורך דעם דארפס־יוד. ווייל ער איז געווען דער איינציגער יוד, וואס האט געבעטען מיט'ן גאנצען הארצען אזוי אינגאנצען אמת'דיג, מחמת ער האט טאקע געוואלט א קאפישקעלע בראנפען.

— אזוי ווייזט זענט איהר, רחמנא־לצלן, דער־גאנגען? נישט די תעניתים פון דער עדה יודען האבען דעם רבין ר' בונם געראטעוועט, נאר דעם בראנפען? — האבען די קאזשעניצער געפרעגט.

— וואס איז די תעניתים? — האט זיך דער „חידושי הרי"ם" אפגערופען, — אט וועל איך אייך דערציילען, וואס עס האט זיך אמאל פערלאפען, בשעת מיר אלע זענען נאך געווען אין פשיסכע.

זיצען מיר אמאל אזוי אין פשיסכער בית־מדרש, צוזאמען מיט'ן איצטיגען טאמאשאווער רבין ר' מענדעלע, און שמועסען חסידות, און צווישען איין שמועס און צווייטען האט מען געטרינקען „לחיים". פלוצלונג קומט אריין א ליטוואק און פרעגט ר' מענדעלען א שאלה כהאי לשנא: עס שטעהט אין „תנא דבי אליהו", אז ווען מען פאסט אכציג תעניתים, איז מען זוכה צו גילוי אליהו. אט האב איך שוין הונדערט תעניתים געפאסט און איך האב נאך אליהו'ן נישט געזעהן.

— וואס א ליטוואק קאן! — האבען זיך די ארומיגע חסידים אנגערופען.

דערויף האט איהם ר' מענדעלע געענטפערט:

— כ'וועל דיר דערציילען א מעשה. איינמאל פאהרט דער בעל שם טוב הקדוש אין מרחקים. שפאנט אלעקסעי, דער פוהרמאן זיינער, די פערד און דער בעל שם טוב לאזט זיך אין וועג אריין. כדרכו בקודש האט ער קפיצת הדרך. די פערד אבער, וואס זענען געוואוינט ביי יעדער קרעטשמע צו קריגען צו פרעסען. זעהען ווי מען פליהט איין קרעטשמע פעריבער — און מען שטעלט זיך נישט אפ. טראכטען זיי, די פערד: מען האט מסתמא פערגעסען! ביי דער אנדער'ער קרעטשמע וועט מען זיך זיכער אפשטעלען. מען פליהט ווייטער, אבער די צווייטע קרעטשמע אויך אדורך. — און ווייטער דאס אייגענע.... פאלט זיי איין א מחשבה: זיי זער נען פריצישע פערד, וואס עסען ערשט ביי דער דריטען קרעטשמע. מען פליהט אבער פערביי איין קרעטשמע נאך דער אנדערער און מען שטעלט זיך אלץ נישט אפ. זענען זיי זיכער, אז זיי זענען גאר מענשען, וואס עסען ערשט ביי יעדער צעהנטער קרעטשמע. די צעהנטע, די צוואנציגסטע, קרעטשמע פליהט אבער אויך אדורך, מען גיט ווייטער נישט צו עסען. טראכטען זיי: מיר זענען מלאכים, וואס דארפען אינגאנצען נישט עסען.

און ר' מענדעלע האט אויסגעלאזט: דעם בעל שם טוב'ס פערד זענען דעמאלט טאקע געווען אין דער בחינה פון מלאכים, נאר אזוי ווי מען האט זיך אפגעשטעלט און זיי געגעבען פרעסען, האבען זיי זיך, ווי פערד, צום פרעס צוגעכאפט, — זענען זיי צוריק געווארען פערד!...

— די תעניתים — האט זיך ר' מענדעלע געווענדעט צום ליטוואק — זענען טאקע פועל, ווען נאכ'ן תענית איז דאס עסען ווייטער מיט קדושה; כאפט מען זיך אבער דערנאך צו צום פרעס חוי א פערד—בלייבט מען טאקע א פערד, אדוני ליטוואק!

— אוודאי ווענדעט זיך אלץ אן דער היילגער כוונה — האבען די טאמאשאווער חסידים אויסגערופען — נו, לאמיר־זשע טאקע טרינקען „לחיים"!

און די טאמאשאווער האבען גענומען טרינקען. די קאזשעניצער ווידער האבען פערלאזט די שענק און האבען זיך געאיילט צו פאהרען קיין קאזשעניץ צום רבין.

— לאמיר בעסער נישט הערען אזעלכע רייד — האבען די קאזשעניצער געזאגט איינער צום אנדערען, צוגעהמענדיג זייערע זאכען.

מיר שפעטער פון אנ'אנדער־קוואל, — האט זיך איין קאזשעניצער חסיד, שוין אין דער טיר שטעהענדיג אנגערופען.

— א קוואל, וואס יעדער קאן פון איהם טרינקען, איז הפקר, און אויף הפקר קאן קיין קדושה נישט חל זיין! — האט דער „חידושי הרי"ם" איהם נאכגעשריגען....

די קאזשעניצער חסידים האבען פערלאזט די קרעטשמע, און די טאמאשאווער האבען געטרונקען און זיך משמח געווען א גאנצע נאכט. ערשט פאר־טאג האבען זיי זיך געלאזט מיט געזאנג אויפ'ן וועג, וואס פיהרט קיין טאמאשאוו.

כוליע רשע׳קע און זיינע בנים

פון יוסף זעלקאָוויטש

גוט, אָרום און אָרום

אַ שאַרפער און אַ בייזער איז דער ווינטער אין יענעם יאָהר געווען. די טעג זענען אויסגעטראָגען געוואָרען אויף די פליגלען פון פייפענדיגע זיב־טען און זייער אויבערפלאַך איז פערדעקט געוואָרען פון די שניי־זאַווערוכעס. די נעכטס־בלויקייט איז פערגליווערט געוואָרען פון פראָסטס קייכערינגען אָטעם.

די פראָסט־בלומען, אַזוי ווי זיי האָבען אין איינעם אַ פרעסטעלדיגען טאָג, זייער זריעה אויף די פענסטער צושאָטען, אַזוי האָבען זיי נישט אויפ־געהערט מעהר זיך פונאַנדער צובליהען און צוצו־וואַקסען און האָבען די קאָפּ שיין פון דער גע־פרוירענער זון פערדונקעלט.

מענשען האָבען געזאָגט, אַז עס איז גוט אַזוי, נאָך שווערע כאָליערע טעג, קאַלטע לופט און פער־פרוירענער אָטעם.

פאַר כוליען איז זיין שמאַטע־קופּע אין שטוב אַ נס געווען; ער האָט אין איהר מיטען, ווי אַ מילב־וואָרם איז דער ערד זיך איינגעבאָרעט און מיט דער צייט זיך מיט דער שמאַטע־קופּע אַזוי נאַטוראַ־ליזירט, אַז עס איז זעהר שווער געווען פאַר דעם פריש־אַריינגעקומענעם צו אונטערשיידען, וועלכעס איז טויטע, מיסטיקע און עיפּוש׳דיגע קופּע און וועלכעס עס איז לעבעדיג, שמוציג און ברודיג בעש־עפעניש, גראָד ווי עס איז שווער פון גרינעם גראָז אויסצוגעפינען, דעם פעלד־פערדל און פון זיי־גען ים דעם ווייסען בער — עס האָבען איהם די שוואַרצע קודלעס דעם נאַקען פערשטעלט אין דער שמאַטע־שטויב, האָט זיך איהם אין דאָפּעלטע שיכ־טען אויף׳ן פּנים און הענט צוליגט אַזוי, אַז אין קליינעם בערעלעס שטיבעל איז געווען נישט מעהר, ווי אַ קופּע שמאַטעס, וועמעס מיטען עס האָט גע־לעבט, וועמעס מיטען עס האָט זיך בעוועגט, גע־אַרבייט און אויף איהר אייגענאַרטיגע אופן גע־טראַכט, געטראַכט וועגען שפּייז פאַר דעם אונטער־האַרצדיגען וואָרעם — וועגען מטבעות אויף צו פערפולען דעם ערדענעם טאָפּ, וועלכער איז פון טאָג צו טאָג געוואָרען שווערער און זיין אינהאַלט אַנזעהעוודיגער, ווייל —

עס האָבען יודען ווייטער זייער שיך איהם צו פעררינכטען געבראַכט און מיט מיטגעפיהל גע־טראַכט וועגען דעם כּוח, וועלכע גאָט, ברוך הוא, האָט אַריינגעליגט אין יעדען לעבעדיגען בעשעפעניש, אויסצוהאַלטען אַלערהאַנט צרות און צוצו־פּאַסען זיך צו אַלערליי אומשטענדען. און דאָס, וואָס כוליע איז געווען אַ בעטוכט פאַר פרומע יודען, אַ בעווייז, אַ לעבעדיגער פון השגחה־פּרטית, אַז גאָט ברוך הוא, זיצט אויבען און קוקט מיט זיין חסד פון אַ ווילדעלטיר, ביז צו דעם מילבעל, פון דעם רב, ביז צו כוליען. איז ער ווידער געווען פאַר משכּילים, פאַר יונגעלייטלעך מיט שטעקעלעך און חקרנים, אַ בעווייז פון דעם לעבענס־אינסטינקט מיט וועלכען די נאַטור האָט בעשאָנקען איטליכע לעבעדיגע בריאה, ווייל אָט, וואָס וואָלט אַזאַ כוליע אַ שטייגער געטון און אַזעלכע מורא׳דיגע און גרוי־סע פרעסט, ווען דער לעבענס־אינסטינקט זאָל איהם נישט געווען נאָך זומער אינטערעסאַנט, אַז ער זאָל

זיך צונויפזאַמלען שמאַטעס, כדי ער זאָל ווינטער נישט געפרוירען ווערען?!

זענען אַלע דערביי אויף חדושים געקומען, סיי ווער עס האָט געגלייבט, סיי ווער עס האָט צווי־פעלען שטיוועל געהאַט און עס האָט כוליען מיט מטבעות געהאַנדעלט פון אַלע זייטען און ווייבער האָבען הינטער זייערע פאַרטשוילעך, זייערע גע־קעכטסער געבראַכט און וואָס שטורעמדיגער, וואָס פּראָוואָוויערוכער עס איז דער טאָג געווען, וואָס אַ גרעסערען קרעכץ זיי האָבען דערפאַר זייערע נשמות אויף יענער וועלט, פאַר דער אַפּוטעטוער מצוה צוגעשריבען, און כוליען האָט אָנגעהויבען גוט צו ווערען. טאַקע „גוט" און פראָסט פשוט פון וואַרעם — גוט אָרום און אָרום.

ווייל אויב פריהער האָט איהם צו דער שלמות פון גוטסקייט געפעהלט עטליכע זאַכען: דאָס מאַ־כען צו געלד דעם שמאַטע־באַרג, דאָס קומען פון טוביה׳ן, דעם דרדק־מלמד און פון זיין ווייב, דער טוביה׳טע — זענען זיי איהם איצט מעהר קיין שטער אין דער שלמות פון זיין גוטסקייט נישט גע־ווען. אָט פאַר וואָס:

אמת, עס האָט איהם ווייטער גיער לאַגער פון זיינע שמאַטעס, פון וועלכע ער האָט קיין געלד מאַכען נישט געקענט ווייטער געפּייניגט, פון דער אַנדערער זייט אָבער, האָבען זיי דאָך איהם, ווי עס זאָל נישט זיין, פון ווינטען, פון קעלטען און פראָסט בעשיצט און זענען געוואָרען דער בעקוק־אָביעקט פון כמעט אַ גאַנצער שטאָט, וועלכע, ווי שוין אויבען דערמאָהנט, זענען געקומען בעהידוש׳ן דעם וואונדער־כוליע, דעם וואונדער פון זיין נישטי־גען וואָרם, וועלכער האָט זיך, ווי איינגעשפּאַרט איבערצולעבען דעם שווערען ווינטער אין אַנ׳אומ־בעהייצט שטיבעל פון וועמעס ווענט מ׳האָט גע־קענט דעם שניי און פראָסט שויפלווייז אַראָפּנעה־מען און האָבען איהם יעדעסמאָל, מיט גוט מישפּיה־לענדיגע קרעכצלעך, איבערגעלאָזט קופּערנע און אַמאָל זילבערנע מטבעות און די שמאַטע־קופּע איז אַזוי אַרום, הגם נישט דירעקט, אומדירעקט געוואָ־רען אַ קאַסע־הכנסה און כוליע האָט אַליין נישט געוואוסט, וואָס עס „קאַלקולירט" זיך איהם בעס־סער: צו האָבען מיטאַמאָל די גאַנצע קאַסע פאַר די שמאַטעס, און ווערען געפרוירען, און האָבען פון איהר טעגליכע הכנסה, וואַרימקייט און דער קרן — די עצם קופּע איבער אַ גאַנצע.

וואָס שייך ווידער טוביה׳ן מיט דער טוביה׳טע איז די מעשה געווען אָט אַזוי: — טוביה דער דרדקי מלמד, האָט לעצטענס כוליען אינגאַנצען פערנאַכ־לעסיגט, ער האָט צו איהם אויפגעהערט צו קומען. כדי אָבער טוביה׳ן צו באַרעכטיגען מוז בפירוש געזאָגט ווערען, אַז זיין פערנאַכלעסיגען כוליען איז נישט געווען דערפאַר, וואָס ער האָט פון כוליען רעזיגנירט, אָדער עס איז איהם שווער געווען, צו־מאָל ער האָט זיין אָרט אין גן־עדן, איבער הונ־דערט און צוואַנציג יאָהר, געהאַלטען פאַר אַ זיכער אויסגעאַרבייטען און ער דאַרף מיט כוליען שוין נישט אַרבייטען, — ניין, נישט קיינס פון די אַלע אויסגערעכענטע זאַכען, ווייל אַזוי פּיטשעדיג און קליין, ווי עס איז געווען טוביה, אַזוי ווייך, ווי עס איז געווען זיין גופ׳ל, אָט אַזוי געהענגען עס און

מיט אַ בלאָז אומצוּוואַרפען, אַזוי שטאַרק איז ער צו זיך געווען, אָט דער טוביה. נישט אַדורכגעלאָזט קיינמאָל קיין מאָנטאָג און דאָנערשטאָג תענית, נישט אַדורכגעלאָזט קיינמאָל קיין יום־כפּור־קטן און וואָס שייך אַרבייטען, האָט טוביה זיין גאַנצען לעבען איינעם געאַרבייט — מיט׳ן האַרץ האָלץ געהאַקט, איבער פערשידענע „חמורים" און „פערשטאָפּטע קעפּ", וועמען ס׳איז שווער געווען אין קאָפּ אַנ׳אַלף און אַ בית אַריינצוברענגען, ווי איינצופּרימען אַ שטריק אין אַ דינער נאָדעל, און קיין שטאַרקער פּרעטענדענט אויף גן־עדן, איז ער אויך נישט געווען, פאַר אַ גוט וואָרט, וואָלט ער זיך פון איהם, לטובת אַנ׳אַנדערען אָפּגעזאָגט און ער וואָלט גע־בליבען אַנ׳ „עובד שלא על מנת לקבל פּרס" — די סיבה פון זיין נישט קומען צו כוליען איז גע־ווען, אַ פיל וויכטיגערע, אַ פיל טיפערע — עס איז געווען די טוביה׳טע, זיין ווייב, אָדער ווי שטאָט האָט איהר גערופען, „פייגע, דער מלאך־דומה".

געווען איז עס דעם ערשטען, פרעסטעלדיגען פרייטאָג, גייענדיג צו כוליען טאַקע מיט׳ן גאַנצען קלאַפּער־געצייג, מיט דער שיסעל הייסען וואַסער, מיט דער פושקע גרינער זייף, מיט׳ן קאַם און מיט׳ן „שחיטה־ברעטעל", האָט זי זיך איבער עפּעס אַ זאַך אויסגעגליטשט, געפאַלען, צובראָכען זיך דעם לינקען פוס, צוזאַמען מיט צוויי ריפּען פון דער לינקער זייט, אַ חוץ, וואָס זי האָט זיך מיט׳ן קאָכעדיגען וואַסער שיער נישט צום טויט אָפּגע־בריהט.

טוביה האָט אַפילו דעם גאַנצען ענין נישט געקענט צוקייען. פאַר טוביה׳ן, וועלכען יעדעס וואָרט פון די הייליגע חכמים איז געווען הייליג, איז קשה געוואָרען, די מעשה מיט זיין פייגען: ווי קומט דאָס, אַז זי זאָל גע׳היזק׳ט ווערען ביים גיין אַ מצוה טון, בעת עס זאָגען די חכמים בפירוש: „שלוחי מצוה אינו ניזוקין"?... אין דאָ, מוז ווייטער גע־זאָגט ווערען צו טוביה׳ס רעכטפאַרטיגונג, אַז די אפּיקורסישע שאלה האָט נישט מעהר ווי אַ בליק איהם געטון אין מוח און נישט ווערעלעבדיגט זיך. אין איהר גריבלען, האָט ער איהר איבערגעגעבען אויפ׳ן רב׳ס הענד און אַליין האָט ער זיך גענומען מיט דער גאַנצער טוביה׳שער געדולדיגקייט און ענווה, משמש צו זיין פייגען, וועלכע איז געלעגען אין בעט, אַ געפּענטעטע און פערבונדענע אַז מעהר, ווי דאָס מויל מיט אַ פּאָר וואָרצעלעך האָט מען איהר נישט אַרויסגעזעהען.

אין פלוג קען זיך דאַכטען, אַז אַזאַ גרויסע און ברייטע יודענע, ווי עס איז געווען פייגע, האָבענדיג אַזאַ קליין מאַנעלע, ווי עס איז געווען טוביה, זי מיט דעם ברייטען, גרויסען מויל און ער מיט די דינע ליפּעלעך און מיט דעם קינדער־רישען געגעגעלע — אַז אָט, צווישען די צוויי האָט קיין שלום־בית נישט געהערשט און טוביה איז ביי איהר געווען אונטערן פּאַנטאָפעל, נישט ווי אַ מאַן, נאָר עפּעס אַ משרת׳ל, און אַז ער, טוביה, האָט געדאַרפט פון אַזאַ פאַל אויפגעריכט ווערען? — אויב ווער אַזוי מיינען, וועט עס זיין אַ טעות, און כדי צו פערמיידען טעותים, דאַרף מען הערען, וואָס עס האָט טוביה אַליין, וועגען דעם אומגליק געזאָגט:

— זי, מיין פייגע, האָט נאָר איין פוס צובראָ־כען און מיר זענען ביידע העט איבערגעבראָכען געוואָרען, פייגע איז מיר געווען, די רעכטע און די לינקע האַנט און איצט איז מיר שלעכט, ווייל

פייגע האָט געוואוסט איהר ווערט פון אַ זונ־גייגער יודענע, מישטיינס געזאָגט, וועמען ס׳איז נאָר בתורה לאָסטע, ווי צו אַ הינט אַ ביין, צוגע־וואָרפען געוואָרען דריי נישטיגע מצוות, בעת די מאַנסבילען שלעפּען אויף זיך, ווי די אייזלען גרויסע זעק, אָנגעשטאָפּטע און אָנגעראָפּטע מיט גאַנ־צע זעקס הונדערט און דרייצעהן מצוות.

קענענדיג איהר ווערט אויף דער וועלט, האָט זי אויך געוואוסט איהר בעשטימונג אויף יענער וועלט — צו זיין נאָר אַ פיסען־בענקעלע פון איהר טוביה׳לע איבער הונדערט און צוואַנציג יאָהר און אינגאַנצען אָפּהענגיג פון זיין חסד. און דעריבער טאַקע, האָט זי איהם קיינמאָל נישט דאָקוטשעט, ווי עס טהוען אַנדערע גרויסע, און בערישע ווייבער, קיינמאָל איהם קיין הויך וואָרט נישט געהערט און צי האָט איהר טוביה יאָ, צי נישט געבראַכט געלד אויף שבת — האָט זי זיך אַרומגעדרייט אין אַ זויבערער שטוב, ווי אַ ציכטיגע טויב און כסדר אַריינ־געקלערט אין ענין פיסען־בענקעלע; זי האָט טוביה׳ן געוואָלט זיין אַ גוטער און בעקוועמער אָנשפּאַר און דאָס איז אפשר אויך געווען די סיבה, וואָס זי האָט זיך געפּאַשעט אַזוי אויף דער לענג, ווי אין דער ברייט, ווייל וואָס פולער עס איז איהר גוף געוואָרען, וואָס זיכערער זי איז געווען, אַז זי וועט אַרונטערפּאַסען זיך, אונטער טוביה׳ס קורציבקע פי־סעלעך, און זיי וועלען נישט באַמבלען אין די לופ־טען איבער הונדערט און צוואַנציג יאָהר, ווען מ׳וועט איהם צוטיילען זיין חשוב אָרט אויף אַ הוי־כען שטוהל אין גן־עדן.

איצט, אַז ס׳איז געקומען איהר צייט צו פער־לאָזען טוביה׳ן און אָפּצורוהען זיך פון די וועל־טיגע דאגות, — און דאָס האָט זי געפיהלט מיט יעדען נערוו פון איהרע אַנ׳עיוואַנטע ערטער — האָט זי מורא געהאַט, געציטערט, אַז טוביה זאָל זיך מיט קיין צווייט פיסענבענקעלע נישט פערזעהן, אַז טוביה זאָל אַ צווייט מאָל נישט חתונה האָבען און זי האָט איהם דעריבער פון בעט נישט אָפּ־געלאָזט און איהם כסדר צו פערשטיין געגעבען:

— דו פערשטייסט, טוביה׳לע, עס אַרט מיך גאָרנישט, עס טוט מיר דער טויט נישט וועה — איך וויל אָבער נישט פערגעסען בלייבען, קיין קינד, קיין רינד.... און צוויי־און־פערציג יאָהר האָבען מיר דאָך געלעבט צוזאַמען.... צוזאַמען, טוביה, דעם גאַנצען לעבען און ווי וועל איך אויסזעהען שפּעטער, אַז דו וועסט זיצען ביים טיש מיט אַלע געלייטער־טע נשמות און אונטער דיינע פיס וועסטו האָבען אַנ׳אַנדערע גאָר און איך וועל אַ פערגעסענע פאָר־לען איך סבר.

פון אַזעלכענע דבורים האָט זיך טוביה׳ן דאָס בערדל אין טרערען געבאָדען און כדי איהר אינ־גאַנצען צו פערזיכערען און פולשטענדיג צו בע־רוהיגען, איז ער פון איהר בעט נישט אָפּגעטרע־טען און כוליען איז דערווייל גאָר געווען, גוט אָרום און אָרום און וואויל ווי די וועלט.

שעהמעוודיגע און „אומפערשעהמטע" קראַנקהייטען

מעדיצינישע שמועסען

פון ד״ר י. טעז

אַ קראַנקהייט איז אַנ׳אומגליק, אָבער נישט קיין בושה. פונדעסטוועגען זענען פאַראַן מענשען, וואָס שעהמען זיך מיט אַ קראַנקהייט, גלייך ווי זי וואָלט געווען אַ פערברעכען. בריינגט טאַקע די שעה־מעוודיגע חולאת אַלס צוגאָב צו די אַלע צרות, יסו־רים און מאַטערנישען פון דער קראַנקהייט גופא, אויך גייסטיגע ליידען, אַ געפיהל פון שולדיגקייט און האָפנונגסלאָזיגקייט, און פערשפּאַרט דערמיט דעם וועג צום געזונד ווערען. וואָרום אויב מ׳שעהמט זיך אויסצוזאָגען, אַז מען איז קראַנק און מען זוכט צו האַלטען עס בסוד, איילט מען זיך נישט צו געפינען הילף און מען פאַלט אָפּט אַריין אין די הענד פון געהיימע בעלי־מופתים, וואָס נאַיען אויס דאָס בלוט, אָבער זיי העלפען ווייניג, אָט נעפּאַר איז אַ שעהמעוודיגע קראַנקהייט אויך אַנ׳־אומפערשעהמטע קראַנקהייט.

צו די שעהמעוודיגע קראַנקהייטען בעלאַנגען די וועגערישע, די קראַנקהייטען פונ׳ם מין. מען האָט אויסגערעכענט, אַז כמעט אַ העלפט פון דער דער־וואַקסענער מענליכער בעפעלקערונג האָט אַמאָל, אָדער געהאַט, אָדער האָט נאָך אַזאַ מין קראַנקהייט. די סטאַטיסטיקעס זענען אַלטע. זיי קומען פון אַ צייט, ווען עס איז נאָך נישט געווען קיין פולע גלייכ־בערעכטיגונג פון די געשלעכטער. היינט איז דאָס בילד אַנ׳אַנדערס, און אויך צווישען פרויען בוישער ווערט דער סאָרט קראַנקהייטען מעהר ווי אַמאָל. אוי־סער דעם איז אַזאַ מין קראַנקהייט — אַ קראַנקהייט פונ׳ם מין, נישט קיין קראַנקהייט פון דעם יחיד, זי איז אַ קלעפּעדיגע, אַנשטעקענדיגע קראַנקהייט און מאַן און ווייב טיילען זיך מיט דעם נדן, די גלייכבערעכטיגונג אין די שעהמעוודיגע קראַנקהיי־טען איז פון דער נאַטור אַ גוט־בעגרינדעטע. דער אומגליק איז אָבער, וואָס אַ טייל פון דער וועגערישער גלייכבערעכטיגונג געהט אויך איבער אויף די קינ־דער, וואָס האָבען, נעבעך, גאָר נישט געזינדיגט אויף דער וועלט און קומען אַזוי פאַר פרעמדע זינד.

עס זענען פאַראַן פערשידענע אורזאַכען פאַר וואָס אַ פרוי איז אַנ׳עקרה — סיי פון דער מאַנ׳ס צד און סיי פון דעם טאַטענס צד. אָבער אפשר דער גרעסטער טייל פון עקרות קומט טאַקע פון די שעהמעוודיגע קראַנקהייטען. די וועגערישע קראַנקהייטען ברענגען אָפּט דערצו, אַז אָדער די פרוי ווערט נישט פערשוואַנגערט, אָדער זי קען נישט אויסטראָגען. ספּעציעל ווען אַ פרוי איז מפּיל זאָל מען נישט פערגעסען צו נעהמען אַ בלוט־אונטער־זוכונג אי פון דעם מאַן און אי פון דער פרוי.

פערשטעהט זיך, אַז נישט יעדער פאַל פון אַ מפּיל איז צוליב קראַנקהייטען פון דעם מין. אָבער אַ חלק פון אָט דעם סאָרט מפּילים, אָדער טויט געבוירענע, זענען אַ פועל־יוצא פון אַמאָליגע שעה־מעוודיגע קראַנקהייטען, און עס איז בעסער צו וויסען עס בעצייטענס און זיך לאָזען בעהאַנדלען. אַ סך פרויען האָבען נישט קיין קינדער, נישט ווייל זיי אַליין זענען קראַנק, נאָר ווייל דער מאַן האָט אַמאָל דורכגעמאַכט אַ יוגענד־זינד און די דאָ־זיגע קראַנקהייט האָט פערשוואַכט ענטצינדונגען און פערוואַקסונגען, וועלכע האָבען פערשלאָסען דעם קוואַל פון שענקען אַ נייעם לעבען. אויך דאָ קען מען אָפּט העלפען, אויב מען פערגעסט עס נישט און מען בעקומט די נויטיגע בעהאַנדלונג.

די יונגע גרוי, וואָס קריגט די דאָזיגע „מתנה" נאָך דער חתונה, הויבט באַלד אָן קרענקען און לויפט פאַר אַלערליי אָפּעראַציעס, וואָס האָבען גאָר נישט קיין שייכות צו דעם ענין. אַנ׳אָפענע בע־ציהונג צו די געהיימע קראַנקהייטען, וואָס טאָרען נישט זיין געהיים, איז אַ האַלבע ישועה. דאָס איז דער איינציגער וועג, ווי אַזוי פּטור צו ווערען פון חולאת׳ן, וואָס זענען נישט נאָר אַ קוואַל פון מאַ־טערניש פאַר דעם יחיד, נאָר פאַר דעם פאַמיליען־לעבען, און זענען דערפאַר אַ סאָציאַלע קראַנקהייט.

מיר וועלען דאָ נישט אַריינגעהן אין בע־שרייבונגען פון די אַלע קאָמפּליקאַציעס, וואָס קומען דאָ אין בעטראַכט. דאָס איז אויך נישט נויטיג אויף צו האָבען אַנ׳אַלגעמיינעם בעגריף פון אָט דעם ענין, וועלכען מיר זענען דאָ אויסען.

ביז איצט האָבען מיר זיך מעהר בעשעפטיגט מיט דער פרוי און מיט׳ן קינד. אָבער דער מע־האַ־רעוועטער מאַן, נעבעך, איז אויך אַ מענש.

האָט אויך דער מאַן צו זינגען און צו זאָגען נישט נאָר צוליב דעם צער פון דער פרוי, נאָר טאַקע אויך צוליב זיינע אייגענע צרות.

מיר רעדען דאָ נישט וועגען די שווערע קאַ־נאָנען. די נאָכוועהענישען פון אַ פערשלעפּטער סי־פיליס־חולאת זענען אַזוי שאַרף און גרויזאַם, אַז די מיינסטע מענשען פערשטעהען שוין היינט, אַז מען טאָר זיך מיט דעם שטן נישט שפּילען. מאַכט זיך אָבער אַפילו היינט, אַז איהר זעהט מענשען אַרומגעהן מיט געשוואָלענע ביינער, דעם אָנהויב פון בלינדקייט, געשווירען און שווערע בערוועגונגען קאָמפּליקאַציעס, וואָס ווייסען נישט וואָס צו זאָגן פון דער קראַנקהייט. און אין די מעהרסטע פעלן איז עס אמת, דער אָנהויב פון דער קראַנקהייט איז אַמאָל אַזאַ שטילער און אומבעמערקבאַרער, אַז קיינער דענקט נישט וועגען איהר ביז יאָהרען שפּעטער ווען עס קומען די שווערע נאָכוועהענישען. אָבער אויך דעמאָלט זענען פאַראַן גענוג צייכענס, וואָס פיהרען אויף דעם שליאַך. אַ קליינינקייט — אַ בלוט־אונטערזוכונג — און מען ווייסט וואו מען האַלט אין דער וועלט.

אָבער אויך די לייכטערע וועגערישע קראַנק־הייט, לאָזט איבער שווערע נאָכוועהענישען, אויב מען פערנאַכלעסיגט זי. רעוומאַטיזם, שמערצען אין די ביינער און מוסקולען, נערווען־שוואַכקייט, א. ד. גל. און אַ גאַנצע רייהע ווייטע אויסשטראַהלונגען אין פערשידענע טיילען פון דעם קערפּער, קומען פון אַזאַ שעהמעוודיגער „קליינינקייט".

און דערפון איז געדרונגען אָט וואָס:

די וועגערישע קראַנקהייטען, מ׳שטיינס געזאָגט, זענען פונקט אַזוינע מיוחסים ווי אַ מאָגען־קראַנקהייט, להבדיל, נאָך מעהר: דער מאָגען איז איינער אייגענער און עס געהט קיינעם נישט אָן ווי אַזוי דער מאָגען איינער פיהרט זיך אויף. אָבער די וועגערישע קראַנקהייטען האָבען אַ שייכות צו דעם פאַמיליען־גליק. זיי האָבען אַ סאָציאַלען פּערצעם, און עס איז אַ פשוט׳ע מענשליכע פליכט פון יעדען איינעם אויסצוגעפינען, צי ער איז פריי פון וועגערישע צוטשעפּענישען פאַר דער חתונה און אויסהיילען זיי אויך נאָך דער חתונה.

הערט זיך אויף שעהמען מיט אַ קראַנקהייט — וועט איהר אַוודאי ווערען פון „אומפערשעהמטע איבערראַשונגען".

שבת הגדול און קורצער פרייטאג

שבת הגדול: וואס הערט זיך עפעס ביי אייך, מיינע קורצער פרייטאג?

קורצער פרייטאג: ס'איז ביטער! איך שרייב אייער, וועלכע קיינער וויל נישט לייענען. מיין זוהן מאלט בילדער, וואס קיינער וויל נישט אנקוקן. מיין טאכטער שפילט קלאוויר, און קיינער וויל נישט הערן.

שבת הגדול: ביי מיר איז נאך ערגער: איך דרשה'ן, וואס קיינער וויל זיי נישט בעהמען.

פארוואס ער קושט זיך מיט איהם

אין א היגען נאכט-לאקאל, האט מען אייבעם פאר די געסט דערלאנגט א געוואלטיגע רעכנונג, דערזעהענדיג די פרייזען איז ער ארויסגעפאלען דעם פאר-אייגענטימער אויפ'ן האלז און איהם גענומען קושען.

— פארוואס קושט איהר מיך — האט דער אייגענטימער געפרעגט.

— ווייל מיר וועלען זיך שוין קיינמאל מעהר נישט זעהען — האט דער גאסט געענטפערט.

באטש מיט א 6 יאהר צוריק...

מאן (אויפ'ן טויטען בעט): וויין נישט, דינה'לע, וועסט נאך בעקומען א מאן.

ווייב: ווער וועט מיך אין אזא קריזיס נעה-מען? אז די האסט געהאלטען ביים שטארבען האסטו ראך געקענט'ס שטארבען מיט א 6 יאהר צוריק.

ס'לוינט נישט

מוטער (טעלעפאנירט צום דאקטאר): פאניע דאקטאזשע, קומט באלד, מיין קינד האט אראפגע-שלינגען א זלאטי.

דאקטאר: כ'ווייס נישט, צי דער עסק לוינט בכלל, ווארום דאס בלויז ארויסנעהמען וועט אייך קאסטען 10 זל.

דעם טאטענס מפלה

מוטער: הער העניקעל, פארן שלאפען געהן, זאלסטו זאגען א גוטע נאכט און א קוש-טון דייד באבע.

קינד: כ'האב מורא, אז זי וועט מיר געבען א פאטש, אזוי ווי זי האט נעכטען געגעבן דעם טאטעשי.

מדה כנגד לאקשען...

(פון בר-נש'ס מעשה'לעך)

שבת אויף דער נאכט, ביים אויפגעקומענעם מלחמה-גביר' אין שטוב איז ליכטיג, ווארים און לעבעדיג. אין מיטען-דרינען קומט אריין א יונגער-מאנטשיק, ער איז נישט דרייסט צו געהן ווייטער, בלייבט שטעהן א ווייל'ע ביי דער טיר. דער בעל-הבית געהט צו, טוט איהם א פרעג: מה בקשתו? ער ענטפערט, אז ער האט א שידוך פאר זיין בת-יחידה מיט א זוהן פון א רייכען בעל-הבית, דער-הערענדיג מיט וועמען ער וויל איהם משדך זיין — דער מחותן איז אויך א אויפגעקומענער מלחמה גביר — ווערט ער שטארק אין כעס, ווייזט פשוט דעם שדכן די טיר און הייסט איהם געהן...

א פערשעהמטער, א נידערגעשלאגענער, פער-לאזט ער, נעבעך, דעם גבירס הויז; ער האט זיך געריכט אויף כיבוד, און דער עיקר געוואלט פער-דינען „שדכנות-געלט" און דא האט ער געכאפט אזא מיאוס'ען פסק!... געהענדיג אין גאס האט ער געקלערט, ווי אזוי ער זאל זיך נוקם זיין אין דעם אויפגעקומענעם גביר, וועלכער ברויך מק-הסתם יחוס, ווייל געלט פעהלט איהם נישט... ביז ר' האט זיך געמאכט אזא פלאן: ער האט אפגעווארט צווייי דריי חדשים, געלאזט זיך ארומשע'ן ס'בערד'עלע, געבארגט ביי א שכן א לייטישען בגד און אין א פראסטען מיטוואך אויף דער נאכט אהינגעגאנגען צום זעלבּיגען גביר, דער בעל-הבית האט איהם געפרעגט, וואס ער פערלאנגט?...

— „כ'האב אנ'ערשטקלאסיגען שידוך פאר אייער בת-יחידה — האט ער געענטפערט — מיט דעם זוהן פון פ. אויס ווארשא, כ'איז אזוי ווי די וועלט זאגט תורה וגדולה במקום אחד...

בבהל ובשתומם איז געווארען דער בעה"ב. ער איז געווען איבערראשט, ר'האט זיך גאר נישט פארגעשטעלט, אז דער גרויסער גביר פ. וועט זיך וועלען מיט איהם משדך זיין, דער שידוך איז איהם גאר שטארק געפעלען געווארען, ער האט תיכף געבעטען דעם שדכן זיצען, איהם מכבד געווען מיט א גלעזעל משקה, אויך מיטגעבען צום אוונד-ברויט.

דער בעה"ב האט איהם בעגלייט ביז צו די טיר און מיניה-וביה ביי איהם געפרעגט: „ווען ער רעכענט אייגענטליך צו פאהרען קיין ווארשא מכוח דעם שידוך?"

—„כ'פערשטעה שוין, עס פעהלט אייך אודאי אויס קליינגעלד אויף הוצאות... נא, נאט אייך אוועק 50 זל. אין מארגען פריה, גאנץ בעגינען, פאהרט אריין מיט'ן ערשטען צוג קיין ווארשא און זאל זיין מיט מזל!"...

דאס יודעל פאר גרויס שמחה האט נישט געוואוסט, וואס ער זאל טון, געזאגט א „גוטע נאכט" און פייל פון בויגען געלאפען אהיים, אוועק עסענדיג דעם ווייב די ממתקים איז ער ארויפגעפאלען אויפן בעט און געשמאק איינגעשלאפען...

מיט עטליכע וואכען שפעטער בעגעגנט ער דעם אויפגעקומענעם גביר, און פרעגט איהם וועגען ווארשא'ער שידוך.

—„א תשובה. המ... — האט דער שדכן גע-שטאמעלט, — ער האט מיר געגעבען די אייגענע תשובה, וואס איהר האט מיר געגעבען דינענדיג ביי אייך ס'ערשטע מאל... ער האט מיר געוויזען די טיר! — — —

נאכדערצעהלט פון א נאש-בראט.

„יא" און „ביין"

די דאזיגע צוויי ווערטער, האבען געשפילט א וויכטיגע ראלע אין דייטשלאנד, ווייל מיט די צוויי ווערטער איז דעציהירט געווארען וועמען צו וועהלען צום רייכסטאג.

די דאזיגע צוויי ווערטער, שפילען אויך ביי אונז אין פוילען א זעהר וויכטיגע ראלע.

ווען מ'זאל, למשל, א פרעגן די 20 מיליאן פוילישע בירגער, ווער ס'זיל א הלוואה'לע וועלען 19,999,999 שטימען ענטפערען: „יא" און 1 שטימע „ביין".

(דעם איינעם וועט מען אויך דארפען פאטא-גראפירען!...)

אויף דער פראגע: קאן מען גלויבען אין היט-לערס שלום-גרייטקייט? וועלען 19,999,998 שטי-מען ענטפערען „ביין" און 2 וועלען זיך אפהאלטען פון שטימען.

צי דארף מען איינפיהרען נייע שטייערן, וועלען 20 מיליאן בירגער ענטפערן: „ביין".

צי דארף מען האבען די שאצונגס-קאמיסיעס? וועלען 99 פראצ. פון דער בעפעלקערונג ענטפערען „ביין" און 1 פראצענט (די שאצערס) „יא".

צי בעפרידיגט די לאדזער קהלה די בעדער-פעניששן פון דער יודישער בעפעלקערונג, וועלען אלע לאדזער יודען ענטפערן: „ביין" און די בענקעל-קוועטשערס — „יא".

א וויכטיגע ראלע שפילען די צוויי ווערטער אין אונזער פאליטיש-געזעלשאפטליכען לעבען.

צווישען ארטיסטען

— ווי האט זיך עפעס איינגעגעבען די פרעמיערע פון דער נייער קאמעדיע?

— אויסגעצייכענט, ס'פובליקום האט געפלאצט פון געלעכטער.

— דערפאר איז אויפ'ן צווייטען טאג קיי-נער נישט געווען אין טעאטער. אלע זענען צו-פלאצט געווארען.

יודיש טעאטער איז... א ליסינע

דער יודישער טעאטער איז היינט געגליכען צו א ליסינע: אין בעסטען פאל געפינען זיך 3 שטיק אין א רייה.

דער וואס האט דער'הרג'עט...

נעשפרעך פאר'ן קרייז-געריכט

— ווער איז דער, וואס מ'פיהרט געבינדען אין קייטען?

— ער האט עמיצען דערהרגעט.

— אהא, ער איז אווודאי א שוחט.

— ווי פאלסט אויס, ער האט דערהרגעט א מענש!

— אויב אזוי, איז ער מסתמא א באנדיט!

— ווי פאלסטו אויס?

— איצט פערשטעה איך שוין — מסתמא א תליון, ער האט דערהרגעט אנ'אומשולדיגען מענש.

— נו, איצט ווייס איך שוין — דאס איז א דאקטאר!..

דער קונדס

● הומאר

● סאטירע

● צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 41 — פרייטאג, דעם 16 פעברואר 1934

זיי זענען נישט קיין טערקען

דאס איז א לאדזער סוחר נאכ'ן וויזיט פון סעקוועסטראטאר...

פאליטיק פון וואך

האבען מיר דאס געהאט א וואך, שוין איינמאל א וואך אין דער פאליטיק.

אין וויען האט מען זיך געווארפען אויף די סאציאליסטען און זיי געלאזט אפגיהן אין בלוט.

פערטריבען די סאציאליסטען פון דער שטאט־פערוואלטונג און חרוב געמאכט זייערע פרעכטיגע ארבייטער־הייזער.

די וועלט־דיפלאמאטיע האט זיך אין דער גאנצער צייט געפרעגט, צו וואס אייגענטליך שטרעבט דער דאלפוס? וואהין צילען זיינע כוונות?

ארומגעריסען האט ער זיך מיט היטלערן, מיט געוועזן אויף מעסער־שטעך, מיט'ן בערלינער קאנצלער, און צום סוף האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ער האט גאר געמיינט אטא באוערן.

דאס איז דיפלאמאטיע, נישטא קיין אפענע וועג, אלץ פערשטעלט און פערהוילען און עס גיהט אויס צו בלוט.

דאלפוס האט זיך געקריגט מיט היטלערן און אויסגעלאזען האט ער אטא באוערן.

צו דער נייער קאנסטיטוציע

— אין פוילען איז לייכטער צו טוישען די קאנסטיטוציע ווי א 20־זלאטי שטיק.

דער פוילישער אדאלף־נאוואטשינסקי האט פארגעשלאגען צו ענדערען דעם נאמען פון קאנסטיטוציע אויף צאר־סטיטוציע, ווייל קאנסטיטוציא שמעקט מיט יודען.

לאדז און פאריז

— דו ווייסט, לאדז איז זייער ענליך צו פאריז.

— מיט וואס?

— אין פאריז האט מען מיר אויך אויס'ן טראמוואי ארויסגעצויגען דעם פארטפעל.

די אלטע באבע אייראפע

קלאגט אז איז געריכט

דאס געליטענע אייראפע קלאגט אין געריכט איהרע שונאים, וואס האבען איהר געשטערט די רוח און לעבען:

מאקדאנאלדען — דעם „איבשלעפער“, וואס שלעפט איין זיינע קרבנות מיט'ן רוקן פון זיין פייקע און דערנאך „פעארבייט“ ער זיי.

היטלערן — פאר אוואנטורעס און העצען אנדערע צו גאסען־סקאנדאלען.

מוסאלינען — דעם סטרוס פון דייטשלאנד.

יאפאן — פאר ארויסשיקען מאנדזשורישע טשעקען אהן דעקונג, און פאר גרינדען פיקציווע פירמעס.

רוזוועלטען — פאר א ביזוויליגען באנקראט.

טעלעגראמען

אויסגעבארגט פאר'ן „קונדס“

בערלין: צוליב דעם הונגער אין דייטשלאנד, איז בעשלאסען געווארען אויפצוטען עסטרייך. די דאקטוירים אין לאנדאן און אין פאריז זענען געגען דעם מאכל, ווייל דער דייטש קען זיך דערמיט פערדארבען דעם מאגען.

פאריז: ס'איז געמאכט געווארען א נייע ערפינדונג. ס'איז ענטדעקט געווארען א נייע אדרעסע אויף עטליכע הונדערט מיליאן פראנק.

אלס קאנדידאט אויף סטאוויסקיס ארט, האט זיך געמאלדען א לאדזשער פלייטער. א קינאורניק פון א לאדזשער וועבעריי.

לאנדאן: דא פערשפרייט זיך אן עפידעמיע היטלער־וואראזע.

וויען: נאכ'ן דערשטיקען די רעוואלוציע, זאל קומען צו א פערשטענדיגונג מיט בערלין: בערלין וועט שיקען קיין וויען די דייטשע יודען, און וויען וועט שיקען קיין בערלין די עסטרייכישע יודען.

א טשעק אהן דעקונג...

פאמיליען־טראגעדיע על פי נוסח לאדז

דער לאדזשער סוחר, מאקס וועקסעלשרייבער, האט פונקט ווי מיט דער סחורה שטארק שפעקולירט מיט זיין שעהנער 25 יעהריגער טאכטער, וועקסעלשרייבער האלט, אז א פריילעכע טאכטער איז א „טויט קאפיטאל“, וואס ברענגט נישט קיין ציגזען און וואס לענגער מ'האלט די „סחורה“ פערלירט זי פון ווערט, און מיט דער צייט גיהט זי ארויס פון דער מאדע, און סוף כל סוף מוז מען דעם „בובעל“ פעראמשען...

נאר פילאזאפיע אין דער זייט, און וועקסעלשרייבער האט מיט מזל זיין טאכטער חתונה געמאכט פאר א רייכען 50 יעהריגען בחור.

א וואך נאך דער חתונה, קומט די טאכטער צום פאטער מיט א געוואלד:

— טאטעשי, איך גיה פליטה.

— וואס איז געשעהען? — האט וועקסעלשרייבער זיך געוואונדערט.

— פרעג בעסער נישט, טאטעשי, דו האסט דאך מיר געגעבען א טשעק אהן דעקונג — האט דאס יונגע ווייבעל מיט טרעהרען געענטפערט.

א „וועזוואניע“

פון אוזשאנד סקארבאווי

דער „קונדס“ האט דערהאלטען א „וועזוואניע“ וועגען „דאכוד“. מיר געבען איבער דעם טעקסט כמעט ווערטליך:

ג. ה' הארצוויטאן.

אייער זוגאניע פון פאדאטעק דאכאדאווי פארן יאהר 1933, אז איהר זענט אויף געהאקטע צרות אז איהר עסט אין „נותן לחם“ און שלאפט אין „לינת אורחים“, האט בײם אורזשאנד ערוועקט פאלגענדע ספקות:

לויט אונזער אויסרעכענונג, האט אזא אסאר ביסטאשטש ווי איהר, געהאט אזעלכע הוצאות:

דירה - געלד	— —	638	זל.
בעהייצונג	— —	200	"
בעלייכטונג	— —	100	"
אויסהאלטונג	— —	2000	זל.
קליידונג	— —	500	"
דינסטען	— —	360	"
שכר לימוד	— —	800	"
צאפאט און זאקאפאנע	—	2000	"
די שוויגער	— —	330	"
היילען די מערידען	—	150	"
מקווה - געלד	— —	50	"
קימפעט - געלד	— —	500	"
פיאנאקאווע	— —	30	"
טשאלענט	— —	15	"
שמחה־תורה־פעהנער, גראגערס און אנדערע וויראטקעס	—	75	"
א מענש איז נישט פון האלץ		2.500,34	"
סך־הכל		10.248,34	זל.
כדי אויסצוגלייכען די סומע		751,66	"
האט איהר הייסט עס, געהאט א גלייכען דאכוד פון		11,000	זל.

מיט'ן חודש־ביכעל

— זאגט מיר, ר' נטע, וואס פאהרט איהר שוין עפעס היינט א גאנצען טאג אויפ'ן טראמוואי?

— איך וועל אייך זאגען דעם אמת: אין דער היים איז מיין יודענע היינט אין טטאן וואיענע, און דער גאס טשעפען מיך די בעל־חובות, און אזוי ווי איך האב א חודש־ביכעל אויפ'ן טראמוואי — פאהר איך אהין און צוריק.

פאריז—וויען...

פון גראף קאלי

פאריז, די גלוסטונג פון דער וועלט,
פאריז די וואונדערשעהנע דאמע. —
זי ליגט נאך אלץ פערוואונדעט, קראנק
פון דער „סטאוויסקי־מעלאדראמע“...

פאריז, די שטאט פון קאבארעטען,
אך זאג, וואס איז מיט דיר געווארען?
עס פליהען גאנצע קאבינעטען,
עס סראכען בענק פון מיניסטארען...

פאריז, די שטאט פון פלירט און ליבע,
פון עלעגאנטע שעהנע דאמען, —
זי ליגט געבראכען און א מירע
געהילט אין רעוואלוציע־פלאמען...

דער לא קאנקארד — ער איז א קריגס־פעלד,
דער באסטיל — איז א שפיטאל.
ס'דוכט זיך, ס'שטעהען אויף פון קברים
די אלטע גייסטער פון אמאל...

מען פיהלט דעם גייסט פון ראבעספיערן
דער שאטען פון דאנטאן — ער שוועבט,
עס דוכט זיך, אז עס זיפצט פון ווייטען
די שעהנע מאריא אנטואנעט...

נאך איז נישט פאריז ענטשוויגען,
עס דונערט שוין אין וויען... עס קראכט!
דער טייוועל, וועלכער הייסט פאשיזם,
ער וויל פערכאפען דארט די מאכט..

אנשטאט דעם שעהנעם ווינער וואלצער,
א וויען, אין פראמער פול מיט גלאנץ,
דארט טאנצט מען איצט, א טאנץ א ווילדען
א, דעם פאשיסטיש טויטען־טאנץ...

די לעצטע פעסטונג פון מארקסיזם,
זי שטעהט אין פלאמען און זי ברענט
פראנץ יאזעפס שטאלצע באקענבארדען,
איראניש שמייכלען פון די ווענט...

וויסענשאפט און לעבען

(ערנסטע שטיפעריי) ● פון לעבעדיגען

זיין איך מיר, איך און מיין געליבטע און לעזען אונזער זידפאל.

איך לעז איהר אן ארטיקעל „וואס איז דער עק וועלט“ און זי קוקט און הערט.

פרעג איך זי: טייערינקע, פערשטעהסט?

ענטפערט זי: ניין, ליבינקער, ניין.

זאג איך איהר: פערשטעהסט נישט? די וועלט איז ווי א פילקע וואס הענגט אין דער לופטען...

לאכט זי: כא, כא, כא, וואס הייסט עפעס אין דער לופטען? ווער הענגט עס א פילקע אין דער לופטען?

זאג איך: לאך נישט, פערשטעהסט ס'איז בלויז א משל...

דער עיקר איז א פילקע קיילעכדיג און האט נישט קיין עק.

זאגט זי: נו, איז וואס עפעס נור א פילקע? אן עפעל איז אויך קיילעכדיג און מיין זומער־הוט אויך...

זאג איך: דו ווייסט וואס איז א דריידעל?

זאגט זי: קא: א חנוכה־דריידעל.

זאג איך: נו איז דאס די ערד...

זאגט זי: אזא קליינטשיקע?!

זאג איך: ניין קעצעל, ס'איז בלויז א סימבאל פון דרעהעניש. אין דער ווירקליכקייט איז די ערד גרעסער...

זאגט זי: טא וואס־זשע דרעהט ער א קאפ?

זאג איך: נו מילא! אזוי איז שוין די וויסענשאפט, און ווייסטו וואס איז א לאמפ?

זי: געוויס...

איך: נו איז דאס די זון...

זי: אייב אזוי איז וואס איז שוין די לבנה?

איך: א שאכטעל פאפיראסען.

זי: אלזא וואס הייסט „עק וועלט“? איך ווייס נאך אלץ נישט!...

איך: ווייסט וואס טייערע, איך וועל דיר עס קלערען אויף מיין אופן.

זי: איך בין גרייט הערען מיין זיסינקער.

איך: נאך מיין מיינונג איז די זון דו און דער דריידעל איך...

זי: זעהסט! דאס איז שוין פערשטענדליכער.

איך: ביי דיינע פוס ענדיגט זיך מיין וועלט...

זי: אט אזוי... אט אזוי...

איך: און אז איך גיב דיר איין מאל א קוש און צוויי מאל א קוש פערדרעהט זיך מיר מיין קאפ ווי א דריידעל.

זי: און מיינער אויך...

איך: אלזא, זענען מיר ביידע די 2 פאלס!..

זי: איך דער זידפאל און דו דער נארדפאל

איך: טא לאמיר דאס נאך אמאל ערקלערען...

זי: נו?...

(מיר קושען זיך)

— — — — — — — — —

איך: איי, איי, איי! בייס זיך נישט אזוי זידפאל טייערער, בייס זיך נישט אזוי...

זי: נאך איין פראגע: אויב איז ווארים, טא פארוואס זאגט מען אז דארטען איז קאלט?

איך: ס'איז א ליגען, טייערע, ס'איז א ליגען דארט איז אויך ווארים, ווארים...

פארפאלען

רשימה פון דער נאכט־פאגאטאוויע

אין מיטען נאכט איז די פאגאטאוויע אלארמירט געווארען צו א רעדאקטאר פון א וויצען־בלאט, וועלכער האט זיך איינגעשבאטען די זאנר מיט דעם שער, אויסשניידענדיג וויצען פון אלטע קאלענדארן. די פאגאטאוויע האט דעם צעקאליעטשעטען רעדאקטאר ערטיילט א גמילת חסד און איבערגעלאזט ביים שרייבטיש.

דער צווייטער פאפאל איז געווען ביים הייגען פילאנטראפ רעגריק, אפשליגענדיג א „סובסידיע“ האט ער זיך אנגעהויבען שטיקען. נאך לאנגער אנשטרענגונג איז דער גיכער הילף געלונגען די סובסידיע מיט געוואלד ארויסצורייסען פון פילאנטראפס האלז. די לאגע איז א האפנונגסלאזע.

די בתולה אלטע מאשע, 42 יאהר אלט, איז נאך האלבער נאכט געפאלען. דער יונגער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע און דער בעגלייטונג פון גערגעווסקי קאוואליר גראס אדושעפעריג, האבען איהר געמאכט מאסאזש, וואס האט געהאט א גוטע ווירקונג. דער בתולה געהט בעסער...

די פרוי פון היגען חסיד ר' לעקיש איז פלוצלונג נישט גוט געווארען. ביי דער פער'חלש'טע האט מען געפונען א טעלעגראמע פון מאן, ווי ער איז איהר מודיע, אז ער קומט ביינאכט צופאהרען...

דער היגער סוחר מענדעל קלאפאט האט אין מיטען גאס בעקומען א הארץ־אנפאל. דער פאציענט האט ביי זיך געהאט א שווערען טשעמאדאן. ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, איז דער אומגליקליכער געגאנגען צאהלען א ראטע אפראטאווע און מיט דעם מאסע זיך ס'הארץ געריהרט...

צום מאנופאקטור־סוחר ה' ביעשטשענשליק איז אריינגעקומען א פראווינצער סוחר קויפען סחורה, אין מאמענט ווען דער סוחר האט ארויסגענומען דעם פארטפעל און גענומען צעהלען „געלד“, האט זיך דעם מאנופאקטוריסט ארויסגעצעצט די אויגען און פאר גרויס שרעק האט ער אויפגעהערט צו רעדען.

דעם חולה איז ערשט בעסער געווארען דאן, ווען דער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע האט איהם איבערצייגט, אז דאס געלד האט דער סוחר איהם בעצאהלט פאר אניאלטען פראטעסט...

האניג־פויגעל

פאַר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

א מאמע

פון י. י. סינגער

איהר קינד איז לאַנג שוין לאַנג
אין רוה טיף איינגעשלאָפען.
זינט דעמאָלט איז פאַר איהר
די טיר פון תפילה אָפען.

און בלויען אונבערעריהרט,
ביים גרויען טוי אויף שויבען,
ביים ווייסען טריט פון דער נאַכט,
ווי גינגאַלדענע טויבען.

און ווייסען העמד, און בעט
די הענד איבער די אויגען,
אַ קליינער בלאָנדער קאָפּ
האָט זיך צו איהר געבויגען.

און דורך איהר ווייסען העמד
דאָס קליינע פנים ווארים,
און דורך איהר ווייסען העמד
האָט ליב די הענטלעך אָרעמס.

איבער די ברעמען העלם
די זון ווי איבער ציווייגען,
די האַלם די צוגעקאָסט
איבער איהרע אויגען.

פון טיפעניש פון געמיט
דער חלום וואַקסט אַלץ העכער
און אויף די ברעמען די זון
ווי איבער שטיבער העכער.

און סיטוליעט זיך דער קאָפּ
צום ווייסען לייב צו איהרען,
און — זון איבער די ווענט,
אויף פענסטער און אויף טירען:

אין גאַסען גערוש דער טאָג
אין ברייטען רויש און טומל,
און דאָ איז חלום־בלוי,
און שווינגענדיגען דרימל.

די ברעמען האָבען אַלץ
פון זיך אַוועקגעטריבען,
דאָ איז נאָר ווייס און קליין
מיט איהר דאָס קינד געבליבען.

און וואָס איז דאָ געשעהען,
די ברעמען הויבען זיך שטילע:
אַ לאַנגע שעה פון לייד
אַ לאַנגע שעה פון תפילה.

דער אַפריקאַנישער וואַלד-מענש

(בעשרייבונג) • פון משה רובין

די אַפריקאַנישע פּאַנגאַ, געהער צו דער אַראַנג־אוטאַנגישער קלאַס, זי איז אָבער מעהר ענטוויקעלט סיי אין קערפּער־בוי, און סיי אין פערשטאַנד פונ׳ם אָראַנג אוטאַנג. און נישט אומזיסט האָט זי בעקומען דעם נאָמען: וואַלד־מענש, ווייל געהן געהט זי שטענדיג נאָר אויף צוויי פיס, און דאָס גאַנצע אויסזעהן איז מעהר ענהליך צו אַ מענשען, ווי אַנדערע פון דער מאַלפּעשער משפּחה.

לעבען לעבט די פּאַנגאַ אין מאַנגאַלאַ, און קאָנגאָ, און אין אַנדערע אַפריקאַנישע געגענדען.

דער לייטענאַנט מאַטהאָע — דער אָנפיהרער פון אַן ענגלישען פּלאַץ — דערצעהלט וועגען דער פּאַנגאַ פאָלגענדעס:

„די פּאַנגאַס געפינען זיך צום מעהרסטען אין דער נאָהענטקייט פון פערלאָזטע שטעט, דאָרט וואו עס וואַקסען פערשידענע פרוכט־בוימער.

די פּאַנגאַס בויען דאָרט אויס פון בוימער־צווייגען געצעלטען, בעדעקטע מיט בלעטער, וועלכע דינען פאַר וואוינונגען נאָר פאַר די פרויען מיט די קינדער.

די מענער אָבער געפינען זיך שטענדיג לעבען די געצעלטען, אַלס שומרים פאַר די זעלבע, אויסצוהיטען זי, און פערטיידיגען פאַר יעדע סכנה.

לייטענאַנט מאַטהאָע דערצעהלט אויך, אַז אַ פּאַנגאַ, וואָס האָט זיך געפונען אויף איינער פון די פּלאַנטאַציעס, פלעגט הייצען דעם אויווען אויף צו באַקען ברויט. און האָט פערשטאַנען ווען דער אויווען איז שוין גענוג הייס אויף אַריינצוזעצען דאָס ברויט, און גלייך דערקלערט דעם בעקער מיט געוויסע תנועות, ער זאָל עס אַריינזעצען.

ווי ווייט די פּאַנגאַס זענען ענטוויקעלט און פערשטאַנד, קאָן דינען די וואונדערליכע געשיכטע, וועלכע עס האָט דערצעהלט אַ קאָלאָניסט, וואָס האָט זיך בעזעצט נעבען קאַשטאַט אין אַפריקע.

„איך מיט מיין פאַמיליע, וועלכע איז בעשטאַנען פון מיין פרוי, מיין קינד, אַ דינסט, אַ נעגערין, און אַ צעהן אַרבייטער האָבען זיך בעזעצט נעבען קאַשטאַט, און דאָרט זיך אָנגעקויפען מיט פּלאַנטאַציעס. מיינע פרוכטען האָבען געהאַט אַ שם אַלס די בעסטע.

אַזוי איז אַריבער איינציגע יאָהר, און איך האָב פון די פּאַנגאַס, פאַר וועלכע מען פלעגט מיך שרעקען, נישט געוואוסט.

אויס׳ן אַכטען יאָהר אָבער, האָבען די פּאַנגאַס אָנגעהויבען צו בעזוכען מיין גאָרטען. נאָכט אויף נאַכט פלעגען גאַנצע מחנות פון זיי קומען פערדאַרבען די גאָרטען־גרינסען און זיך אָנעסען מיט די בעסטע בוימער־פרוכטען.

ווי ווייט מיר פלעגטען זיי יאָגען, און פערפּאַלגען, איז עס דאָך אונז נישט געלונגען פון זיי פטור צו ווערען.

איז איין נאַכט אָבער, ביי אונזער פערטיידיגען די מזיקים, איז אונז געלונגען צו פאַנגען אַ יונגע פּאַנגאַ.

איך האָב עס גענומען אויף די הענט, ס׳איז געווען פון מענער געשלעכט, און האָט נאָך נישט געקענט רעכט געהן.

דאָס פּאַנגאַ־קינד האָט שרעקליך געשריגען, און דאָס געשריי איז געווען ווי פון אַ קינד, וואָס וויינט נאָך זיין מאַמען, אָדער טאַטען.

אויף זיין געשריי איז אַנגעלאָפען איינער פון די אַנטלאָפענע פּאַנגאַס. ביז זעקס פוס איז געווען זיין הויך. אין דער האַנט האָט ער געהאַלטען אַ גראָבען שטעקען. ווי עס שיינט איז ער געקומען אָפּנעהמען דאָס קינד מיט געוואַלד און דערפון האָב איך מיר משער געווען, אַז עס איז דער פאָטער פון קינד.

מיינע מענשען, וועלכע זענען מיט מיר געווען, האָבען אָנגעהויבען שיסען אויף איהם, און ער איז געווען געצוואונגען זיך צו דערווייטערען. ביי זיין אַנטלויפען האָט ער עטליכע מאָל צוריקגעקעהרט דעם קאָפּ מיט אַ צאָרן קריצעניש, און מיט מוראדיגע תנועות, ווי איינער וויל זאָגען: איך וועל זיך מיט אייך אָפּרעכענען.

דאָס קינד־פּאַנגע איז פאַר בענקעניש דעם דריטען טאָג געשטאָרבען, און איך האָב איהם בעגראָבען. דאָס האָט הפּנים בעמערקט דער פאָטער־פּאַנגאַ און ער האָט דערפאַר געשפיהרט אַ שרעקליכע נקמה.

אויף מאָרגען נאָכ׳ן טויט פון דער פּאַנגאַ, האָב איך פּלוצלונג דערזעהן פאַר מיר די פּאַנגאַ. און איך בין פאַר גרויס שרעק געבליבען אַ צו־טומעלטער. האָט ער אַ כאַפּ־געטהון מיין קינד, און איז מיט איהם אויגענבליק פערשוואונדען געוואָרען.

און ווי פערצווייפעלט זענען מיר געוואָרען, דערזעהענדיג ווי דער פּאַנגאַ, האַלטענדיג מיין קינד, האָט זיך אַריינגעוואָרפען אין טייך, און אַוועקגעשוואומען מיט דער גרעסטער שנעלקייט.

דבורה׳קע קאָן נישט עפענען די טיר

דבורקהלע האָט זיך געשפּילט און אַ ווינקעל שטוב מיט אַבראַמעקס פערדל.

קיינער איז נישט געווען אין שטוב, — אַבראַמעק — אין שול, אַבראַמעק — אין קינדערהיים.

זאָגט איהר די מאַמע: „בלייב רוהיג זיצען, איך קום שוין באַלד. איך וויל נאָר זאָגען דער שכנ׳טע, וואָס זי זאָל מיר ברענגען פון מאַרק".

די מוטער איז אַראָפּגעגאַנגען מיט די טרעפּ אַראָפּ. אַז זי איז געקומען אין אַ ווײַלע אַרום צוריק, קאָן זי שוין אין צימער נישט אַריין. זי דרייט און דרייט דאָס הענטעל, אָבער די טיר מאַכט זיך נישט אויף.

דאָ הערט זי, דבורה זאָגט פון אינעווייניג „דבורה׳לע האָט צוגעשלאָסען. אָהאָ, די מאַמעלע קאָן נישט אַריינגיין".

„אַ, דו שד" — זאָגט די מוטער, — „נו, עפען שנעל אויף!"

— ניין, ניין, דבורה׳לע וועט נישט עפענען! — שרייט די קליינע אויס.

אָבער, אַז די מאַמע האָט איהר צוגעזאָגט אַ שטיק שאָקאָלאַד, איז זי געוואָרען גאַר אַנדערש און די מוטער הערט שוין, ווי דבורה׳קע דרייט דאָרט דעם שליסעל.

אָבער דאָס אויפמאַכען איז צוגעגאַנגען שווער, ווי דאָס צומאַכען. „דבורה׳קעלע קאָן נישט אויפמאַכען, זאָל די מאַמע אַליין אויפמאַכען" — רופט אויס די קליינע.

— אָהן דעם שליסעל קען איך נישט אויפמאַכען, — זאָגט די מוטער, — פרוב נאָר נאָך אַמאָל!

דבורה דרייט און דרייט, אָבער די טיר גייט נישט. ענדליך, הויבט זי נאָר אָן צו וויינען.

איצט איז שוין די מוטער געוואָרען אומרוהיג, וואָס זאָל זי דאָ טהון?

זי איז געווען איינע אַליין אין הויז, און דבורה׳קע שרייט דאָרט אין איין שרעק און מייטט מיט אַלע כוחות.

איז די מוטער אַריינגעלאָפען צו אונזער שכן דעם סטאָליער — ער זאָל איהר העלפען.

יאָ, ער האָט שוין געוואוסט, וואָס צו טהון. ער האָט געבראַכט אַ גרויסען לייטער און האָט איהם אָנגעשפּאַרט אָן פענסטער.

אויבען אויפ׳ן לייטער האָט ער אַריינגעשטופּט די האַנט דורך דער פאָרטקע, אויפגעמאַכט דאָס פענסטער און איז אַריינגעקראָכען אין צימער.

דאַן האָט ער אויפגעשלאָסען די טיר, און די מוטער איז אַריין צו דבורה׳ן.

— דבורה׳קע וועט שוין מעהר קיינמאָל נישט פערשליסען — האָט געוויינט די קליינע.

די מאַמע האָט איהר גענומען אויף די הענט.

פוקסישע חכמה

(פאָלקס-מעשה) • פון לייב פיינגאָלד

א.

אויך די פּלידערליי חיות, וואָס אויף דער וועלט, ... זיך זייערע אייגענע מנהגים, דינים ומשפּטים. ...הישע געזעצען און געבאָטען. דאָס איז תמיד ...פליכטענד פאַר אַלע מינים און ראַסען, חיות ...בות ידעות, וואָס נאָר זיי זענען בנמצא. שטרענג ...טען זייערע משפּטים ביז מיתה־משונה, וואָס פע־...ליכטעם בכל עת ובכל שעה. פאַרן בעטעהן אַ ...א, פאַר עובר זיין אויפין חיה׳שען געבאָט, אָדער ...זיצען, ווערט נישט דערלאָזט קיין שום תרוץ ...בעולם. נישטאָ קיין פערטיידיגונג און פערטיידי־...ר און נישטאָ אַפּעלאַציע קיין מילדערענדע אומ־...שטענדען. מטעם זה, צו דעם צוועק, האַלטען עס ... חיות אויף דער וועלט, דעם לייב פאַר אַ מלך, ...ר זייער מלך. עס איז טאַקע דעם לייבס פליכט ...טונג צו געבען, אַז די אַלע חיה׳שע מנהגים, ...זעצען, געבאָטען ומשפּטים, זאָלען ווערען צו יעדער צייט אָפּגעהיטען ווי געהעריג. איהם, דעם לייב, ...הער אויך דער שטענדיגער עהרען־כבוד צו זיין ...ר איינציגער פוסק־אַחרון און חיה׳שער שופט ...ק ואמת. ער איז אגב גלייכצייטיג מחויב תיכף ...יד אויסצופיהרען די עקזעקוציע און הסכם מיטן ...אין פּסק.

און אַזוי זענען עס די פּאַראַגראַפען פון זייער ...וועץ, פון זייער חיה׳שער תורה: מען טאָר נישט ...חלילה וחלילה זאָגען קיין שקר. קיינמאָל נישט. פאַר ...לום־וועגען אויך נישט. „מדבר שקר תרחק" — ...ביג, אייביג!

פאַר עובר זיין אויף דעם געבאָט איז מען ... מיתה משונה, די מיתה פון אויפגעפרעסען צו ...רען לעבעדיגערהייט.

נישט ממלא זיין דעם לייבס מינדעסטען רצון ...הייסט מען אַ מורד במלכות! פאַר מרידה אין מלך ...רט מען תיכף אויפגעפרעסען לעבעדיגערהייט! ...ר עונש פון אויפגעפרעסען צו ווערען, דאַרף ווערען אויסגעפיהרט על ידי המלך בכבודו. איהם, דעם לייב, דער מלך פון אַלע חיות, דער שופט צדק ופוסק אמת געהער די דאָזיגע אכילה...

ב.

האָט געוואַנדערט און געוואַנדערט דער לייב איבער וועלדער און וועלדער. טאָג און נאַכט און נישט געהאַט, נישט געפונען, וואָס צו עסען. נישט געוואָרען זיך קיין מענש צו דערציילען. נישט אונטערגעקומען קיין בהמה אַריינצוכאַפּען, נישט בע־געגענט קיין עוף אויפצופרעסען. דאָס ביסעלע שקצים ורמשים, וועלכער ער האָט יאָ בעגעגנט און געפרעסען, האָבען איהם נישט נאָר נישט געזעטיגט, נאָר אויך דעם הונגער, צומאָלט נישט געשטילט. שוין אַזאַ לאַנגע צייט, ווי ער האָט נישט געהאַט אין מויל אַ לעבעדיג שטיק פלייש, שוין זאָגען. ווי פלייש איז נישט געקומען איבער זיין מויל. ממש אַ מאָל אויסצוגעהן פאַר הונגער... אַז פון זיין לייבעש מויל זעצט שוין דער עיפּוש, דער אונ־אַנגענעהמער ריח פון הונגער...

מילא, נישטאָ קיין געלעגענהייט פאַר אַ הונגעריגען. דער הונגער איז שטאַרקער פון שטאַרקסטען געבאָט. וואָלט ער שוין באַוו־מרידה עובר געווען אויפ׳ן פערבאָט צו פרעסען חיה׳ש פלייש און אַריינ־געכאַפּט אַ חיה׳לע, אָבער עס פּאַסט עס נישט. פאַר דעם מלך און שופט צדק ואמת פון אַלע חיות פּאַסט עס אוודאי נישט. איבעריגענס, קען מען אַזאַ מעשה נישט אויסבעהאַלטען פאַר אַלע אַנדערע חיות. די וועלען עס שוין וויסען, דערשמעקען מיט זייער חיה׳שען חוש הריח, אַז וואָס אַ חיה דערזעהט נישט מיט׳ן אויג און דערהערט נישט מיט׳ן אויער — דערשמעקט זי מיט דער נאָז...

ליגט זיך אַזוי דער לייב, קוקט ביז און כיטרע מיט זיינע אויגען, און — און ס׳איז איהם איינגעפאַלען אַ המצאה, אַ שכל־טהון. ער קוקט שאַרף אויף די פערביילויפענדע חיות, סטאַזעס: העלף, אַ העלפאַנדען, פיקסען, בערען, לעמפּאַרטען — און טראַכט: געוועהן אַ פלאַן, שוין איין מאָל אַ פלאַן צו געבען אַ פרעג אַ חיה׳לע: צי איהם, דעם מלך, דעם לייב, שפּירט מען פון מויל. ממה־נפשך: וועט די חיה ענטפערען, אַז מען שפּירט איהם נישט, ווייסט ער דאָך, אַז מען שפּירט איהם דווקא יאָ, פון הונגער — וועט דאָס הייסען, אַז די חיה זאָגט שקר, ליגענד. וועט מען זי תיכף ומיד דן זיין מיתה און מ׳וועט אַריינקריגען אַזאַ פרעס... אלא, זי וועט זאָגען דעם אמת, אַז מען שפּירט איהם יאָ פון מויל — וועט זי הייסען אַ מורד במלכות און פאַר מרידה וועט מען דן זיין במיתה משונה, אַריינצוכאַפּען לע־בעדיגערהייט אַזאַ אכילה...

ג.

גייט דער מלך אַ לעק דיין פּיסק מיט דער צונג, ברומט און רופט דעם בער.

— אַהער חיה בער! כ׳וועל דיך עפּעס פרעגען אַ שאלה.

— בימע, אדוני מלך, כ׳בין גרייט ממלא צו זיין דייַן רצון!

— גיב נאָר אַ שמעק אין מיין מויל און זאָג מיר, צי מען שפּירט מיר נישט אַמאָל אַן עיפּוש פון מיין מויל?

האָט דער בער אַ שניפּ־געטהון מיט דער נאָז, זיך פערקריממט און געענטפערט:

— ליידער, אדוני מלך, יאָ...

— וואָס, יוראַ־ס? מיר, דעם מלך, האָסטו דאָס? אַזאַ חוצפּה, אזא העזה, דו מורד במלכות, דו איינער.

האָט איהם דער לייב דן געווען און הסכם מיט׳ן חיה׳שען געזעץ, ס׳האָבען נישט געהאָלפען קיין שום טענות און תרוצים, דער פּסק איז געפאַלען:

— איך הסכם מיט אונזער חיה׳שען דין, פּסק׳ן איך דעם בער פאַר מרידה מיתה: אויפגעפרעסען צו ווערען לעבעדיגערהייט.

און דער לייב האָט איהם אויפגעפרעסען. אָבער פון אַזעלכע לאַנגע תעניתים האָט זיך איהם דער הונגער נישט געשטילט. איין בער׳לע האָט איהם זעטיגען נישט געקענט, האָט ער װידער אַ רוף־געטהון.

— אַהער חיה לעמפּערט! כ׳וועל דיך עפּעס אַ שאלה פרעגען.

— בימע זעהר, אדוני מלך, צו דיין בעפעהל:

— אַ נו, לעמפּערט, גיב־זשע נאָר אַ לייטישען שמעק מיט דיין נאָז צו מיין מויל.

האָט דער לעמפּערט געגעבען אַ שמעק, נאָך אַ שמעק און נאָך אַ שמעק — יאָ, מען שפּירט. אָבער וואָס טוט מען זיך פאַר אַן עצה? זאָגען דעם אמת, וועט ער קיין לעבעדיגער שוין נישט אַוועק, דערפאַר האָבען דעם זעלבען פּסק, וואָס דער חבר בער. האָט דאָך דער לייב בפירוש געפּסק׳נט, אַז דאָס הייסט אַ מורד במלכות, זאָגען ווידער, אַז ס׳שמעקט פון לייבס מויל, איז עס דאָך אַ בפירוש׳ער ליגען! האָט ער זיך דעצידירט: דער אמת איז זיכער געפעהרליך. שוין גלייכער פרובען מזל מיט אַ שקר מפּני דרכי שלום, אום זיך מציל צו זיין פון מרידה אין מלכות. האָט ער געזאָגט:

— אדוני המלך! ניין, אדרבה, פון דיין מויל שמעקט!

האָט זיך דער לייב צובייזערט, צו פעס׳ט ווי קיינמאָל נישט:

— אַזאַ פרעכע ליגענד שטעלסטו זיך נישט צו זאָגען? וואָלסטו זיך כאָטש געשעהמט, ליגנער איינער! — אַהער לדין!

איז געפאַלען שנעל דער פּסק:

— איך הסכם מיט אונזערע פערפליכטענדע חיה׳שע געזעצען, איז קלאָר ווי דער טאָג, אַז דער לעמפּערט האָט געזאָגט אַן אונגעהערטען ליגענד און דערפאַר פּסק׳ן איך דן מיט מיתה משונה!

האָט זיך גענומען דער לייב אויספיהרען דעם פּסק און זיך מחיה געווען מיט׳ן פלייש פון לעמ־פּערט...

און ערשט נאָך אזא אכילה, האָט ערשט זיך דעם לייב פערגלוסט נאָך אַ פריש שטיקעל חיה׳ש פלייש, האָט ער גערופען דעם פוקס:

— קום נאָר אַהער פיקסעלע, גיב נאָר אַ גוטען שמעק מיט דיין חוש הריח אין זאָג...

האָט דער פוקס, הצטויגען, געזיפט מיט דער נאָז און געזאָגט:

— טייערסטער האַר מלך! ליידער, קען איך דיר גאָרנישט זאָגען, כ׳שפּיר נישט. דער חוש הריח איז מיר לא־עליכם קאַליע. וואָרום — וואָרום כ׳האָב דעם קאַטאַר...

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער טאגעבלאט

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג 16 א אדר תרצ"ד

פעברואר
זון-אויפגאנג 6.52
זון-אונטערגאנג 4.49
ליכט-צינדען: 4.34

שונקעלע חברותא שאנטאזשירט א יודישען טעכניק-דענטיסט

דער „בלוטיגער נתן" מיט'ן „באקסער מענדזשער" האבען זיך גענומען צוהילף א כלומרשטען געהיים-אגענט, כדי אויסצופרעסען געלד

(2) אין לאדז איז איצט אויפגעדעקט געווארען א שאנטאזש-געשיכטע, אין וועלכער עס איז געפאלען אלס קרבן דער טעכניק-דענטיסט טענענבוים פון 11. ליסטאפאדא 23.

אנומעלט זענען ארום 6 אזייגער געקומען צו טענענבוימען 2 יונגעליים, וועלכע האבען ערקלערט דער דינסט אז זיי זענען געהיים-אגענטען און מאר־דערען די זאל וועקען דעם מעלדען דעם באלעבאס. טענענבוים איז גראד געווען פארנומען ביי א פא־ציענט, זענען די צוויי געסט דערווייל געזעסען אין וואַרט-צימער. אז טענענבוים איז פריי געוואָרען פון דער ארבייט איז ער אריין צו די יונגעליים, וועלכע האבען איהם ערקלערט אז זיי זענען נישט קיין גע־היים-אגענטען, נאר זיי האבען א חבר א געהיים־אגענט, וועמען עס איז בעקאנט אז ער, טענענבוים, פראקטיצירט אהן ערלויבעניש, פערשטעהט זיך, אז דער חבר האט זיי בעפולמעכטיגט צו רעדען וועגען דער זאך און אויב טענענבוים וויל אפווישען דעם ענין, איז דער קלאָגע, דער אגענט, גרייט דאס צו מאכען, געוויס, אז מאן א געהעריגער בעלוינונג.

טענענבוים האט געמאכט דעם אנשטעל. אז ער איז מסכים צו „פעררייכען" מיט אפיסעל געלד, זיין כלומרשט אונלעגאלע פראקטיק. און ער האט זיך מיט די צוויי יונגעליים אפגעשמועסט צו טרעפען צו־מארגענס אין דער שענק אויף רוג גדאנסקא און שעלאגא. אז טענענבוים איז צומארגענס געקומען אין דער שענק אריין, האט ער דארט שוין געטראָ־פען ווארטען אויף זיך די צוויי יונגעליים אין דער בעגלייטונג פון נאך א חברה־מאן, וועלכער איז איהם פארגעשטעלט געווארען אלס דער אגענט.

דאן האבען זיך אנגעהויבען די אונטערהאנדלונ־גען. די יונגעליים האבען פערלאנגט 300 זל. פאר'ן „ערלעדיגען" טענענבוימס ענין. נאך א לענגערען קווענקלען זיך זענען זיי שוין איינגעגאנגען אויף 200 גילדען.

טענענבוים האט דעמאלט געזאגט אז קיין געלד האט ער נישט ביי זיך. איז דערויף געבליבען אויפ'ן צווייטען טאג זיך צו טרעפען אין דערזעלבער שענק.

דאן וועט טענענבוים סילוקן דאס געלד.

ה' טענענבוים האט אהין שהיות וועגען דער גע־שיכטע געמאלדען דעם 4 קאמיסאריאט, און אנגעווי־זען אז צומארגענס וועט פאליציי האבען די מעגליכ־קייט זיך צו טרעפען פנים אל פנים מיט דעם כלו־מרשטען אגענט און זיינע קאלעגען, וועלכע שאנטא־זשירען איהם. צום בעשטימטען טערמין זענען עט־ליכע פאליציאנטען אין ציוויל-קליידונג שוין גע־שטאנען אויף דער וואך נעבען דער דערמאנטער שענק. ווען טענענבוים איז אריינגעגאנגען אין דער שענק איז דער „אגענט" מיט די חברים נאך נישט געווען. דערווייל איז טענענבוים צוריק ארויסגע־גאנגען אויף דער גאס. דאן איז דער גאנצער דריילינג איהם אנטקעגענגעגאנגען. נאכ'ן בעגריסען זיך, האט טענענבוים איינעם פון זיי אנגעהויבען צעהלען דאס געלד, ווען ס'זענען שוין געווען אפגעצעהלט די ערשטע פופציג זלאטעס, האבען די פאליציאנטען ארום גערינגעלט די שאנטאזשיסטען, כדי זיי צו ארעסטירען. 2 חברה־ליים האבען גענומען אנטלויפען, דעם, וואס האט גענומען ס'געלד איז געלונגען צו כאפ־האלטען. די אנטלאפענע זענען אריין אין א דראשקע וואס האט אויף זיי געווארט. און זענען פערשוואונ־דען. פאליציי האט אונטערגענומען א געיעג. די פא־ליציי-בעאמטע האבען אפגעשטעלט א לאסט-אויטא און בעפוילען דעם שאפער נאכצויאגען די דראשקע. אז דער אויטא האט שוין געהאט דעריאגט די דראשקע זענען די שאנטאזשיסטען ארויסגעשפרונ־גען און ווייטער געלאפען. דא זענען זיי אבער גע־כאפט געווארען.

ס'האט זיך ארויסגעוויזען אז דער כלומרשטער „אגענט" איז וולאדיסלאוו וואליצקי פון זאוואדזקא 39. זיינע חברים זענען: אלי פאזנאנסקי, וועלכער האט א צונאמען „דער באקסער מענדזשער" און נחן לאפשטיין, וועלכער איז בעקאנט אלס „בלינדער נתן" אדער „דער בלוטיגער נתן", וועלכער איז בעקאנט פון קארעליצקיס פראצעס.

Zawiadomienie.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Sz. P. T. Klientelę, że objąłem przedstawicielstwo na Województwo Łódzkie:

znanych maszyn do pisania na kulkowych łożyskach **L. C. Smith & Corona**

szwedzkich maszyn do rachowania piszących **„ADDO"** i **Oryginal-Odhner**

arytmometrów i universalnych masz. do rach. klawiszowych syst. **„MARCHANT"**

Demonstruje się na każde żądanie bez zobowiązania do kupna.

Polecając swoje usługi Sz. P. T. Klijenteli

Z poważaniem

Józef Leżon

Przejazd 4, tel. 102-23.

אכזריותדיגער דאפעל-מארד און זעלבסטמארד אין לאדז

פאליציאנט דערשיסט זיין געליבטע, איהר מאז און דערנאך זיך אליין

(2) אויף נאווראט 14 האט נעכטען זיך אפ־געשפילט א בלוטיגע דראמע, וועלכע האט געקאסט דאס לעבען פון דריי מענשען.

דער העלד פון דער טראגעדיע איז געווען דער 39-יעהריגער פאליציאנט אנטאני יאניצקי, וועלכער האט א ריי פון יאהרען געלעבט אין דערמאנטען הויז מיט דער 30-יעהריגער וואנדא קאמינסקא. קאמינסקא האט געהאט א מאן, א גע־וועזענער מאגיסטראט-וואזשני, וועלכער האט זיך צוזעקליבען א געליבטע, מיט וועלכער ער האט געלעבט אין כאיני, וואו עס זענען אויך געבוירען געווארען 2 קינדער. דער פאליציאנט יאניצקי דא־גענען איז געווען א קאוואליר.

די קאמינסקא האט אין איהר מאן נישט פערגעסען און איהם געגעבען געלד און דאס האט יאניצקי'ן, דעם געליבטען פון דער קאמינסקא שטארק פערדראסען. ס'איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז יאניצקי האט ערקלערט, אז ער מוז ענדיגען מיט קאמינסקי'ן, דעם מאן פון זיין געליבטע.

קאמינסקי האט אויסגעמיטען זיך צו טרעפען מיטן ווייב'ס געליבטען און ער האט זי בעזוכט אין איהר גארטען-געשעפט „וואנדא" אויף נאוו־ראט 11. ווי שטענדיג איז קאמינסקי אויך נעכטען געקומען אין גארטען-געשעפט, וואו עס איז גראד געווען דעם ווייב'ס פאטער און איהרע 2 שוועסטערן, ארום 1 בייטאג איז אויך געקומען יא־ניצקי, וועלכער איז געווען שכור. זעהענדיג קא־מינסקי'ן האט ער זיך אויפגעקאכט, ארויסגענומען דעם רעוואלווער זאגענדיג, אז ענדליך מוז ער הא־בען דעם „זגין" ביי אידהם. אזוי ווי יאניצקי האט אויך אנגענומען א דראהענדע שטעלונג צו זיין גע־ליבטע, וועלכע ער האט חושד געווען, אז זי פער־ראט איהם מיט איהר אייגענעם מאן, האט וואנדא קאמינסקא מיט איהר מאן מאריאן גענומען אנטלוי־פען. זיי זענען אריין אין זייער וואוינונג אויף נאווראט 14, יאניצקי איז זיי נאכגעגאנגען מיטן רעוואלווער אין דער האנד און זיך אריינגעריסען אין דער שטוב, וואו עס זענען דורכגעגאנגען געפאַ־לען 6 שאסען. אז עס זענען זיך צוזאמענגעלאפען די שכנים, האבען זיי געפונען ליגען אין טייכען בלוט וואנדא קאמינסקא מיט איהר מאן און דעם פאליציאנט יאניצקי. אלע דריי זענען געווען דורכ־געשאסען פון רעוואלווער-קוילען.

קאמינסקא איז געשטארבען אין פאגאטאוויט־קעטשעל, זיין פרוי איז אין א גאספיטאל געשטאר־בען אפנעפיהרט געווארען אין שפיטאל, וואו זי איז אויך געשטארבען. יאניצקי איז געבליבען טויט נאכ'ן ערשטען טרעפליכען שאס.

ס'שטעלט זיך ארויס, אז נאכדעם ווי יא־ניצקי האט דערשאסען זיין געליבטע מיט איהר מאן, האט ער די לעצטע קויל אריינגעשאסען זיך אין די שלייף אריין.

שטאט-פערוואלטונג האט גענומען ביי דער עלעקטראווניע 291,000 זל.

(א) די לאדזשער שטאט-פערוואלטונג האט אנ־געקלאגט די היגע עלעקטראווניע אויף א חוב פון 291.349 זל. מיט 87 גר. נאכ'ן אפמאכט - יאהר 1927. ווי בעוואוסט איז די עלעקטראווניע פערפליכ־טעט צו געבען דער שטאט אנ'אפצאהל פון 2 און א האלבען פראצענט פון די איינקאסירטע ברוטא-סו־מעס און דער מלוכה 6 פראצענט פון די איינקאסירטע סומען פאר דער פערברויכטער עלעקטרישער ענערגיע אין לאדז און אומגעגענט. אויסערדעם בעקומט די שטאט א געוויסען פראצענט פון די דיוידענדען. אויף אזא אופן איז על פי חשבון די עלעקטראווניע שולדיג דער שטאט-פערוואלטונג די דערמאנטע סומע. היות דער ענין האט זיך נישט געלאזט איינמאה־נען אויפ'ן פרידליכען וועג, האט דער סכסוך אנגע־שפארט אין געריכט, וואו עס איז צוגעמשפט געוואָ־רען דעם מאגיסטראט די געפאדערטע סומע.

די בעראטונגס-שטעלע פאר בע־וואוסטזיניגער מוטערשאפט

קומט צוהילף בעיקר ארבייטסלאזע פרויען

(2) פון 1 מאי 1932 עקזיסטירט אין לאדז א שטאטישע בעראטונגס-שטעל פאר בעוואוסטזיניגער מוטערשאפט (גדאנסקא 83). די אויפגאבע פון דער בעראטונגס-שטעלע איז צו געבען עצות פאר פרויען וועלכע ווילען זיך פערהיטען פון שוואנגערשאפט.

פאר אזא עצה נעהמט מען 3 זל, ארבייטסלאזע, וועלכע בעווייזען לעגיטימאציעס פון מלוכהשען ארבייטס-פערמיטלונגס אמט ווערען איינגעצען בעצאהלט פון אפצאהל.

די בעראטונגס-שטעלע פערשרייבט פאר פרוי־ען וועלכע ווילען נישט פערשוואנגערען אזוי־גערופענע „בעשיצערס געגען שוואנגערשאפט" כאי וועלכע עס ווערט גענומען 4.50 זל. פאר א גומענע און 50-1 פאר א מעטאלענעם. ארבייטסלאזע פרויען בעקומען דאס אומזיסט.

די בעראטונגס-שטעלע איז טעטיג יעדען מיט־וואך און שבת פון 9 ביז האלב 11 פריה.

אין 1932 זענען אין דער בעראטונגס-שטעלע אונטערזוכט געווארען 385 פרויען, אין 1933 — 543 פרויען. דערביי זענען אין 1932 געווען 271 קריסטליכע פרויען, אין 1933 — 376 קריסטליכע פרויען. יודישע זענען געווען אין 1932 — 114. אין 1933 — 167.

—=:00:=—

זאל פילהארמאניע טעל. 213.84

מארגען, שבת, דעם 17 פעברואר, 12 א זייגער בייטאג קומט פאר
א פריהמארגען פון לעבעדיגען ווארט
רעציטאציעס אין דער יודישער און פוילישער שפראך פון
רחל האלצער
בעקאנטע ארטיסטין פון קאמינסקי'ס טעאטער, פארטנערקע פון אלעקסאנדער גראנאך, ווי אויך ארטיסטקע פון דער „יודישער באנדע"
—— אין פראגראם: ——
מאמענטען: מ. בראדערזאן, די משוגענע מוטער; שלום אש, אריה מטעמערמאנער, רייזמאן, פארא־גראף; וו. בראניעווסקי, קלוי און פאפיר; ב. העללער, אמנתאוויגער; י. טוביס, מאגין; ל. מלאך, פליטים: י. מוביס, כשרים און הגנגעדיגע קונער: מ. שגלישטיין, ר' בערל'ס הויזען; א. שטיינבערג, פראמיענטע ע. מ. ווייטשרק, צום פשוטן מענשען: י. טובים, די טרויטערין. ס. דאוויטש, שעהנע לבנה: ת. בראניעווסקי, מאנטעל: ק. מאלטשעווסקא, מארש: ברונא יאשענסקי.
בילעטען פון 70 גר. ביז 2.20 שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

סעזאן-ארבייטער וועלען זיך אנהויבען אין אפריל

(2) די לאדזשער שטאט-פערוואלטונג האט שוין פעסטגעשטעלט אז פון 15-טען אפריל וועלען צוגענומען ווערען סעזאן-ארבייטער צו די עפענטליכע ארבייטען.

די ארבייטער האבען אויסגענוצט

אינ'ם סכסוך אין קינדערמאנס פאבריק

(א) ס'איז ליקווידירט געווארען דער סכסוך אין קינדערמאנ'ס פאבריק. קאזשימיערשטשאק האט זיך גע־נומען אונטערגעבען, און האט מוותר געווען אויף דער לכתחילהדיגער פארדערונג אז די ארבייטער וועלכע האבען איהם בעליידיגט זאלען איהם איבערבעטען. פון היינט אן וועלען די ארבייטער שוין צוריקקעהרען צו דער ארבייט.

אנשטאט א מעדיצין האט א קראנקער אויסגעטרונקען יאדינע

(2) מיט'ן 19-יעהריגען חיים בוים (פראנציש־קאנער 48) האט נעכטען פאסירט א שרעקליכע מעשה.

זיינע א געוויסער צייט איז דער יונגערמאן קראנק. דאקטוירים האבען איהם פערשריבען רעצעפטען וועלכע מוזען יעדע פאר שעה אראפגענומען א לעפעלע, א פיל או"וו.

די פאר-לעצטע נאכט האט בוים זיך איבער־געוועקט אין אריין אין צווייטען צימער וואו ער האט זיך געפונען די מעדיצין-פלעשעלעך. אומבע־וואוסט פונוואנען האט זיך דארט געפונען אונטער־געדריקט א פלעשעלע מיט יאדינע, פון וועלכען ער האט געטרונקען, מיינענדיג אז דאס איז א רפואה.

אז ס'האט איהם אנגעהויבען אויספרעגעוועהנליך ברענען, האט חיים בוים זיך בעכאפט אז ס'איז גע־שעהן א טעות, און אין מיטען נאכט האט ער גע־מאכט א געוואלד.

דער פאגאטאוויע-דאקטאר האט איהם איבער־געשוועבקט דעם מאגען.

„אורטיל"

אזוי הייסט דאס סענסאציאנעלע ביהנע־רעפערטואר, וואס האט גרויס ערפאלג אין קאמעראל-טעאטער, צל. 1. מאי 2

דאקטוירים און „לעטשניצעס" קענען זיך אנאנסירען געגען דער ער־לויבניש פון דער דאקטוירים-קאמער

(2) די לאדזשער דאקטוירים-קאמער אינפאר־מירט אונז, אז אין הסכם מיט דער בייער אויס־פיהר-פעראָרדנונג צום געזעץ וועגען דאקטוירים פראקטיק, גיט ארויס ערלויבנישען דאקטוירים און „לעטשניצעס" צו אנאנסירען זיך די דאקטוירים־קאמער און נישט ווי ביז איצט, — די אדמיניס־טראטיווע מאכט, רעקלאמירע, הייל-מיטלען אין צייטשריפטען און אויף פלאקאטען קאן מען נאר נעגען א ספעציעלער ערלויבניש פון די ארגאנען פאר אלגעמיינער אדמיניסטראציע, ד. ה. די גע־מיינדע-אפטיילונג ביים וואיעוואדען-אמט.

די דאזיגע פעראָרדנונג איז אריין אין קראפט נעכטען, דעם 15 פעברואר ד. י.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם
— I. —
דאס מעדל פון די בערג
דראמע פון ליידענשאפטען.
— II. —
אויסערן פראגראם: אומגעוועהנליכע קאמעדיע פול מיט הומאר א. ג.
„דו וועסט זיין מיינע"
דאס אונגעוועהנליכע שפילען פון די ארטיסטען.
אין דער הויפט-ראלע: ALICE FIELD